

ŽELEZAR

Jesenice, 22. januarja 1987

Številka 3 • XXXVI

NAŠ KOVINAR, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik ŽELEZARJA začel izhajati 26. januarja 1937. ŽELEZAR izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25. letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Mile Crnovič, tehnični urednik Dare Bradaškja, lektorica — novinarka Cvetka Martinčič, novinar — fotoreporter Borut Grce, novinarki Lilijana Kos in Tanja Kastelic, administracija — Mira Keserovič in Diana Huseinbašić. Naslov: Uredništvo Železarja, SOZD SZ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 26-18, novinarji 26-19 in 26-20, administracija 26-21. Stavek in tehnično oblikovanje TK Gorenjski tisk Kranj, tisk ZP Ljudska pravica Ljubljana.

Vertikale na Belškem polju

Nadomestna elektrojeklarna na Belškem polju, imenovana projekt Jeklarna 2, naj bi omogočila ustaviti že ostarelo in obnemoglo Siemens Martinovo jeklarno. Projekt v mnogočem presega okvir Železarne Jesenice, pa tudi Slovenskih železarn, saj gre za vključevanje velikega potrošnika električne energije v relativno šibko elektro omrežje Slovenije, angažira pa tudi velika družbena sredstva.

Za izvedbo zlasti večjih projektov v razvitem svetu že dolgo poznajo in tudi koristno uporabljajo tako imenovano projektno organizacijo. Tudi v Slovenskih železarnah smo se ob začetku izgradnje zavedali, da tako velikega projekta brez projektne organizacije ne bomo mogli uspešno izpeljati. Skušali smo najti primerno organizacijsko obliko. V celoti nismo postopali tako, kot je to priporočeno v teoriji in v razvitem svetu tudi izpeljano v praksi. Imenovan je bil projektni svet Jeklarna 2, ki je dobil številne naloge, vendar zelo omejene operativne pristojnosti.

Projektni svet je bil imenovan, ko je bila zasnova jeklarna že opredeljena in vnešena v razvojni program Železarne Jesenice kot eden od ciljev, čeprav med njimi najpomembnejši. Projektni svet je ob začetku izgradnje lahko le ponovno ocenil najpomembnejše predpostavke in jih primerjal s takratnimi tržnimi in finančnimi pogoji. Ugotovil je skladnost zasnove in s tem ne samo potrdil, temveč prevzel tudi velik del odgovornosti za projekt. Ocenil je tudi možnost izpeljave projekta z ozirom na trenutek začetka gradnje in stanje ostalih naprav v Železarni Jesenice in možnostni preskrbe električne energije in osnovnega kovinskega vložka.

Zanimiva je ekonomska uspešnost projekta. Vsakozni so primerjave stroškov proizvodnje surovega jekla po elektrometalurškem postopku s proizvodnjo surovega jekla po starem Siemens Martinovem postopku kazale očitne prednosti novega postopka. Pri tem največ doprinese znižanje potrošnje primarne energije in ognjevarnih materialov, zelo pomemben pa je tudi višji izplen, ki ga nova jeklarna omogoča, saj bo surovo jeklo v celoti odlito preko kontinuirne naprave in tako ena vmesna faza proizvodnje odpade. Za ekonomsko uspešnost pa po drugi strani največ prinese višje vredni asortiment jekla in s tem tudi pričakovana višja prodajna cena.

Razvojne službe so tehnološko zasnovo jeklarna vse do podpisa pogodbe s tujim dobaviteljem opreme, firmo Demag ZR Nemčija, sproti dopolnjevale in tako ob podpisu pogodbe tehnološke rešitve niso bile v razkoraku s naj sodobnejšimi elektrojeklarnami. Od podpisa pogodbe do začetka gradnje pa sta minili kar dve leti in ob stalnem tehtanju ponujene in ob podpisane so naši strokovnjaki le ugotovili nekatere možnosti izboljšav. Te spremembe smo z dobaviteljem tuje opreme in tudi garantom za delovanje jeklarna, firmo Demag, uskladjali. Celo več. Demag je priznal, da te spremembe in do-

nah za pridobivanje vzdolžnih profilov. Praktično so vse zgrajene v zadnjih dveh desetletjih. Ob razpoložljivih devizah in povsem odprti meji bi uvoz tujih ploščatih profilov konkurenčnost naših bodočih izdelkov po-

Jeklarna 2 (foto: I. Kučina)

polnitve predstavljajo inovacije in povečujejo skupno učinkovitost proizvodnega procesa pri pridobivanju surovega jekla v obliki slabov in s tem tudi večjo donosnost vloženih sredstev.

Pri oceni tržnih razmer je projektni svet ugotovil zelo dinamične spremembe na našem domačem in tujem tržišču. Že vrsto let se železarnstvo močno spreminja in se skuša prilagoditi novim potrebam domačih in tujih potrošnikov jekla. Zlasti na področju ploščatih profilov, za tak asortiment je grajena elektrojeklarna na Belškem polju, je konkurenca izredno močna, saj so presežki proizvodnih zmogljivosti že samo v velikih železarnah Evropske gospodarske skupnosti izredno veliki, sodobnost teh železarn pa je v poprečju veliko bolj izrazita kot pri železar-

tisnil navzdol, saj ni možno pričakovati, da bi z zapoznelo izgradnjo ob valjaviških napravah, ki jih železarna trenutno ima, mogli širše mednarodno uspešno prodajati celotni proizvodni asortiment naših ploščatih izdelkov.

Razmere na domačem trgu so le nekoliko drugačne in ugodnejše za izdelke naše elektrojeklarna. Železarna Jesenice ima še vedno večletno prednost pred ostalimi domačimi konkurenčnimi železarnami, zato je z dokaj veliko stopnjo verjetnosti možno računati na dokaj normalne pogoje prodaje ploščatih profilov iz jesiške železarne. Analiza gibanja rasti potrošnje tovornih asortimanov na našem tržišču tudi kažejo nadaljnjo rast povpraševanja. Pri tem

(Nadaljevanje na 7. strani)

Znamo premagati težave

V začetku prejšnjega tedna nas je narava obdarila z obilico snega, ki je marsikje povzročil mnogo težav, od pravih prometnih infarktov do predčasnega začetka šolskih počitnic. V nekaterih manjših delovnih organizacijah so začasno prešli s treh izmen na eno, ali pa so celo ustavili stroje. V naši železarni se je vremenskim neviščnostim pridružila še nezgoda v aglomeraciji, zaradi katere smo morali začasno ustaviti drugi plavž.

Kljub naštetemu pa večjih zastojev v proizvodnji ni bilo, saj so bile vse pomembne proizvodne in notranje transportne poti redno vzdrževane. Še največ težav je povzročil izpad ene visoke peči, ker tudi druga zaradi požara v aglomeraciji dela s poslabšanim razmerjem rude in aglomerata. To vpliva na nižjo dnevno proizvodnjo in bistveno večje potrebe po hladnem vložku za martinarno. Teh potreb ni bilo mogoče zadovoljiti v celoti, zato so martinarni za en dan ustavili eno peč. Ogromno naporov je bilo vloženih v pripravo vložka za jeklarno, zlasti za elektropeči, pri katerih se kljub temu ni bilo mogoče izogniti nekaj manjšim eksplozijam.

Zaradi nizkih temperatur je bilo potrebnih več intervencij na cevnih sistemih za hladilno vodo, tako da so remontne skupine imele precej dela.

V teh dneh se je povečala tudi poraba energije, deloma zaradi večjih izgub, deloma, predvsem v jeklarni, zaradi počasnejše proizvodnje, kar lahko povzroči do 10 odstotkov večjo porabo energije. Redukcij električne energije doslej še ni bilo, vendar lahko konec tega meseca in v začetku naslednjega pričakujemo dokaj težke energetske razmere, saj je v tem letnem obdobju proizvodnja električne energije zaradi izčrpanih akumulacij dokaj nizka, poraba pa velika.

Minuli teden je pokazal, da znamo v Železarni pravilno in pravočasno ukrepati v kriznih razmerah, vendar pa nam zmanjka volje, ko bi bilo treba začeto izpeljati do konca. Ko je sneženje prenehalo, je z njim pojejala tudi delovna vna, čeprav bi bilo najbrž treba nekatere transportne poti očistiti do konca, odmašiti odtok, potolči ledene sveče, ki ponekod ogrožajo varnost delavcev, poskrbeti za poti za pešce...

Če vsega tega ne bomo pravočasno naredili, bomo ob morebitnih novih padavinah v precej večjih težavah, kot smo bili prejšnji teden. Kljub premajhni vztrajnosti pa so naši delavci pokazali, da znajo obvladati tudi take težave in se tako izogniti večjim zastojem v proizvodnji. Plavžarjem pa želimo, da bi jim uspelo premagati velike težave, ki jih imajo ob ponovnem zagonu drugega plavža.

Borut Grce

Osebni dohodek v letu 1986

Osebnemu dohodku je bilo v zadnjih mesecih namenjenih kar precej strani Železarja. Današnji prispevek morda ne bo tako aktualen, ker ne bo osredotočen na dogajanje v zadnjih mesecih leta, ampak bo bežen pregled podatkov in dogodkov za celo leto 1986. Prevrednotenja del in nalog so seveda le sestavni del dogajanja na tem področju v preteklem letu.

KAKO SMO URAVNAVALI RAVEN OSEBNEGA DOHODKA?

V letu 1986 smo se pri uravnavanju osebnega dohodka opirali na usmeritve in zahteve resolucije ter na sporazum dejavnosti in sporazum o razporejanju čistega dohodka v SOZD Slovenske železarne. Slednje smo sprejeli na delavskih svetih ob koncu leta 1985, tako da je bil minulo leto prvič na preizkušnji. Ocenjujemo lahko, da je preizkušnja dobro prestal, saj smo na osnovi meril tega sporazuma uspešno usklajevali osebni dohodek v sestavljeni organizaciji glede na rezultate poslovanja in gibanje osebnih dohodkov in cen v naši republiki. V Železarni je bilo dolga leta prvo tromesečje po osebnih dohodkih skromno. Lani smo prav na osnovi usklajevanja po merilih sporazuma SOZD prvič dosegli tudi v prvem tromesečju primerno rast osebnega dohodka. Tako smo uspeli vse leto držati realni osebni dohodek iznad ravni predhodnega leta. Po dvanajstih mesecih smo pristali pri približno za 10 % večjem realnem osebnem dohodku in po nedokončenih podatkih sodeč bodo delitvena razmerja dohodka in čistega dohodka skladna z določili resolucije in sporazumov.

Morda se bo zdelo komu neverjetno, toda osebni dohodek je v Železarni kar za 115 % večji, kot je bil v letu 1985. Vrednost osnov smo dvigovali bolj pogosto kot prejšnja leta in nekajkrat kar izdatno:

1. marca za 20 %, 1. aprila za 23 %, 1. junija za 7 %, 1. avgusta za 12 %, 1. septembra za 5 %, 1. decembra za 14 %.

Povečanje osnov ni imelo vedno enakega vpliva na višino osebnega dohodka. V poletnih mesecih, ko smo pridelali slabe rezultate v količini proizvodnje in vrednosti prodaje, so tudi osebni dohodki stagnirali. Izjema je bil le julij, ko se postavke niso spremenile, osebni dohodek pa je bil večji za 11 %, ker smo krepko preslegli planirano proizvodnjo in vrednost prodaje.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Še vedno pod planom

Po podatkih statistične službe do 19. januarja s 63.499 tonami skupne proizvodnje dosegamo operativni program 91,5 odstotno. Obrati, ki do sedaj izpolnjujejo plan, so: Valjarna bluming štel 108,1 %, HV Bala 105,6 %, Vratni podboji 112,4 % in Elektrode 110,6 %.

V TOZD Plavž dosegajo plan 69,3 odstotno. Izdelali so 6.027 ton grodlja. Plavž 2 še vedno ne dela.

V TOZD Jeklarna so vili 20.613 ton jekla, kar je 87,2 odstotka družbenega plana in enakega operativnega programa.

Do 19. januarja smo prodali 12.369 ton gotovih izdelkov in storitev. Družbeni plan dosegamo 72,9 odstotno, nekoliko nižji operativni program pa 73 odstotno.

Osební dohodek v letu 1986

(Nadaljevanje s 1. strani)

K relativno ugodnemu poprečju osebnega dohodka je največ prispevalo zadnje tromesečje. Ukrepi za izboljšanje poslovanja so se uspešno uresničevali. Pri tem je izstopal zlasti oktober z rekordnim iztržkom, visoko količino skupne proizvodnje in zelo dobro strukturo izdelkov. Osnove osebnega dohodka se v tem mesecu niso spremenile, kljub temu pa je bil osební dohodek kar za 12 % večji kot za poslovno neuspešen september. Uspešnost oktobra je bila tudi osnova za izplačilo akontacije poravnave ob koncu novembra, novembrski in oktobrski rezultati skupaj pa so po oceni poslovnega rezultata dopustili možnost izplačila še ene akontacije poravnave 26. decembra.

Osební dohodek za november je bil večji predvsem zaradi prevrednotenja, izplačilo za december pa se je zaradi slabših rezultatov povečalo zopet za manj, kot so povečale osnove. Osební dohodek je bil večji za 11 %, osnove pa za 14 %.

VPLIV REZULTATOV NA VIŠINO OSEBNEGA DOHODKA

Osební dohodki za julij in oktober potrjujejo, da igrajo rezultati poslovanja še kako pomembno vlogo pri oblikovanju njihove višine. Žal splošna gibanja osebnih dohodkov in cen ne dopuščajo, da bi rezultati dobili izključni pomen, kar bi nedvomno vzpodbudneje delovalo na naša naprežanja. Tako pa je ob številnih povečanjih osnov le delež osebnega dohodka iz učinkovitosti merilo oziroma odraz uspešnosti dela. Odstotek za učinkovitost dela se je s 54,5 % povečal na 58,6 %. Ob enakih izhodiščih izračuna osebnega dohodka za učinkovitost smo torej v letu 1986 napredovali za 4 %. To je izključno odraz boljše strukture proizvodnje oziroma prodanih izdelkov, kar smo izboljšali za 5 %. To je lep napredek na začetni poti h kvalitativnemu prestrukturiranju proizvodnje.

Nedvomno je k izboljšanju strukture proizvodnje prispevala Jeklarina, ki je v letu 1986 v skupni proizvodnji jekla močno povečala delež kvalitativnega elektrokla. To ima pozitiven odraz tudi v osebnih dohodkih Jeklarne, ki so se v letu 1986 povečali kar za 128 % (za Železarno je ta podatek 115 %). Osební dohodek jeklarjev je tako za 17 % večji od poprečja Železarne.

Pri odstopanju jeklarjev moramo upoštevati ne le njihov rezultat (čeprav je bil napredek velik, v celoti le niso bila dosežena vsa pričakovanja), ampak tudi izjemno neugodne vplive okolja, fizične obremenitve in pretežno štirizmenske delo. Višina njihovega osebnega dohodka je v spletu teh okoliščin gotovo upravičena. Ob tem pa ni razumljivo mnenje posameznih delavcev, da so prepuščeni na milost in nemilost nizkim osebnim dohodkom.

Ni še dolgo tega, ko smo v Železaru prebrali izjavo pomočnika topica, da so se osební dohodki s prevrednotenjem sicer popravili, vendar so za takšno delo še vedno prenizki. Naj mi bo navedba opršena, toda ta delavec je za november prejel

240.604 din osebnega dohodka, delavka ob monotonem tekočem traku za proizvodnjo elektrod pa je istočasno prejela le 120.551 din osebnega dohodka in je bila s takim plačilom zadovoljna. Bralec naj presodi sam, če bomo ob tako različnem gledanju lahko v letu 1987 bolj srečni in zadovoljni z osebnim dohodkom kot smo bili v letu 1986? Ali nismo že nekoliko preveč razvajeni in so zadovoljni le še tisti, ki morajo v resnici skromno živeti?

OSEBNÍ DOHODEK IN DRUŽBENE USMERITVE

Čeprav je realni osební dohodek v letih 1985 in 1986 naraščal, izražajo posamezne delovne skupine nezadovoljstvo, češ da se zmanjšuje delež osebnega dohodka v čistem dohodku. Odgovor eni od takih skupin je bil objavljen v prvi številki letošnjega Železarja. V zadnjih dveh letih smo delež osebnega dohodka v čistem dohodku povečevali in ne zmanjševali!

Odgovor pa je potrebno osvetliti tudi z druge strani. Zastavlja se namreč vprašanje, če smo se držali družbenih usmeritev, ki zahtevajo povečevanje sredstev za obnavljanje, širitev in modernizacijo proizvodnih naprav in tehnologije.

Vsa leta intenzivnega družbenega usmerjanja delitve osebnih dohodkov Železarne Jesenice ni bila kršitelj teh usmeritev. Povedati moramo, da smo vsa leta izplačali celotni osební dohodek, ki so ga usmeritve dovoljevale, saj se zavedamo, da skromna denarna stimulacija ne more vzpodbujati k boljšemu delu. Od leta 1980 do 1984 je delež osebnega dohodka v čistem dohodku upadal. Zaostajanje osebnega dohodka je bilo predpisano in tega smo se tudi držali.

Večji delež osebnega dohodka v čistem dohodku v zadnjih dveh letih je posledica sprememb v zakonodaji, ki ureja razporejanje celotnega prihodka. Očitno v naši družbi prevladuje mišljenje, da ni pomembno, koliko dohodka ali čistega dohodka prikažeš, ampak, kolikšna je stvarna uspešnost poslovanja. V slovenskih železnah se tega principa že nekaj časa držimo. Povečanje deleža osebnega dohodka v čistem dohodku je zato deloma tudi posledica uresničevanja principa, da se rezultat čim bolj realno prikaže, mnoge delovne organizacije pa ga še vedno kar se da olepšujejo.

S PRILAGAJANJEM OSNOV NE MOREMO REŠITI VSEH PROBLEMŌV

Omenjeno je že bilo, da je Jeklarina zaradi spremenjene strukture proizvodnje v letu 1986 v osebnem dohodku najbolj napredovala. Nujnost izboljšanja strukture proizvodnje in možnost večjega osebnega dohodka za Jeklarino je bila potrjena na delavskem svetu Železarne ob sprejetju plana za leto 1986. Za druge temeljne organizacije so veljale enakovredne osnove pridobivanja osebnega dohodka. Pri tem je bila

najbolj prizadeta Hladna valjarna Jesenice, ki se je vse leto otepala z velikimi težavami v proizvodnji. Neustrejni vložek, zastarele naprave in pomanjkanje delavcev ji niso omogočali doseganja planov ne po količini in ne po sestavi proizvodnje. Temu primerno je tudi osební dohodek zaostajal za tistimi, ki so uspešneje izpolnjevali svoje planske obveznosti. Tudi popravki osnov delitve osebnega dohodka niso mogli odtehtati poslabšanja rezultatov. Zaostajanje v osebnih dohodkih je manjše kot zaostajanje proizvodnje, ker so se objektivne okoliščine v veliki meri upoštevale pri izračunu osebnega dohodka. Ne glede na to izjemo padec produktivnosti zahteva večje premike pri ureditvi razmer znotraj obrata in med obrati, da bi lahko tudi delavci te hladne valjarne prejeli primerne osební dohodke po enakovrednih merilih kot v ostalih obratih.

ZAKAJ PREVREDNOTENJE DEL IN NALOG

Predlog sprememb sporazuma in analitično oceno vrednotenja del smo na referendumu odklonili. Nihče pa se ni odpovedal zahtevkom za prevrednotenje del, katerih zahtevnost se je v preteklih letih bolj povečala kot zahtevnost ostalih del. V šestih letih — od 21. maja 1980 — se je nabralo nekaj sto zahtevkov za prevrednotenje. Ker se je neučakanost prosilcev upravičeno stopnjevala, je delavski svet 28. maja 1986 sprejel

sklep, da izvede postopek prevrednotenja kritičnih del in nalog.

Aktivnost je bila zastavljena tako, da bi prevrednotenje zajelo do 10 % zares najbolj kritičnih del in nalog. Pri njihovem izboru pa so vodstva TOZD in delovnih skupnosti v večini primerov ugotovila, da takratno vrednotenje ne ustreza več za približno tri četrtine del in nalog. Tako je bilo nemogoče vsiljevati ožji obseg prevrednotenja, če so organizatorji dela ugotovili, da so v dolgih letih za drževanja vrednotenja nastala neskladja v večjem obsegu. Delavski svet Železarne je zato komisijo za vrednotenje zadolžil, da pristopi k obravnavi širšega prevrednotenja, tako da se po metodi primerjav preveri in dopolni vrednotenje po predlogu analitične ocene. Pri tem je komisija dobila tudi nalogo, da najenostavnejša dela vrednoti tako, da ne bodo več na območju zajamčenega osebnega dohodka. Razvrstitev del v kategorije je bila omejena z 28 razredi, maksimalen razpon po sporazumu pa je znašal 1:4,58. Ker smo na področju osebnega dohodka za razlike zelo občutljivi, je delavski svet omejil tudi maksimalno možno napredovanje v lestvici kategorizacije.

REZULTATI PREVREDNOTENJA

Rezultati prevrednotenja se kažejo v naslednji primerjavi osebnih dohodkov med novembrom (novo vrednotenje) in oktobrom (stara vrednotenje):

Oznaka kvalifikacije	osebni dohodek na 182 ur oktober	november	indeks
nekvalificiran	82.397	97.032	117,8
skrajšan program	110.316	123.196	111,7
poklicna šola	134.059	152.713	113,9
poklic-specialist	143.897	166.849	116,0
delovodje	175.162	200.622	114,5
obdelava materiala skupaj	135.044	154.760	114,6
nižja izobrazba	105.598	112.239	106,3
srednja šola	137.417	150.196	109,3
višja šola	171.056	185.531	108,5
visoka šola	202.206	218.759	108,2
obdelava podatkov skupaj	160.515	174.389	108,6
ŽELEZARNA	140.624	159.106	113,1

Iz preglednice lahko povzamemo: — pri prevrednotenju del in nalog so največ pridobili delavci na najnižje vrednotenih delih,

— nadpoprečni napredek je dosežen tudi na ključnih agregatih, delih specialistov in delovodij,

— delo na obdelavi podatkov je bilo v vseh kvalifikacijskih razredih v prevrednotenju skromneje zastopano kot delo na obdelavi materialov (neposredna proizvodnja in storitvena dejavnost).

— razlike v pridobitvi na vrednotenju so relativno majhne, zlasti če izvzamemo populacijo nekvalificiranih dela, ki šteje vsega 210 delavcev. Razlike v prevrednotenjih so dejansko še manjše od prikazanih, ker je v osební dohodek za november zajeto tudi delo na praznik, ki povečuje osební dohodek delavcev na obdelavi materiala.

Priznavanje večjega osebnega dohodka na najenostavnejših delih je bila nujnost, ki bi jo slej ko prej morali uresničiti na kakršenkoli način. Za najenostavnejša dela v Železarni veljajo že dolga leta prenašanje pošte in čiščenje prostorov, v slovenskem merilu (Družbeni katalog del) pa ta dela niso uvrščena na najnižjo stopničko vrednotenja. S prevrednotenjem smo vrednost teh del približali najenostavnejšim in najlažjim delom v proizvodnji. Hkrati smo omogočili, da osební dohodek teh delavcev ne bo v stalni nevarnosti, da pade pod vrednost minimalnega osebnega dohodka, ko je potrebno razliko do zajamčene višine kriti iz drugih virov.

Prevrednotenje je dalo pričakovane in načrtovane rezultate tudi na področju ključnih del v posameznih TOZD oziroma obratih, ki nosijo glavno breme in dajejo tempo proizvodnje za celotni obrat. Prav tako se je v preteklosti opazalo, da je delovodska funkcija izgubljala na pomenu (ne samo na osebnih dohodkih!), zato ji je bil dan večji poudarek v vrednotenju, da bi dosegli postopoma tudi večji pomen in večjo odgovornost izvajanja te funkcije.

Delo na obdelavi podatkov (informacij) je v globalu pri prevrednotenju pridobilo manj kot delo na obdelavi materiala. V letih zadrževanja vrednotenja je bilo za to področje posredovano manj zahtevkov, komisija za vrednotenje pa je tudi vztrajala na izhodišču, da je potrebno od tega

dela zahtevati boljše rezultate, ne le potrdilo o pridobljenem znanju. Zato se na področju nagrajevanja že uvaja nagrajevanje prvih projektnih nalog. Z delom pa je že začela tudi skupina, ki bo pripravila predlog modela strokovnega razvoja, ki naj bi omogočal »NAPREDOVANJE NA DELOVNEM MESTU« za delavce, ki se bodo (ali so se že) izkazali pri svojem delu in istočasno sledijo napredku v svoji stroki. Večji osební dohodek na obdelavi informacij bo torej možno pridobiti, če bo obdelava informacij intenzivno vplivala na pridobivanje večjega dohodka bodisi z boljšimi rezultati v proizvodnji ali pa z neposredno prodajo znanja izven Železarne.

Glede učinkov prevrednotenja imamo delavci Železarne različno mnenje: kadar se primerjamo z osebnim dohodkom za najenostavnejše delo, nas je večina razočarala, češ da je naše delo razvednoteno. Povedal sem že, da smo najenostavnejša dela zavestno vrednotili višje, da bi se izognili drugim načinom reševanja materialnega položaja delavcev na teh nalogah, ki so bile dolga leta podvrednotene, ob tem pa se je njihov obseg povečeval. Realno presojo »kotiranja« naloge si lahko ustvarimo le, če jo primerjamo s poprečnim vrednotenjem v Železarni ali pa enostavno s poprečnim osebnim dohodkom Železarne.

V oktobru pred prevrednotenjem je bil poprečni osební dohodek Železarne med deveto in deseto kategorijo — točneje 9,1. To sledi iz podatkov:

poprečje OD za oktober za Železarno 140.624 din
OD na kategoriji 9 140.089 din
OD na kategoriji 10 144.373 din

Po uvedbi prevrednotenja (v novembru) je doseženo poprečje med deseto in enajsto kategorijo — točneje 10,4.

Podatki so naslednji:
poprečje OD za november za Železarno 159.106 din
OD na kategoriji 10 155.694 din
OD na kategoriji 11 163.405 din

Poprečje osebnega dohodka se je torej zaradi prevrednotenja premaknilo za 1,3 kategorije višje. To poprečje se lahko sicer iz meseca v mesec prestavlja za nekaj desetink kategorije, kar je odvisno od gibanja števila delavcev in števila ur v posamezni kategoriji, vendar bistvena razlika tu ni možna. Dejstvo je, da je poprečni osební dohodek napredoval za manj kot dve kategoriji, pri tem pa nobenemu delavcu pri prevrednotenju ni bila odvzeta prejšnja vrednost njegovih del. Če je osební dohodek bil za koga nižji, je bila to posledica slabših rezultatov v njegovi temeljni organizaciji, slabšega doseganja lastnega delovnega učinka ali pa večjega obsega odsotnosti, ki je v času hitre rasti osebnega dohodka vedno slabše plačana kot redno delo.

ZAKLJUČEK

Z dokaj široko strokovno in samoupravno aktivnostjo smo v letu 1986 uspeli narediti nekaj pomembnih premikov na področju delitve OD, vendar korenitejših sprememb nismo uspeli uveljaviti. Uspešno smo vsklajevali višino osebnega dohodka na ravni delovne organizacije (v okviru SOZD), dosegli večjo rast realnega osebnega dohodka kot smo načrtovali, postavili zasnove za stimuliranje uspešnega dela na projektih, dosegli načrtovan poudarek pri vrednotenju nekaterih del itd. Kljub temu z razpoloženjem in motiviranostjo delavcev ne moremo biti zadovoljni. Še vedno nas čaka reševanje dobršnega dela problema, ki se imenuje: KAKO VZPODBUDITI VSAKEGA ČLANA KOLEKTIVA, DA SE BO BORIL ZA DELO IN GA S POLNO ZAVZETOSTJO USPEŠNO IZVAJAL?

Vodja oddelka za nagrajevanje
Rafko Penič

Stojnine zmanjšali za 3,5 milijona

V lanskem letu smo pri odpremi blaga največ pozornosti namenili stojninam. Čeprav se je dovoz po železnici v primerjavi z letom 1985 povečal in so se za skoraj 87 odstotkov povečale železniške tarife, smo stojnino v primerjavi z letom 1985 zmanjšali za 3,5 milijona.

Stojnina je manjša predvsem zaradi bolj enakomernega dotoka blaga, vendar bi morala nabava še bolj upoštevati naše možnosti, predvsem pri razkladanju. Manjša stojnina je tudi rezultat boljše organiziranosti in hitrejših akcij pri odvozu in dovozu blaga, kar moramo v prihodnje še izpopolniti. Na Javorniku smo z dobro organizacijo in hitro akcijo v zadnjih treh mesecih stojnino zmanjšali na minimum, v decembru pa je ni bilo nič. To je velik dosežek in rezultat skupnega dela delavcev odpreme in špedicije, kar bi morali tudi posebej nagraditi.

Pri cestnem prometu ni bilo bistvenih problemov, čeprav se je njegov obseg povečal za sedem odstotkov, s tem pa so se povečali tudi stroški. Problemi pri cestnem prometu nastanejo, ko naši kupci sami sklepajo pogodbe s prevozniki in določajo, kdaj nam bodo blago pripeljali ali ga sprejeli. To je treba nujno razrešiti, če ne drugače, tako, da naši kupci blago odpeljejo, ko ga mi prejmemo.

Na špediciji so od načrtovanih 350.515 ton finalnih izdelkov odpre-

mili 344.706 ton ali 98 odstotkov ter 112.714 ton ostalega blaga (pesek, žindra, kokile). Po železnici so odpremili 47,4 odstotka blaga, po cesti pa 52,6. Od raznih dobaviteljev so po železnici pripeljali 94 odstotkov, po cesti pa 6 odstotkov blaga.

Še vedno največ rešujejo stalne probleme zaradi sunkovitega dovoza starega železa in koksa. Trenutno je v Železarni 35.000 ton starega železa. Še pred nekaj leti je bilo staro železo velik problem, sedaj pa so v Jeklarni spoznali, da je za zmanjševanje stojnine najboljšje zdravilo takojšnja in organizirana akcija. Potrebnege bo le nekoliko več resnega in odgovornega dela nabave, da bodo dopremili res samo toliko starega železa, kot je dogovorjeno in ne petkrat ali šestkrat več. Če bi delavce, ki skrbijo za odpremo in dotok starega železa, malo bolje nagradili, bi bili rezultati še boljši.

Tudi ko bo nova jeklarina začela normalno delati, se bo staro železo kot vložek zanj pripravljalo na Jesenicah. Zato bo potreben nov strojni park, predvsem več lokomotiv, drugače bo transport preobremenjen. Ker bo za povečan transport

potreben tudi nov kader, bi o tem morali več razmišljati na transportu in v kadrovskem sektorju.

Sodelovanje z nabavo še ni takšno, kot bi moralo biti, saj se nabavni referenti preveč vtikajo v delo špedicije. Nedopustno je, da se, na primer, sami dogovarjajo za cestne prevoze in ker ne poznajo uradnih tarif, je cena takšnih storitev običajno predraga. Ker je cestni prevoz zelo drag, bi ga morali zmanjševati, v primerih, ko pa ni druge možnosti, bi morali bolj izkoriščati možnost, da isti prevoznik za nas opravi povratno vožnjo, kar je za 20 odstotkov ceneje.

V lanskem letu so imeli na špediciji veliko problemov zaradi pomanjkanja določenih tipov vagonov in zaradi dostave vagonov brez plačila zakupa. Plačniki voznine so naši kupci, ki pa se plačilo zakupa izogibajo in se raje odločajo za hitrejši kamionski prevoz.

Za konec še nekaj številki: v letu 1985 smo za voznino, frankaturo in ostale stroške plačali 1.303.658.923 dinarjev, lani pa 2.855.912.906 dinarjev. Kljub tako povečanim stroškom smo z dobrim delom in organizacijo stojnino zmanjšali, saj smo je v letu 1985 plačali 77.809.049 dinarjev, lani pa 74.332.830 dinarjev.

Lilijana Kos

RAZPIS za žerjavovodski tečaj

V spomladanskem času bomo organizirali ŽERJAVOVODSKI TEČAJ za delavce Železarne Jesenice. Pogoji za vpis so naslednji:

Kandidati morajo

- biti vsaj eno leto zaposleni v Železarni Jesenice,
- imeti najmanj 6 razredov osnovne šole,
- imeti odslužen vojaški rok,
- izpolnjevati psihofizične zahteve.

Kandidati dobijo obrazce (prijave) pri personalnih delavkah obratov. Obrazce pravilno in čitljivo izpolnijo in jih nato vrnejo personalnim delavkam do 30. januarja.

Prosimo, da kandidati upoštevajo zgoraj navedeni rok, ker poznejših prijav zaradi organiziranih zdravniških in psiholoških pregledov ne moremo upoštevati.

Konstituantne seje delavskih svetov TOZD in redne seje delavskih svetov delovnih skupnosti

V drugi polovici decembra lani so bile sklicane konstituantne seje delavskih svetov TOZD Talilnice, Ploščati program, Okrogli program, Tehnične dejavnosti, Komerciala in Delovne skupnosti E - TKR - NG, KSI in KO - FI pa so sklicale redne seje delavskih svetov.

Temeljne organizacije so izpeljale konstituantne seje skladno s Poslovnikom za delo samoupravnih organov in delegacij v TOZD (izvolitev organov konstituantne seje delavskega sveta, poročilo volilne komisije o izidu volitev, poročilo o delu samoupravnih organov v pretekli mandadni dobi, izvolitev članov izvršilnih in drugih organov delavskega sveta, imenovanje vršilcev dolžnosti vodij novih TOZD ter imenovanje članov razpisne komisije za izvedbo javnega razpisa za vodje TOZD).

Poleg tega so obravnavali tudi:
- gospodarski načrt Železarne za leto 1987 ter
- predlog premij za višjo proizvodnjo, produktivnost in izvoz.
- Ti dve točki dnevnega reda ter pregled izvajanja sklepov prejšnjih sej delavskih svetov so obravnavali tudi v vseh treh delovnih skupnostih Železarne.

Vsi delavski sveti TOZD so sprejeli poročila o izidu glasovanja o izvolitvi delegatov v samoupravne organe ter s takšno ugotovitvijo istočasno VERIFICIRALI mandate novoizvoljenim delegatom za delavski svet in odbor samoupravne delavske kontrole (mandat 1986 - 1988).

V naslednjih točkah dnevnega reda so delegati delavskih svetov TOZD na predlog sindikata izvolili nove predsednike delavskih svetov, njihove namestnike in člane vseh ostalih izvršilnih in drugih organov.

Podrobnejši pregled je naslednji:

TOZD TALILNICE

predsednik delavskega sveta Leon VIDIC - Jeklarna
namestnik Milan GARTNER - Livarna.

ODBOR ZA GOSPODARSTVO:

1. Janko GUZELJ, Plavž,
2. Gojko SMOLEJ, (namestnik), Plavž,
3. Srečo KORBAR, (predsednik), Jeklarna,
4. Viktor RAKOVEC, Jeklarna,
5. Stanislav NEMEC, Jeklarna,
6. Friderik OMAN, Jeklarna,
7. Franc SLUGA, Jeklarna,
8. Jazet TREVEN, Jeklarna,
9. Miran KNEŽEVIČ, Jeklarna,
10. Milan GARTNAR, Livarna,
11. Miran KELC, Livarna

ODBOR ZA DELOVNA RAZMERJA:

1. Stane BABIČ, Plavž,
2. Osman RAK, Plavž,
3. Ruđer BIŠČEVIČ, Jeklarna,
4. Franc ŠIMNIC, Jeklarna,
5. Silvo KOSANČIČ, Jeklarna,
6. Andrej KUTIN, Jeklarna,
7. Zdravko PREZELJ, Jeklarna,
8. Oto MAHER, Jeklarna,
9. Matjaž ROŽIČ, (namestnik), Livarna,
10. Anton AVBAR, (predsednik), Livarna,
11. Šaban HOĐIČ, Livarna

TOZD PLOŠČATI PROGRAM

predsednik delavskega sveta Janko BERNIK - Valjarna debele pločevine
namestnik Branko BANKO - Hladna valjarna Bela.

ODBOR ZA GOSPODARSTVO:

1. Slavko DEREANI, Valjarna bluming štekel,
2. Boris LAZAR, Valjarna bluming štekel,
3. Vlado PODLIPNIK, Valjarna bluming štekel,
4. Janko BERNIK, Valjarna debele pločevine,
5. Hasan JAKUPOVIČ, Valjarna debele pločevine,
6. Miro ERŽEN, (predsednik), Hladna valjarna Bela,
7. Jazet PAVLIN, Hladna valjarna Bela,
8. Darko GREGORIČ, (namestnik), Hladna valjarna Jesenice,
9. Borut RAZINGER, Hladna valjarna Jesenice,
10. Matija PRETNAR, Profilarna
11. Ciril LUKAN, Vratni podboji

ODBOR ZA DELOVNA RAZMERJA:

1. Rajko JAGODIČ, (predsednik), Valjarna bluming štekel,
2. Marjan KRISTAN, Valjarna bluming štekel,
3. Mirko PODLIPNIK, Valjarna bluming štekel,
4. Sonja CUZAR, Valjarna debele pločevine,
5. Milan ŠULC, Valjarna debele pločevine,
6. Ferdo KIKELJ, Hladna valjarna Bela,
7. Neda KNIFIC, Hladna valjarna Bela,
8. Andrej ČUFAR, Hladna valjarna Jesenice,
9. Milan PUKŠIČ, Hladna valjarna Jesenice,
10. Ema BREMEC, Vratni podboji,
11. Drago LAVTIŽAR, (namestnik), Profilarna

TOZD OKROGLI PROGRAM

predsednik delavskega sveta Edvard DOLŽAN - Valjarna žice in profilov
namestnik Franc LEGAT - Elektrode

ODBOR ZA GOSPODARSTVO:

1. Srečo BOŽIČ, Žičarna,
2. Milič KOSTIČ, Žičarna,
3. Bogdan MARINKOVSKI, (predsednik), Žičarna,
4. Slavko JUSTIN, (namestnik), Valjarna žice in profilo,
5. Bojan RAJAKOVIČ, Valjarna žice in profilo,
6. Zvone GAŠPERIN, Jeklovlek,
7. Anton KLEMENC, Jeklovlek,
8. Tinka MOČNIK, Elektrode,
9. Azemina PIVAC, Elektrode,
10. Anton TIŠOV, Elektrode,
11. Jože HLEBANJA, Žebljarna

ODBOR ZA DELOVNA RAZMERJA:

1. Vito LAVTIŽAR, Žičarna,
2. Sašo PIBER, (predsednik), Žičarna,
3. Dušan PREŽELJ, Žičarna,
4. Jazet ČERNE, Valjarna žice in profilo,
5. Stevo DAVIDOVIČ, Valjarna žice in profilo,
6. Bogomir ROZMAN, Jeklovlek,
7. Danica UDIR, Jeklovlek,
8. Jelka KLJUČEVIČ, Elektrode,
9. Ana MULEJ, (namestnik), Elektrode,
10. Franc TRSEGLAV, Elektrode,
11. Franc DOLENC, Žebljarna

TOZD TEHNIČNE DEJAVNOSTI

predsednik delavskega sveta Franc POGAČNIK - Vzdrževanje
namestnik Dušan BAK - Remontne delavnice

ODBOR ZA GOSPODARSTVO:

1. Franc BERGELJ, Vzdrževanje,
2. Andrej MERZELJ, Vzdrževanje,
3. Anton RAVNIKAR, Vzdrževanje,
4. Dušan ŠMID, Remontne delavnice,
5. Franci ZUPANČIČ, (namestnik), Remontne delavnice,
6. Anton MUNIH, Energetika,
7. Jazet TRČEK, Energetika,
8. Marjan BURNIK, Strojne delavnice,
9. Pavel ŽMITEK, (predsednik), Strojne delavnice,
10. Jazet OTRIN, Transport,
11. Jazet ROZMAN, Transport

ODBOR ZA DELOVNA RAZMERJA:

1. Ivan LANGUS, Vzdrževanje,
2. Marko SUŠNIK, Vzdrževanje,
3. Jazet AMBROŽIČ, Remontne delavnice,
4. Adolf JERŠIN, Remontne delavnice,
5. Vladimir SODJA, Remontne delavnice,
6. Jazet DOBRAVEC, Energetika,
7. Alojz PIVAR, (predsednik), Energetika,
8. Franc KRALJ, Strojne delavnice,
9. Jože RAVNIK, Strojne delavnice,
10. Jazet URH, Transport,
11. Zvone ŽMITEK, (namestnik), Transport

TOZD KOMERCIALA

predsednik delavskega sveta Boris SMOLEJ
namestnik Marjeta ŽURMAN

ODBOR ZA GOSPODARSTVO:

1. Daniel AŽMAN, (predsednik), Marketing,
2. Marko FRECE, (namestnik), Skladišče,
3. Stanka JOKIČ, Fakturni,
4. Mateja ŠEMRL, Špedicija,
5. Dušica VARL, Nabava,
6. Marjeta ŽURMAN, Zunanja trgovina,
7. Slavko PINTARIČ, Skladišče

ODBOR ZA DELOVNA RAZMERJA:

1. Marjan BURLAČENKO, Špedicija,
2. Lucija KAČAREVIČ, Prodaja,
3. Jože KOMIC, (predsednik), Nabava,
4. Marija NOVAK, (namestnik), Zunanja trgovina,
5. Mojca POSUŠEN, Skladišče,
6. Vera SMUKAVEC, Prodaja,
7. Blaž VENGAR, Skladišče

TOZD DRUŽBENI STANDARD

predsednik delavskega sveta Bogdan LANGUS
namestnik Janez KOREN

ODBOR ZA GOSPODARSTVO:

1. Ljuba BOŽIČ,
2. Minka HODŽIČ,
3. Radojka HRVAČANIN,
4. Jazet KOREN,
5. Marija LOGAR, (namestnik),
6. Anica POSUŠEN,
7. Muharema PAJIČ,
8. Drago SAMARDŽIJA,
9. Jožefa SINTIČ,
10. Marija ŠOLAJA,
11. Marjan VEHRAR, (predsednik)

ODBOR ZA DELOVNA RAZMERJA:

1. Jazet BOHINC,
2. Marija BRKIČ,
3. Miro ČIROVIČ,
4. Slavka ČOP, (namestnik),
5. Justina FRLEŽ,
6. Cvetka KILIBARDA,
7. Ljela MEHADŽIČ,
8. Angelca PETERNELJ,
9. Muroveta SARAJKIČ,
10. Draga TURK,
11. Boris VRTAČNIK, (predsednik)

Na sejah so izvolili tudi člane odbora za prošnje in pritožbe. Seznam izvoljenih bomo objavili v eni od prihodnjih števil Železarja, ker v vseh TOZD niso opredelili članov in namestnikov odbora (to bodo storili na sejah delavskih svetov v tem mesecu).

Delegati novih delavskih svetov so IZVOLILI vršilce dolžnosti vodij TOZD, in sicer:

- Janeza BIČKA, dipl.inž.metalurgije v TOZD Talilnice,
- Martina ŠKETA, dipl.inž.metalurgije v TOZD Ploščati program
- Franca VIČARJA, dipl.inž.metalurgije v TOZD Okrogli program,
- Franca BRELIHA, dipl.inž.strojništva v TOZD Tehnične dejavnosti.

Za vršilca dolžnosti vodja TOZD Komerciala je bil na 11. seji delavskega sveta Železarne 30. decembra lani (v skladu s Statutom TOZD Komerciala) izvoljen Ernest PUŠNIK, dipl.oec.ekonomist.

Na delavskih svetih TOZD so imenovali razpisne komisije, ki bodo v naslednjih šestih mesecih vodile postopek za izbor vodij TOZD. Sklepnost konstituantnih sej je bila izredno dobra, saj je bila udeležba v TOZD Talilnice 84,2 %, TOZD Ploščati program 84 %, TOZD Okrogli program 76,5 %, TOZD Tehnične dejavnosti 89,7 %, TOZD Komerciala 80 % in v TOZD Družbeni standard 86,6 %.

V vseh TOZD in delovnih skupnostih ni bilo bistvenih pripomb na gospodarski načrt za leto 1987. Pripombe, ki so jih posredovali delavski sveti TOZD Komerciala, delovna skupnost KSI in delovna skupnost E - TKR - NG, niso bile takšne, da bi zahtevale dopolnjevanje omenjenega dokumenta. (Pripombe je kasneje obravnaval odbor za gospodarstvo, dokument pa je bil sprejet na 11. seji delavskega sveta Železarne).

Sprejeli so predlog premij za višjo proizvodnjo, produktivnost in izvoz, na januarjskih sejah pa bodo sprejeli sklep o časovni uveljavitvi teh premij tako, da bodo veljavne s 1.1.1987.

M.R.

Novosti kolektivna

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 26. JANUARJA DO 1. FEBRUARJA

- 26.januarja, Jazet POLJŠAK, splošni sektor, Jesenice, Hrušica 12.
27.januarja, Boris PESJAK, fin.rač.sektor, Žirovnica, Breg 154, 80-231.
28.januarja, Ernest PUŠNIK, TOZD Komerciala, Jesenice, Hrušica 138.
29.januarja, Vladimir OBLAK, Strojne delavnice, Jesenice, Titova 1/ a, 81-727.
30.januarja, Vinko ROTAR, Remontne delavnice, Jesenice, Cesta talcev 8/a, 82-792.
31.januarja, Lado ŠKETA, Plavž, Bled, Alpska 1, 77-136.
1.februarja, Martin ŠKETA, TOZD Ploščati program, Bled, Alpska 1, 77-130.

Dežurstvo traja vsak dan od 14. do 6. ure naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.

V času dežurstva je dežurni dolžan opraviti en obhod po Železarni, svoje pripombe vpisati v dežurno knjigo ter o tem ob predaji dežurstva poročati podpredsedniku poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

Datum:	Dnevni:	Nočni:
Ponedeljek - 26. 1.	JANEZ ARH	MIROSLAV ZUPAN
Torek - 27. 1.	MIHA ŠLIBAR	JANKO CERKOVNIK
Sreda - 28. 1.	IGOR LOGAR	DUŠAN ŠMID
Četrtek - 29. 1.	RAJKO PETRAŠ	ANTON BURJA
Petek - 30. 1.	BOŽIDAR ČERNE	SAŠO DOLŽAN
Sobota - 31. 1.	MARJAN ENDLIHER	FRANC BERNIK
Nedelja - 1. 2.	FRANCI ZUPANČIČ	MARKO SUŠNIK

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 26. do 31.januarja bodo delale naslednje obratne ambulate:

DOPOLDNE: II. OBRATNA AMBULANTA: - dr. Alenka Katnik in III. obratna ambulanta: - dr. Bernarda Benedik - Tili.

POPOLDNE: I. obratna ambulanta - dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta - dr. Ivica Vreš.

Dispanzer za borce: dr. Ivica Vreš od 13.30 do 14.30.
V soboto, 31. januarja, samo dopoldne: I. obratna ambulanta: - dr. Metod Rešek.

ZOBNE AMBULANTE:

DOPOLDNE: II. zobna ambulanta: - stom. Alojz Smolej
Za borce od 7. do 8. ure.

III. zobna ambulanta: - mr. stom. Bela Gazafi.

Za Vatrostalno: od 9.30 do 10.30.

POPOLDNE: I. zobna ambulanta: - v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 31. januarja, samo dopoldne: I. obratna ambulanta: - v. dent. Viktor Stražišar.

DEŽURNI V VATROSTALNI

24. IN 25. januarja, Branko MARKIZETI, Jesenice, Titova 4, 80 v službi 83-281, doma 83-596.

Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. do 12. ure na delovnem mestu, v prostem času do ponedeljka do 6. ure zjutraj pa je dežurni dosegljiv na domu.

Pregled odsotnosti v decembru in v letu 1986

TOZD/DS	bol. ods.	por. dop.	red. dop.	ost. dop.	skup. ods.	bol. ods.	por. dop.	red. dop.	ost. dop.	skup. ods.
Plavž	11,21	-	8,89	0,35	20,45	7,37	-	9,95	0,49	17,81
Jeklarna	6,52	0,25	8,88	1,32	16,97	5,69	0,07	9,57	1,04	16,37
Livarna	7,64	-	9,56	1,84	19,04	5,60	-	10,41	1,08	17,09
Valj. bl. št.	8,05	-	9,38	0,67	18,10	5,76	-	10,11	0,85	16,72
Valj. žice	8,10	-	10,72	1,16	20,37	5,67	-	10,31	1,27	17,25
Valj. deb. pl.	8,09	-	7,75	0,46	16,30	5,21	-	9,58	0,80	15,59
II. valj. Bela	5,56	0,10	10,60	1,04	17,30	4,70	0,51	9,91	1,17	16,29
III. valj. Jes.	8,11	-	7,86	0,41	16,38	5,85	0,32	9,98	0,85	17,00
Žičarna	6,20	0,34	10,21	1,43	18,18	5,63	0,08	10,10	1,43	17,33
Profilarna	6,70	-	9,22	0,33	16,25	6,51	-	9,02	0,83	16,36
Vrat. podb.	7,94	2,14	15,17	0,46	25,71	9,00	0,45	9,76	0,57	19,78
Jeklovlek	6,92	1,28	8,27	0,91	17,32	5,69	1,12	10,09	0,68	17,58
Elektrode	9,71	2,48	11,45	0,40	24,04	8,38	2,10	9,88	0,49	20,94
Žebljarna	11,27	1,30	7,79	0,63	20,99	9,14	1,82	9,89	0,66	21,51
Stroj. delav.	5,29	1,41	13,95	0,77	21,42	5,37	0,83	10,53	0,89	17,62
Rem. del.	6,19	1,00	11,88	1,09	20,16	5,63	0,63	9,38	0,92	16,56
Vzdrževanje	9,69	0,37	11,78	0,89	22,73	5,64	0,23	9,55	0,86	16,28
Energetika	4,06	0,85	10,59	0,94	16,44	4,68	0,42	10,13	0,87	16,10
Transport	9,27	0,29	11,70	0,46	21,72	7,30	0,41	9,76	0,74	18,21
DS KO-FI	4,30	5,15	11,85	0,59	22,09	3,98	4,82	9,48	0,52	18,80
DS KSI	6,50	2,78	10,01	1,46	20,75	3,98	3,97	9,40	1,20	18,55
DS ETN	3,81	1,04	9,39	0,70	14,94	3,03	0,92	9,84	0,78	14,57
Druž. preh.	8,73	7,98	8,84	0,66	26,21	7,12	5,45	8,76	0,68	22,01
ŽELEZARNA	7,12	1,17	10,37	0,88	19,54	5,57	1,04	9,76	0,87	17,24

O zaslugah

V Enciklopediji Leksikografskega zavoda (št. 6, Zagreb 1962) najdemo takšno definicijo prava: »Pravo je sistem družbenih norm, ki regulirajo družbeno življenje ter razvoj in s tem reguliranjem aktivno vplivajo ne samo na krepitev in zaščito družbenih odnosov, temveč tudi na njihovo stagnacijo, spreminjanje, kot tudi zavesten razvoj k višjim družbenim oblikam.« In dalje: »Pravo in država predstavljata instrumenta določenega sistema vladanja nad družbo...« (str.205)

Pravo in država sta zgodovinsko neločljivo povezana. V različnih zgodovinskih obdobjih poznamo različne tipe ali oblike držav in tudi različne pravne ureditve. Nekaj pa ostaja nespremenjeno skozi tisočletja: »Vsaka sila, ki vzpostavlja pravo, si mora (za ta podvig — op. T.F.) v prvi vrsti zagotoviti moč...« (Walter Benjamin, Prilog kritiki sile, Esei, Beograd 1974). Brez moči torej ne gre in to je ena od potak, ki je ne smemo pozabiti, kadar govorimo o pravu. Moč pa ima tisti, ki lahko razpolaga z večjo količino ljudi, zemlje, tovarn itd.; rečeno enostavno: tisti, ki ima več denarja ali pa ustrežna sredstva, s katerimi lahko pride do denarja. Tudi po takšni poti lahko pridemo do tistega oguljenega, vendar presneto resničnega reka: denar je sveta vladar. Ius civile vigilantibus scriptum est — meščansko pravo je pisano za tiste, ki imajo budno oko; drugače: odri oči, kadar gre za denar.

Zmagovita revolucija je v Jugoslaviji (in drugih socialističnih državah) odpravila privatno lastnino. Zadi tega je bilo potrebno spremeniti idi pravno ureditev. Lastnina nad ečjim delom proizvodnih sredstev, ovarne, velike kmetijske površine), otem banke in trgovina, postane ružbena. Po pravni formulaciji in terpretaciji to pomeni, da lastnik i ne država ne privatnik. S sredstvi rodukcije razpolagajo tisti, ki na jih delajo. Prav tako razpolagajo z ohodkom in viškom dohodka (dočkom). Kolikor se to še ne dogaja, o pa kmalu (?). Takšna je, grobo čeno, osnova jugoslovanske prae ureditve.

Kot smo uvideli, prebrali, pravo hko vpliva tako na razvoj kot na agnacio neke države in družbe. Če a hitro pogledamo (pravno) zgodino nove Jugoslavije, bomo videli, a delavec nikoli ni razpolagal ne s roizvodnimi sredstvi ne z dobičom. Ko bi se to morda lahko zgodilo (60. leta), je bil proces liberalizaci i in ekonomizacije družbe preki en. Dobili smo novo Ustavo in kas eje Zakon o združenem delu. Z ne aj potezom (npr. sprememba predavniškega sistema — namesto poancev delegati), z množico protivnih in dosledno restriktivno navnanih zakonov, smo ponovno adli v obdobje administrativnega ocializma.

Po desetih letih obstoja se zakon o družbenem delu kaže kot neustre en, luknjav, kot prikazen iz nekih retklikih časov tudi vodilnim strukuram v Jugoslaviji. Potrebno ga o orej dopolniti, spremeniti. Vendar

je vsakršno veselje prezgodnje, kaj ti, kot nas učijo izkušnje iz preteklih let, se prav lahko zgodi, da bo popravljeni zakon o združenem delu še slabši od obstoječega. Podlaga za takšno pesimistično gledanje je jugoslovanska zakonodajna praksa zadnjih nekaj let. Vsi pomembnejši zakoni in predpisi vedno bolj omejujejo ekonomsko dejavnost, vedno bolj krčijo pravice podjetij in delavcev pri razpolaganju z dohodkom (da ne govorimo o devizah) itd. Država pobira vedno več denarja, nič ne stori proti inflaciji in kot zadnji hit bližnje prihodnosti se je pojavil predlog o novem načinu plačevanja delovnega ljudstva. Najnovejši blesteči hit iz državnog — administrativnog — pravnega sveta: dvodelni osebni dohodki. To naj bi izgledalo nekako takole: del plače bo zajamčen in tako visok, da bo delavec lahko preživel, četudi bo firma, v kateri dela, imela izgubo; drugi del plače bo odvisen od uspeha podjetja, produktivnosti itd. Izgube naraščajo, vedno več podjetij in dejavnosti je v izgubah, torej se bo potrebno zavarovati, da ne bo prevelikega nezadovoljstva med množicami vedno slabše plačanih ljudi. Denar za plače je potrebno dobiti. Kje? Pri poslovnih uspešnejših firmah in panogah, kje drugje. Pri tistih uspešnih podjetjih, ki se z ogromnimi napori poskušajo obdržati na mednarodnem nivoju. Ker jim država in zakonodaja postavlja prav neverjetne ovire. Poleg vseh restrikcij, davkov, prispevkov, združevanja sredstev bodo uspešnejši morali plačevati delavce izgubaških firm. In posledice takšnega prelivanja denarja (kapitala): uspešnejši bodo imeli še manj denarja za stimulacijo svojih delavcev in za svoj razvoj. Če bodo delavci izgubaških podjetij prejeli manj plače, ki se zadoščala za preživetje, se jim ne bo treba dosti boriti za sanacijo. Pojavljajo se, in se verjetno še bodo, razni gasilski ukrepi, kot je način sanacije podjetij. Vendar menimo, da bo korist gasilskih ukrepov v primerjavi z ogromno škodo, ki bo narejena razvoju naravnanim ambicijam zelo majhna. Po stari navadi lahko pričakujemo neskončno prerekanje, kdo bo dal denar, prerakanje o velikih kroničnih izgubarih in njihovih sanacijah (tudi tu je potreben denar) itd. Skratka, o tem, kako bomo delili revščino in ne, kako bomo ustvarjali novo bogastvo.

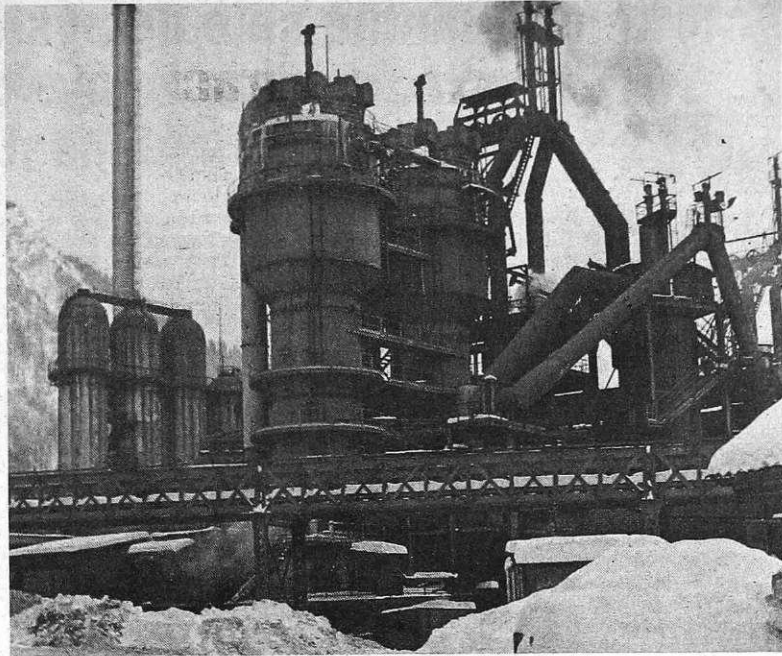
Začeli smo s pravom in še končajmo z njim. Skoraj bi pozabili, da je bila povod za pričujoče pisanje pravzaprav nedavna izjava nekega prav-

nika, da pravniki zaslužijo večje plače od ostalih družboslovnih in humanističnih izobražencev, ker je delo pravnikov družbeno pomembnejše.

Kot smo lahko ugotovili iz nekaj navedenih primerov, so pravniki v sodelovanju z državno administracijo (kolikor niso vključeni vanjo) skreirali vrsto zakonskih aktov, ki so negativno vplivali na ekonomski razvoj v Jugoslaviji. Tukaj so bili res uspešni, ni kaj reči. Potrebno bi bilo ocenjevati delo strokovnjakov, ne pripadnost neki stroki, ki naj bi bila privilegirana samo zato, ker jo (stroko) država potrebuje za svojo ogromno produkcijo zakonov in aktov.

Omejili smo se na ekonomsko sfero in nismo omenili prizadevanj za odpravo smrtnih kazni, členov, ki kaznujejo verbalni delikt (133. člen KZ), možnost civilnega služenja vojaškega roka in še kaj. Tudi tukaj so pravniki v veliki večini molčali (nekaj izjem — Marjanovič, Bavcon, Šeks in še kdo), kot da bi bili to problemi, ki se pravnikov ne tičejo. Koga se potem tičejo? Verjetno samo tistih, ki so žrtve takšnih zakonov.

Franc Treven

Visoke peči (foto: I. Kučina)

Zunanjetrgovinsko poslovanje Železarne v letu 1986

Ko smo poprosili vodjo zunanjetrgovinskega oddelka Alojza Burjo, naj oceni lanske letošnje poslovanje Železarne na področju izvoza, nam je najprej naštel nekatere probleme, ki so bistveno ovirali izvoz v preteklem letu.

Na zahodnem tržišču se že vrsto let srečujejo z recesijo, ki se odraža v ostrejših protekcionističnih ukrepih. Črna metalurgija je bolj usmerjena v pokrivanje domačih potreb kot v izvoz, recesija na omenjenih trgih pa ga še zmanjšuje. Predvsem upada povpraševanje po navadnih kvalitetah, precej manjša pa je recesija za izdelke višje kakovosti.

Drug problem, s katerim smo se srečevali pri izvozu, je nastal zaradi hitrega spreminjanja tečaja ameriškega dolarja. Nestabilnost te valute še poslabšuje stanje na občutljivem metalurškem trgu. Ker socialistične države računajo vrednost blaga, ki ga izvažajo, v dolarjih, se z zniževanjem vrednosti dolarja manjša tudi vrednost njihove ponudbe in s tem znižuje tržna cena. Zaradi hitrega spreminjanja cen je bilo pridobivanje naročil oteženo; potrebni so bili dodatni dogovori in intervencije.

Med protekcionističnimi ukrepi je Železarno kot izvoznika najbolj prizadel antidumpinški postopek pri izvozu železnih v Ameriko, ki je bistveno zmanjšal naš izvoz v to deželo. Poiskati smo morali dodatna tržišča (Italija, ZRN, Avstrija); s povečanim deležem navojnikov v izvozu smo si prizadevali doseči enake rezultate kot v prejšnjih letih.

Podoben ukrep je bil uveden pri izvozu debele in srednje vroče valjane pločevine v EGS, ko celo drugo polletje nismo imeli možnosti izvoza

v te države. V letošnjem letu naj bi ta izvoz spet stekel.

Kljub omenjenim težavam bi lahko ocenili izvozne rezultate Železarne v letu 1986 kot dobre, pravi Alojz Burja. Lastni izvoz je bil 28,3 milijona dolarjev in je za 5,2 odstotka presegal izvoz iz 1985. leta. Plan za leto 1986 ni bil dosežen, ker je po tečaju ZIS, na katerem slonijo zgornji podatki, izvoz v zahodnoevropske (konvertibilne) države podcenjen. Če bi prikazovali izvoz po tekočem deviznem tečaju, bi bil 30,7 milijonov dolarjev, izvozni plan pa bi bil presežen. Zelo ugoden je bil izvoz v vzhodne socialistične dežele, nekoliko manj pa v zahodne države (zaradi omenjenih antidumpinških ukrepov).

V preteklem letu smo si v Železarni prizadevali izboljšati tudi izvoz v kooperaciji. V primerjavi z letom 1985 je narasel za 54 odstotkov, kljub temu pa je tovrstno sodelovanje še vedno premajhno in nas zato čakajo v letu 1987 na tem področju še pomembne naloge.

Ker sta izvoz in uvoz tesno povezana in medsebojno pogojena so za poslovni rezultat Železarne zelo pomembni tudi uvozni rezultati. Oskrbna z uvoznim materialom v preteklem letu je bila dobra, čeprav je občasno prihajalo do pomanjkanja nekaterih materialov. Lastni uvoz v letu 1986 je bil okrog 52,8 milijona dolarjev, kar je za 2 odstotka več kot

leto poprej. Klirinški uvoz se je povečal za 15 odstotkov glede na leto 1985, uvoz opreme pa za 31 odstotkov. Manj smo uvažali reprodukcijskih materialov in rezervnih delov, kar pa ni motilo proizvodnega procesa, ker smo imeli na začetku leta 1986 precej zaloga.

V zadnjem tromesečju lanskega leta smo imeli veliko težav, ker nismo uspeli realizirati nobenega plačila v tujino. Kljub temu smo preteklo leto na področju uvoza uspešno zaključili, k čemur so prispevali dobri odnosi s stalnimi dobavitelji repromaterialov, ki so nam večkrat poslali blago, preden je bilo plačano. Vsi dobavitelji rezervnih delov pa nas niso hoteli kreditirati na ta način, zato je rezervnih delov v zadnjem tromesečju večkrat zmanjkalo. Se hujše pomanjkanje so preprečile relativno dobre zaloge na začetku lanskega leta. Ta problem bo treba v letošnjem letu rešiti, sicer lahko pride do zastojev v proizvodnji.

Pri uvozu opreme smo dosegli pomembne rezultate predvsem pri Jeklni 2. Do konca leta smo nabavili skoraj ves uvozni del opreme, kar je bistveno vplivalo na uspešno napredovanje projekta.

Največja želja zunanjetrgovinskih delavcev, ki delajo v operativi, pa je, da bi v naši državi končno vzpostavili trajnejšo devizno regulativo, da se jim ne bi bilo treba vsako leto znova prilagajati novim zakonom. Tako vsaj pravi Alojz Burja, vodja zunanjetrgovinskega oddelka v Železarni.

Tanja Kastelic

PREGLED SESTANKOV SDS

(Iz programa samoupravnih aktivnosti za november)

Dobili smo sicer že nekaj zapisnikov iz programa samoupravnih aktivnosti za januar, vendar še premalo, da bi izpolnili današnjo rubriko in tako preskočili že več ali manj zastarela vprašanja, ki so jih postavljale SDS na sestankih konec novembra in ki so se medtem verjetno (vsaj v večini) že razrešila. No, pa si jih vseeno oglejmo:

Iz TOZD JEKLARNA smo prejeli zapisnike SDS SM peči 1, 2, 3 in 4, livna jama 1, 2, 3 in 4, priprava vložka 1, 2, 3 in 4, elektropeči 1, 2, 3 in 4, BBC peč, kontiliv 1 in 2, predelava talilniških odpadkov, kamnolom Trebež ter ponvično gospodarstvo 2 in 3.

SDS SM peči 1 in livna jama 1 opozarjata, da imata probleme s pitno vodo in vodo za kopanje. SDS SM peči 3 in livna jama 3 se pritožujeta »zaradi slabe vode v garderobah«. SDS priprava vložka 3 vprašuje, kdaj bo kantina začela obratovati štirizmerno (objavljeno jim je bilo, da v oktobru). SDS elektropeči 1 se pritožuje zaradi pomanjkanja delavcev. Na pečeh že dolgo delajo brez enega delavca, v livni jami pa gre delavec, ki sicer dela že 20 dni, v pokoj. En delavec iz livne jame je bil dodeljen na ponvice, da se bo priučil za ponvičarja. Tako manjkata v livni jami dva delavca. Zaradi pomanjkanja delavcev prihaja med ostalimi do nezadovoljstva, delo se bolj površno opravlja »stalno se dogovarjamo o boljšem in bolj varnem delu«. Od vodje TOZD so sicer dobili zagotovilo, da z delavci ne bo problemov, zaskrbljenost pa ostaja. »Vsi, ki so namenjeni v Jeklarno 2«, meni SDS, »bodo odšli, mi pa bomo dobili druge, ki jih bo treba usposobiti, ali pa jih niti ne bodo dobili takoj.« SDS elektropeči 2 in BBC peč opozarjata na že kar kroničen problem regulacije EH peči. Pravijo, da to vpliva na vzdržnost peči (sarže ni moč ogreti). Zavoljo tega trpijo stene peči, podaljšujejo pa se tudi časi. Prav tako opozarjajo na problem odpravevanja in na vprašanje normalnega obratovanja te naprave. Tudi problem sanitarij in pitne vode ostaja nerešen. SDS elektropeči 3 opozarja, da so prevoznike kapacitete na smeri Železarna—Plavž ob nedeljah in praznikih premajhne. Zanima jih, če se da kaj storiti? SDS ponvično gospodarstvo 2 in 3 opozarjata na vrsto obratnih problemov. Čimprej je treba popraviti stari žerjav ter narediti silos za maso. Popraviti je treba tudi streho in namestiti sireno pred ponvicami. Težave imajo tudi z dovodom vode za ponvice, saj jim vsako zimo zamrzne. Žlebarji pa se pritožujejo, da morajo rezati žlebove na elektropeči, kar ni njihovo delo.

SDS jeklolivarna 2 in čistilnica odlitkov v TOZD Livarna sta razpravljali o tretjem občinskem samoprispevku in o razpisu volitev v nove samoupravne organe novih temeljnih organizacij.

Iz TOZD VALJARNA BLUMING ŠTEKEL smo prejeli (od nekaterih SDS tudi po dva) zapisnike SDS vodstvo TOZD, bluming 1, 2, 3 in 4, adjustaža bluming 1, 2, 3 in 4, adjustaža štekel 1 in 2 ter adjustaža Javornik.

SDS bluming 1 vprašuje (23. 11.) zakaj se jim ne da na vpogled spiska z novimi grupami. SDS bluming 2 ugotavlja, »da nov način ne stimulira delavcev za napredovanje na delovnem mestu«. Na sestanku SDS adjustaža bluming 1 so govorili tudi o doslednem vzdrževanju reda v obratu in o čiščenju brusilnih strojev. SDS adjustaža štekel 1 in 2 se jezita nad nerednim dostavljanjem vagonov za reno. Pravijo, da se je v oddelku nabralo že toliko rene, da ogroža varnost delavcev. Na to vprašanje zahtevajo odgovor. Pogovarjali so se tudi o disciplini. Vrsta skupin je opozorila tudi na — po njihovi oceni — nepravilno vrednotenje delovnih mest.

Iz TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, proga 2400-1 in 2, adjustaža 2400-1 in 2 ter OTOP.

SDS so med drugim razpravljale tudi o predlogu sindikalne organizacije, da se najboljšim delavcem v TOZD podelijo praktične nagrade in predlagale delavce za te nagrade. SDS OTOP opozarja, da je zaradi rezanja odrezkov pri avtogenem rezanju treba preveriti norme ter da se je treba na ravni TOZD dogovoriti glede rezanja rene. »Saj je naša dejavnost obrez debele pločevine«, ugotavljajo nekoliko cinično, »ne pa priprava vložka za elektropeč.«

Iz TOZD HLADNA VALJARNA BELA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD — priprava dela in odprema, lužilnica + priprava vložka 1, 2 in 3, žarilnica 1, 2, 3 in 4, adjustaža in strojna adjustaža 1, 2 in 3 ter valjarna 1, 2 in 3.

SDS vodstvo TOZD — priprava dela in odprema je imela pripombo na dolge vrste v kantini HVB. Do vrste prihaja zaradi zaračunavanja in plačevanja obrokov. Menijo, da je bil prejšnji način plačevanja hitrejši. SDS žarilnica 2 predlaga, da na pogodbeno delo na žerjav v HVB ne bi pošiljali žerjavovodij iz drugih obratov, ker niso vajeni voziti njihovih žerjavov in ker niso seznanjeni s potekom dela. Ocenjujejo namreč, da ogrožajo varnost delavcev in naprav. SDS žarilnica 3 vprašuje, zakaj ne morejo delavci delati pogodbeno v svojem obratu. Tu namreč delo dobro poznajo in so ga večji, temu primerno večji pa je tudi njihov učinek in kvaliteta dela. Menijo tudi, da ob

10-letnici vsi delavci niso zaslužili priznanj in pohval, ki so jih prejeli. SDS adjustaža 1 opozarja, da se stanje v garderobah in kopalnicah še ni nič izboljšalo. Na sestankih je bilo izpostavljenih tudi precej vprašanj in predlogov v zvezi s prevrednotenjem.

Iz TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE smo 10. 12. prejeli zapisnik SDS žarilnica 2. Pod prvo točko (Pregled sklepov prejšnje seje) je vodja SDS podal ugotovitev, da prejšnji sestanke ni bil uspešen »zaradi kratkega roka za izvedbo in preobrnega dnevnega reda«. Člani SDS so se strinjali, da zato ponovno obravnavajo nekatere točke, ki so bile na dnevnem redu že na prejšnjem sestanku (devetmesečno poslovno poročilo, srednjeročni načrt, ukrepi za povečanje proizvodnje četrtim kvartalu, tehnološka in delovna disciplina). Ocenili so, da so bile v omenjenem dnevnem redu tudi nekatere točke (bančni sporazumi), »ki samo jemljejo čas in so dane SDS samo v formalno potrditev«. »SDS se zato pridružuje mnenju nekaterih SDS v Železarni Jesenice in predlaga«, pravijo, »da se sprejemanje takih in podobnih SaS prenese na delavski svet TOZD.« Zapisnik opozarja še na nekatere druge zadeve, ki povzročajo nezadovoljstvo v skupini. Tako so v zvezi z nagradami za nadurno delo zapisali: »Vodja SDS je člane seznanil, da je povabil (ustno in telefonično) na sestanke vodjo proizvodnje, ki je obenem predsednik odbora za gospodarstvo, ki pa se vabilu ni odzval oziroma je udeležbo kategorično odklonil. O odklonitvi je bil obveščen vodja TOZD. V TOZD HVJ so bili upravičeni do denarne nagrade (2000 din) za opravljenih 24 ur ali več nadur v mesecu samo delavci na strojih, ostali oddelki pa ne. Zato smo zaprosili za udeležbo in pojasnitev vodjo proizvodnje, ki pa je samo neuradno povedal vodji SDS, da bo stvar urejena in da bodo do nagrade upravičeni tudi ostali. Mnenje vodje SDS je, da je to nekorekten odnos člana vodstva, ki je prišel na sestanek po njegovem zaključku. Zato mu je vodja SDS povedal, da je sestanek zaključen in da bi ponovno obravnavanje sporne točke povzročilo zastoj v delovnem procesu (sestanek je bil organiziran tako, da do tega ni prišlo).« SDS je ponovno opozorila na slabo stanje naprav (globinske in zvonaste peči), pomanjkanje žarilnih križev, neurejeno odsesavanje dimnih plinov na globinskih pečeh ter na probleme v zvezi s pomanjkljivim vzdrževanjem in »skladiščenjem« valjev in rezervnih delov, ki v žarilnici omejuje že tako majhen delovni prostor.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Božidar Lakota

Samoprispevek

Načrt in predračunska vrednost

Izgradnja prizidka ob stavbi bi vsa ZIC je bila predvidena že ob združitvi jeseniških srednješolskih ustanov v Center srednjega usmerjenega izobraževanja. Vendar se do danes nismo mogli dogovoriti, odkod bomo črpali sredstva za novogradnjo. Izbire pravzaprav ni: nizke prispevne stopnje za družbene dejavnosti v naši občini ne omogočajo investiranja iz tako zbranih sredstev, gospodarstvo je že sedaj preveč obremenjeno, tako da ostaja kot edini možni vir financiranja izgradnje prizidka samoprispevek.

Ker smo o teh vprašanjih v našem glasilu že toliko pisali, da nam mnogi očitajo pretiravanje, tokrat objavljamo nekaj podatkov o lokaciji in površini načrtovanega prizidka ter njegovi predračunski vrednosti.

Stavba nekdanjega ZIC na Ruparjevi 2 je bila zgrajena 1948. leta, vendar bo ob nekaterih spremembah uporabna tudi za potrebe današnjega šolstva. Prizidek naj bi stal ob severozahodnem delu te stavbe, kjer bo potrebno

porušiti le nekaj lesenih drvarnic. Skupna tlorisna površina prizidka s pripadajočimi prostori in zakloniščem naj bi bila po načrtu Ateljeja za prostorsko projektiranje Jesenice 4219 kvadratnih metrov. Poleg kleti z garderobami in zakloniščem naj bi prizidek imel še dve etaži. S predelavo prevelikih in nefunkcionalnih pisarniških prostorov in zbornice v stari stavbi bi pridobili še štiri učilnice in prav toliko kabinetov.

Ob koncu leta 1986 je bila predračunska vrednost prizidka brez notranje opreme 1.380.441.000 dinarjev, ki pa bo zaradi inflacije toliko bolj narasla, kolikor dlje bomo odlagali začetek gradnje. Gradnja prizidka bo potekala po fazah, da bi nam inflacija »požrla« kar najmanj sredstev. V prvi fazi bo zgrajeno zaklonišče in ostali del objekta do tretje faze gradnje, kar bo stalo okrog 485.000.000 dinarjev ali 35 odstotkov vrednosti celotnega objekta. Sredstva, ki naj bi se zbrala s samoprispevkom, ne bodo zadošča-

la, ampak bo treba pridobiti premostitvena posojila pri delovnih organizacijah in pri banki, poleg tega pa bo CSUI uporabil nekaj lastnih sredstev in sredstev od prodaje zgornjih prostorov doma učencev.

Pričetek gradnje prizidka, kar je odvisno od pozitivnega izida referendum, je predviden v drugi polovici 1987. leta. Gradbena dela naj bi se zaključila januarja 1989, ko bo možna tudi vselitev. S tem bi se sprostila stavba gimnazije, ki bi jo lahko ob ustrezni adaptaciji koristno uporabili za šolo s prilagojenim programom, glasbeno šolo in še kaj.

Predračunska vrednost prizidka ne vključuje opreme. Večina opreme bodo prenesli iz gimnazije in zdravstvenih kabinetov. Dokupiti bo treba le del opreme za prostore, ki jih center nima. To pa bo CSUI verjetno lahko nabavil iz lastne amortizacije, ki jo dobiva iz republiške izobraževalne skupnosti in bi bila po izgradnji prizidka večja kot sedaj.

Tanja Kastelic

Glasujem za

»Danes smo imeli sestanek, kjer so nam govorili o samoprispevku. Kot da nimamo drugega dela,« je go-dnjaj pri večerji oče. Mama pa je zaskrbljeno pritegnila: »Koliko pa bodo spet odtrgali od plače? Pri tej draginji se pozna vsak dinar.«

»Procent in pol. Ampak veš, če bi del zbranega denarja porabili za kabelsko televizijo, potem bi se vsaj splašalo sedeti pred to našo TV skatlo. Ne pa tako kot sedaj, ko ujamemo samo dva programčka. Še avstrijskega ne moremo dobiti! S kabelsko pa bi lovili mnogo satelitskih programov. To pa je že nekaj!«

»Saj vem, da bi sedel samo pri športu in kakšnem filmu pozno ponoči,« ga je podražila mama. »Res pa je tudi, da bi se večina denarja namenila CSUI. Pravzaprav bi se morala o tem pogovarjati.«

Mama pa: »Kar naj država da denar!« Oče pa je bil hud: »Kdo pa misli, da je država? Kdo pa v tej državi dela in služi denar? Pa že raje vidim, da gre moj denar za šolo v domačem kraju kot da se kje porazgubi.«

»Saj res,« se je spomnila mama, »za naša dva mulca še sedaj ne veva, kam bosta hodila v srednjo šolo. Groza me je ob misli, da bi se odločila za kakšno šolo v Ljubljani. Pa internat! Pa slaba družba! Joj, kaj vse naju še čaka!«

»Kajne, postala bosta huligana in kriminalca najhujše vrste! Kakšna grozljivka! Ve ženske vse dramatizirate. Vem pa, da hočeš reči, da bi rada videla svoja sinova kje blizu doma,« se je že smejal oče. Mama, že na robu joka, je le izdala: »Veš kaj, raje poskrbim, da bosta kje v bližini. Saj tudi tebi ni vseeno, kako bo s fantoma. Sicer pa bi si vsi starši želeli imeti srednješolce v domačem kraju! Samo poglej, koliko otrok je

tu okrog stolpnice! Le kam se bodo vpisali?«

»Ha, ha! Pa sva sama sebi najboljša propagandista za samoprispevek. Ja, žena, midva bova zanj, pa še koga bova prepričala, si za to?«

Sandi Seršen, 8. c
OŠ Prežihov Voranc
Jesenice

Samoprispevek

Ob letošnjem prazniku republike smo učenci osnovne šole na Koroški Beli končno dočakali, da je naša šola popolna.

Ko sem začela hoditi v prvi razred, je bil dograjen prizidek k stari šoli. Tam je predmetni pouk. Z novo zgradbo, ki je sodobno opremljena, smo dobili dovolj prostora za vse učence v eni izmeni. Zdi se mi kot moderno oblečena mladenka, ki se je izzivalno postavila zraven zastarele stare dame. Res smo vsi učenci ponosni nanjo. Pika na i pa je nova, super opremljena telovadnica. Otvoritev je bila ob prazniku republike. Sedaj imamo res vse.

Za vse to pa se moramo zahvaliti občanom Jesenic, ki so se pred petimi leti odločili za občinski samoprispevek.

Letos spet slišimo po radiu in bemo v časopisih, da bo ponovno razpisan referendum, tokrat za tretji samoprispevek. Seznanili so nas tudi, zakaj bi bil porabljen denar. Večina bi šla za srednje usmerjeno izobraževanje. Jeseniški srednješolci namreč nimajo dobrih pogojev za učenje. Jaz upam, da bo referendum uspel, da bodo tudi naše srednje šole tako lepe, urejene, sodobne, prostorne, kot je večina jeseniških osnovnih šol.

Polona Mišič, 4. b.

Samoprispevek

CSUI je res majhna šola, saj smo na tesnem, da se kar tema dela.

Na stopnicah večkrat nastane zastoj, saj nas je za cel konvoj, ko pa se cesta le odmaši, nas že zvonec v razrede podi.

Menza je poglavje zase, saj v njej večkrat ne dobiš klobase. Tudi v menzi je toliko ljudi, da se zadnjim jesti mudi, pa še profesorji so brez moči.

Da bi profesorji red naredili, so včasih tudi zavpili, a ko so zadnji obrok dobili, so že zvonci zazvonili.

Res bi se razveselili, če novo bi šolo dobili, na vse slabosti bi pozabili in večkrat na malico hodili.

Blaž Pesjak, 1. naravoslovna
CSUI Jesenice

Igre med odmori

V šoli je najlepše med odmori. Takrat se igramo med dvema ognjema, škarjice, črna kraljica en, dva, tri itd. Te igre so mi zelo všeč. Najraje pa skačem gumitvist. Velikokrat plezamo po plezalih, se spuščamo po toboganu in delamo prevale na krogih. S sošolkami se igram tudi čevljarja in andedelejbi. Te igre so zelo lepe. Toda odmori so mnogo krajši kot ure pouka. Ko je odmora konec, se preobujemo in odhitimo v razrede. Potem spet pride v razred tovarišica in mi nadaljujemo z delom, ki ga še nismo dokončali.

Ruth, 2. raz.

PRIPRAVLJENOST

JE VEDNO BOLJŠA

KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

(TITO)

JEDRSKI SPOPAD PELJE V SAMOUNIČENJE

Pred petinšestdesetimi milijoni let je Zemljo prizadela meteorska nesreča, takšne kasneje ni bilo več. Takrat je izgubilo življenje tri četrte živalskega sveta na kopnem in petnajst odstotkov živalskega sveta v morju, jezerih in rekah. Tedaj so skrivnostno izumrli dinosavri. V zadnjih nekaj odstotkih teh petinšestdeset milijonov let smo se povzpeli mi — ljudje. V resnici smo le kratek prebisk v dosednji dobrih petsto milijonov let stari zgodovini življenja na Zemlji, kjer so pred pet milijardami let nastale prve celine in morja. Dinosaurs so na zemlji prevladovali vsaj stokrat dlje, kot je to uspelo človeškemu rodu. Pojavili so se približno pred dvesto milijoni let, pobralo pa jih je dobrih sto trideset milijonov let pozneje. Vzrok smrti po najnovejših izsledkih iz leta 1980 — trk meteorja z obilno množino iridija. Prah, ki se je tedaj dvignil, je zatemnil Sonce, nastopil je polarni mrz.

Raziskovalci in računalniki se lahko motijo. Nemara pa jedrska vojna, le ne bi sprožila polarnega mrza, lakote in ostalih nesreč. Morda tako nekako, kot se je zgodilo mogočnim dinosavrom pred petinšestdesetimi milijoni let. Poskusiti bi bilo le preveč tvegano, ali ne?

Preživetje požara v višjih stavbah

Hotelski požari so zelo redki. Navadno požar v hotelu hitro opazijo in pogasijo, ne da bi gostje vedeli zanj. Poleg tega imajo večji gostinski obrati solidno organizirano protipožarno zaščito, stalno dežurstvo primerno opremo za gašenje in najsodobnejše priprave — javljalnike požarov. Hoteli so vedno polni gostov, med njimi so otroci in starejše osebe.

Požari so najbolj pogosti ponoči. Izkušnje govorijo, da je treba protipožarno varnost še naprej razvijati. Tovrstne požare pogo sto povzročijo neprevидni kadičci, ki kadijo v postelji. Zato vedno pred odhodom iz sobe pogledajte, če na mizi ali na naslonjačih kaj tli in če so vsi cigaretni ogorki ugašeni. Nikoli ne kadite v postelji!

Če bi v hotelu nastal požar, ne uporabite dvigala; zgodi se lahko, da boste ostali v nadstropju, ki bo polno dima in plinov. Brž ko ste si ogle dali svojo sobo, pogledajte, kje so izhodi. Preizkusite, če se izhodna vrata normalno odpirajo in če so stopnišča normalno prehodna. Vsako po manjkljivost prijavite na recepciji. Kako boste prišli iz vaše sobe do izhodov? Morda se boste morali plaziti skozi zakajen hodnik. Zapomnite si, mimo koliko vrat boste morali iti ali karkoli drugega za orientacijo na poti od vaše sobe do izhoda. Če je v hotelu alarmna naprava, ugotovite, kje na vašem nadstropju jo lahko vključite in preberite navodila za sproženje. Morda vam bo potreben gasilni aparat za gašenje. Po glejte, kje je!

Skrbno si oglejte sobo. Če bo požar izbruhnil, bodo poti za umik neuporabne in boste morali ostati v njej. Mnogi so se doslej rešili prav na ta način, da so med požarom ostali tam. Ostali boste v temi. Pripočamo, da imate ključ od sobe pri postelji, da ga takoj najdete. Morda se boste morali vrniti v svojo sobo, če bo na izhodnih poteh dim ali jil bo zajel požar. Preglejte okna v sobi. Se odpirajo normalno ali so po sebnе vrste? Ugotovite, kaj je pod okni! Se lahko spustite skozi okna na streho ali balkon ali skočite na zemljo? Toda skok skozi okno iz več kot drugega nadstropja je zelo nevaren.

Če opazite požar, sporočite telefonski centrali. Poskusite manjš požar pogasiti. Če tega ne zmorete sami, zaprite okna in vrata. S tem preprečite, da bi se dim in ogenj širila na hodnik. Uporabite alarmno napravo in obvestite sosede. Če požar nastane na drugem koncu hotela, boste slišali zavijanje sirene iz hodnika. Tedaj storite čimprej na sledeče:

Če vonjate dim v sobi, zapustite posteljo, zgrabite ključ in se splazite k vratom. Ne dvigajte se, kajti pri tleh ste bolj varni pred dimom in strupenimi plini. Z dlanjo otipajte vrata in kljuko. Če so topla, ne odpirajte, če pa niso, se naslonite na vrata in jih počasi odpirajte, toda bodite pripravljeni, da jih hitro zaprete. Če so v hodniku razmere ugodne, zaprite vrata za seboj in odidite k najbližjemu izhodu. Ko pridete v dim, se najprej plazite ob zidu in štejte vrata, mimo katerih prihajate. Če ne najdete prvega izhoda, se napotite brez vznemirjanja k drugemu. V nobenem primeru ne uporabite dvigala. Spustite se v pritličje, na stopnicah se dobro držite za ograjo, da vas ljudje v navalu ne odrinejo — ograja je kazipot. Le v skrajnem primeru se poskusite rešiti na streho!

SLAVKO TARMAN

Jedrski raziskovalci S tragiko ovenčani kralji naših dni

Če bi Shakespeare v našem stoletju pisal Hamleta, bi ne postavil na oder princa, temveč atomskega raziskovalca. Atomska, vodikova bomba, jedrska podmorica, jedrska elektrarna, jedrsko letalo in top, jedrska energija — vse to se meša in prepleta v povojnem obdobju. Jedrska politika in jedrska fizika se družita z atomsko modo in atomskim žvečilnim gumijem. Vsi skupaj pa strašijo preprostejšega človeka. V atomski dobi troje države na vzhodu in zahodu milijarde dolarjev za napredek, toda žal v vojne namene. V atomskem veku je toliko novih stvari, toliko neotipljivih delcev, toliko skrivnostnih pojavov — skoraj naravnih čudežev. Vendar to niso čudeži — to je stvarnost. To stvarnost dokazujejo desetisoči mrtvih v Hirošimi in Nagasakiju in stotine prizadetih v Černobilu.

Vedno se vprašujemo le, kaj jedrski raziskovalec odkrije in nikoli o njegovi življenjski poti? Mnenje mnogih je, da osebn, človeška zgodovina raziskovalcev ni pomembna. Kar se upošteva, so le objektivni uspehi. Nes pametno sklepajo tisti raziskovalci, ki mislijo, da so le orodje znanosti. Med pomembna dognanja štejejo tudi njihovi osebni dogodki, ambicije, upanja in dvomi. Ob tem prav gotovo pozabljajo nase.

Če ne bomo popravili našega odnosa do človeka, bomo vsi izgubljeni

Z bombardiranjem Hirošime se pričinja novo obdobje v človekovem prizadevanju, da bi izpopolnili sredstva za samo uničenje. V časih najhujšega bombardiranja Nemčije in Japonske so bila porušena mnoga mesta, vendar so imeli prebivalci vsaj trohico upanja na umik. V Hirošimi je bilo vedrega in jasnega jutra šestega avgusta 1945 ubitih na desetisoče ljudi, še več jih je bilo trajno zaznamovanih. Vse to se je zgodilo tisti hip, ko se je razpočila ena sama jedrska bomba. Napredek pri izdelavi tovrstnega orožja nam obeta, da bo za vedno zatrl razvoj človekovega rodu. Hirošima je bila usodno razpotje za vse človeštvo.

V ilustraciji si oglejmo prvi pisani zdravniški dnevnik dr. Hačija iz Hirošime. V njem je strnjena vsa grozota te usodne eksplozije »novega« orožja, ki je prisilil Japonsko k predaji. Torej citiram celotni prevod:

Atomska bomba in sevalna bolezen

»Kolikšna je vendar morala biti rušilna moč bombe, da je v trenutku uničila Hirošimo in njene prebivalce, požgala bližnje griče in

pokončala celo ribe na dnu rek? Dogodil se je le trenutni bel blisk, združen s presenetljivo rušilno silo. Sam sodim med preživele, ki se je komaj privlekel do bolnišnice. Hiša se je sesula name in kri mi je otekala iz številnih ran. Rane so mi zasekale številni drobci z vseh strani letkečega stekla. V trenutku sem bil ves krvav. Moja hiša je stala približno tisoč osemsto metrov od hipocentra, bolnišnica pa tisoč šesto metrov. Menil sem, da bom podlegel tolikšnim ranam. Privlekel sem se z zadnjimi močmi do bolnišnice. Vprašal sem dežurnega, mar je koga naših ubilo? Od tistega trenutka sem postal duševno str. Položili so me na nosila in našim sestram ter dvema preživelim zdravnikom sem postal eno breme več. Zanje je bila ljubezen in sočutje do bližnjega močnejša, čeprav so bili sami tudi prizadeti.

Sprijaznil sem se že z mislijo na smrt, vendar se na tem mestu ne morem dovolj zahvaliti za njihovo nesebično pomoč. V teh trenutkih sem mislil, da bi tudi sam imel tolikšno moč kot naše bolniške sestre. Od takrat sem preživel ves čas v bolnici, do mojega okrevanja. Nato sem pri naših bolniških raziskovalcih njihove dnevene spremembe.

Eksplozija bombe je bila trenutna. Nastopila je temeljita preobrazba v življenju hirošimskih prebivalcev. Tisti, ki so bili ob eksploziji v bližini hipocetra, so umrli. Tisti, ki so bili bolj oddaljeni, so preživeli, vendar so bili zaznamovani. Od tedaj je pretekel že mesec in stalno smo skrbeli za približno pettisoč bolnikov. Zdravili in proučevali smo njihovo bolezen. Ugotovitve zdravljenja naj srtnem v naslednje:

1) Tisti, ki jih je eksplozija presenetila v

oddaljenosti manj kot petsto metrov od srč dišča, na prostem — so umrli trenutno, ali p so podlegli po petih dneh.

2) Druge, ki so bili sicer od središča oddaljeni manj kot petsto metrov in so jih varovale stavbe, ni ožgalo. Toda v obdobju od dveh do petnajst dni so se pri njih pokazali znaki tako imenovane sevalne bolezni in so umrli. Znaki sevalne bolezni so bili — neješčnost, bruhanje, hematemeza (bruhanje krvi) in hemoptiza (krvavi izpljunki).

3) Tisti, ki so bili izpostavljeni eksploziji na razdalji med petsto in tisoč metri, so kazali iste bolezenske znake kot tisti, ki so doživeli eksplozijo v oddaljenosti manj kot petsto metrov. Znaki obolenja so se pokazali šele č nekaj dni na izjemno zahrbtn način. Umrli vst v tej skupini je bila največja.

4) Večina bolnikov, ki so bili v razdalji c tisoč do tritisoč metrov, so nevarno zboleli i v kratkem podlegli.

5) Precej bolnikov je opazilo, kako so j po štirinajstih dneh začeli izpadati lasje. J pojav poznamo pod imenom alopecija (izp las).

6) Najusodnejši znak sevalne bolezni (r diacijska bolezen) je padec in znižanje števi belih krvnih teles. Z bolezenskega stališ gre za nevarne poškodbe vsega krvotvorne sistema, zlasti v kostnem mozgu. Smrt sle po mesecu dni in to pri bolnikih s hudim spremembami. Pred dnevi je prispela do n govorica, da na območju, ki ga je krstila jed ska bomba, nadaljnjih petdeset let ne bo m goče živeti. Da bi zavrnili te neosnovane trd tve, smo koncem avgusta 1945 pregledali n kaj redkih ljudi, ki so prispeli po bombardir nju v mesto iz okolice.

Proizvodnja v letu 1986

V letu 1986 so bili v Železarni, ob upoštevanju gospodarskega načrta in operativnega programa, doseženi naslednji rezultati:

a) SKUPNA PROIZVODNJA

Mesec	gosp. načrt (ton)	program (ton)	doseženo (ton)	% na gosp. načrt	% na oper. program
januar	118.720	118.430	116.094	97,8	98,0
februar	114.450	114.610	108.516	94,8	94,7
marec	123.240	120.290	120.524	97,8	100,2
april	118.890	119.150	119.195	100,3	100,0
maj	116.070	109.870	109.760	94,6	99,9
junij	118.880	114.485	110.971	93,4	96,9
julij	112.850	103.180	107.455	95,2	104,1
avgust	115.840	108.260	104.982	90,6	97,0
september	107.090	115.290	112.977	105,5	98,0
oktober	123.040	122.520	123.271	100,2	100,6
november	117.240	119.900	118.002	100,7	98,4
december	121.090	120.570	121.875	100,7	101,1
Skupaj:	1.407.400	1.386.555	1.373.622	97,6	99,1
Leto 1985	1.434.800	1.420.900	1.399.022	97,5	98,5

b) GOTOVA PROIZVODNJA ZA PRODAJO

Mesec	gosp. načrt (ton)	program (ton)	doseženo (ton)	% na gosp. načrt	% na oper. program
januar	28.940	29.540	29.466	101,8	99,8
februar	29.190	30.145	30.125	103,2	99,9
marec	31.050	28.910	28.697	92,4	99,3
april	32.070	29.545	31.320	97,7	106,0
maj	29.710	27.590	27.163	91,4	98,5
junij	31.630	30.445	28.294	89,5	92,9
julij	28.690	28.185	26.532	92,5	94,1
avgust	29.830	28.685	29.475	98,8	102,8
september	27.180	28.925	27.328	100,5	94,5
oktober	32.790	31.850	32.377	98,7	101,7
november	29.610	29.840	28.525	96,3	95,6
december	31.190	29.355	29.292	93,9	99,8
Skupaj:	361.880	353.015	348.574	96,3	98,7
Leto 1985	360.320	349.605	353.575	98,1	101,2

c) PRODAJA — ODPREMA

Mesec	gosp. načrt (ton)	program (ton)	doseženo (ton)	% na gosp. načrt	% na oper. program
januar	28.940	29.540	28.795	99,5	97,5
februar	29.190	30.145	30.768	105,4	102,0
marec	31.050	28.910	30.640	98,7	106,0
april	32.070	29.545	31.051	96,8	105,1
maj	29.710	27.590	26.622	89,6	96,5
junij	31.630	30.445	27.914	88,3	91,7
julij	28.690	28.185	27.297	95,1	96,8
avgust	29.830	28.685	28.554	95,7	99,5
september	27.180	28.925	26.510	97,5	91,6
oktober	32.790	31.850	32.664	99,6	102,6
november	29.610	29.840	29.784	100,6	99,8
december	31.190	29.355	29.204	93,8	99,7
Skupaj:	361.880	353.015	349.794	96,7	99,1
Leto 1985	360.320	349.605	360.670	100,1	103,2

Iz navedenih tabel je razvidno, da se s količinskimi rezultati proizvodnje lanskega leta ne moremo pohvaliti, kljub temu, da smo v zadnjem četrtletju delali zelo dobro, tako v količini kakor v asortimentu, vendar napak iz prvih treh četrtletij ni bilo možno nadoknaditi.

V primerjavi z letom 1985 smo po količini zaostali tako v skupni kakor pri gotovi proizvodnji za prodajo, boljši pa smo bili pri uslugah prevajanja in precej boljši pri asortimentu proizvodnje, kar nam je realno prineslo, kljub manjši količini (tone), večjo realizacijo.

Precej nižji operativni program v primerjavi z gospodarskim načrtom je predvsem posledica:

a) nepredvidenega večjega popravila Plavža št. 1,

b) obratovanja Valjarne žice in profilov v sistemu 5+2 (normalno 4+1) tudi junija in septembra (zaradi prevelikih medfaznih zalog žice),

c) predvsem v prvem in četrtem tromesečju delnega pomanjkanja naročil (Želbarna) ter občasne nedobave tujega (ČSSR), sicer z gospodarskim načrtom predvidenega vložka, predvsem za Hladno valjarno Bela.

Pregled po mesecih kaže:

Poleg zadnjega tromesečja smo dobro delali še marca, aprila in presenetljivo julija (dopusti, odsotnost), v vseh ostalih mesecih pa planskih obvez nismo dosegli, velikokrat tudi zaradi subjektivnih vzrokov, kot so slaba tehnološka in delovna disciplina v proizvodnji in pri storitvenih dejavnostih (povečani zastoji), pomanjkanje delavcev na ključnih delovnih mestih in še kaj (izplesi).

Popolnoma nelogično je, da sta si sledila najslabši in najboljši letošnji mesec eden za drugim. September in oktober namreč! Ali smo resnično rabili »impulz« za boljše delo? (tako imenovane izredne ukrepe v oktobru, ki so vzdignili toliko prahu, pa kakor rezultati zadnjega tromesečja kažejo, niso bili NEUPRAVIČENI!). Skozi vse leto se kakor rdeča nit vleče nerešljiv (izgleda) problem, ki se imenuje pomanjkanje delavcev na ključnih delovnih mestih.

Izvoznih obveznosti z ozirom na gospodarski načrt nismo izpolnili, vendar smo v primerjavi z lanskim

d) STORITVE — USLUGE PREVALJANJA

Mesec	gosp. načrt (ton)	program (ton)	doseženo (ton)	% na gosp. načrt	% na oper. program
januar	1.990	1.030	1.317	66,2	127,8
februar	2.000	1.245	251	12,6	20,2
marec	2.510	510	972	38,7	190,6
april	1.350	1.035	775	57,4	74,8
maj	1.340	2.450	3.226	240,8	131,7
junij	1.350	1.900	2.977	220,5	156,7
julij	1.340	1.435	3.017	225,2	210,3
avgust	1.350	1.985	2.107	156,1	106,2
september	890	2.035	1.393	156,6	68,5
oktober	1.350	1.880	2.577	190,9	137,1
november	1.340	1.980	2.204	164,5	111,3
december	1.190	1.735	994	83,6	57,3
Skupaj:	18.000	19.220	21.811	121,2	113,5
Leto 1985	28.900	26.275	21.187	73,3	80,6

e) GOTOVA PROIZVODNJA ZA PRODAJO + STORITVE (USLUGE PREVALJANJA)

Mesec	gosp. načrt (ton)	program (ton)	doseženo (ton)	% na gosp. načrt	% na oper. program
Leto 1986	379.880	372.235	370.385	97,5	99,5
Leto 1985	389.220	375.880	374.762	96,3	99,7

letom izvozili precej več. Z gospodarskim načrtom predvidene obveznosti v skupni proizvodnji za leto 1986 so izpolnili: martinarna, livarna, valjarna debele pločevine, jeklovlek in elektrode.

TOZD PLAVŽ

Zaradi dotrajanosti plavža št. 1 in slabe kvalitete vložka je bila proizvodnja v prvem polletju slaba. Po izvršenem neplaniranem večjem popravilu remontu plavža št. 1 (od 14. 7. do 22. 8.) so plavžarji pričeli obratovati dobro in iz meseca v mesec dosegali čedalje boljše rezultate in tako so z operativnim programom načrtovano proizvodnjo gradila dosegli 98,1 %, vendar zaostali za gospodarskim načrtom za 19.000 ton.

TOZD JEKLARNA

TOZD kot celota se je zelo približala izpolnitvi z gospodarskim načrtom predvidene proizvodnje (99,4 %), kar je pohvalno, saj je martinarna tako kot lani planske obveznosti izpolnila (preseгла). Malo je zaostala elektro jeklarne, vendar je proizvedla precej več kot lani (približno

13.500 ton), tudi asortiment proizvodnje je bil bistveno boljši (nerjavne okoli 7.500 ton več, diname okoli 7.000 ton več). Izpad skupne proizvodnje elektrojeklarne v primerjavi z gospodarskim načrtom lahko pripisemo delni redukciji električne energije v novembru in decembru, prevelikim zastojem vzdrževalne in tehnološke narave, zalitjem peči in VOD naprave ter odpisu neodgovarjajoče proizvodnje.

Velika rezerva te TOZD v »stari postavi« (klasično vlivanje) je še vedno izplen na relaciji Jeklarne — Valjarna bluming-štekla, ki je rakarna.

Kontiliv je imel precej nižji operativni program proizvodnje (8.300 ton) v primerjavi z gospodarskim načrtom. Livarji pa so ta nižji plan krepko presegli (za 16,3 %) in še celo gospodarski načrt (za 0,2 %), kar je na prvi pogled pohvalno, vendar to ni tako, kajti večja količina kontinuirno vlitih gredic od programirane (operativni program) pomeni povečanje medfaznih zalog gredic za Valjarno žice in profilov na račun ploščatega programa ter kvalitete, ki se z obstoječo tehnologijo odlivajo klasično (EO in avtomatska) in se morajo odliti po tem principu.

TOZD LIVARNA

Livarji so tudi lani svoje obveznosti v skupni proizvodnji dosegli 108,6 % na gospodarski načrt. Slabša je prodaja, ki je dosežena 91,1 %.

TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL

Ta TOZD ni dosegla niti z gospodarskim načrtom niti z operativnim programom predvidenih količin v skupni proizvodnji in pri prodaji.

Skupna proizvodnja zaostaja za 1,5 %, prodaja pa za 12,5 %. Od vseh oddelkov so res dobro delali le v termični obdelavi — oddelku na Javorniku.

Izpad skupne proizvodnje je nastal zaradi valjarne štekla, zaradi pomanjkanja delavcev, večjih okvar predvsem v decembru, prevelikih zastojev tehnološke in vzdrževalne narave in zaradi prenizke proizvodnje v času kampanje obratovanja potisne peči, kar se je v zadnjih mesecih precej izboljšalo. Pri gotovi proizvodnji za prodajo je na nedoseganje planskih obveznosti poleg že omenjenih težav v valjarni štekla vplivalo slabo delo po remontu linije rezanja (okvare) in preusmeritve jekla v Hladno valjarno Bela, kot posledica pomanjkanja tujega vložka, predvsem v prvi polovici leta. Brušenje gredic, ki je bilo slabo v prvih treh četrtletjih, se je v zadnjem močno izboljšalo in se že približuje zaželenim količinam.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Podobno kot Valjarna bluming-štekla tudi ta TOZD svojih planskih obveznosti v lanskem letu ni izpolnila, čeprav so vzroki precej drugačni. Zaradi prevelikih medfaznih zalog in pomanjkanja delavcev je ta TOZD v juniju in septembru obratovala v sistemu 5+2, čeprav je gospodarski načrt predvideval obratovanje v sistemu 4+1, redni letni remont, sicer planiran v septembru, pa se je prestavil v leto 1987.

Poglaviti vzrok za nedoseganje planskih obveznosti so preveliki zastoji elektro in mehanske narave, prevelike medfazne zaloge žice (manjša poraba v Žičarni in Želbarni) ter slabo organiziran prevoz žice v Žičarno v posameznih obdobjih.

Skupna proizvodnja je dosežena 95,9 %, prodaja pa 94,0 %, oboje na gospodarski načrt.

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE ZA PRODAJO TER ODPREMO ZA LETO 1986

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA					GOTOVA PROIZVODNJA					ODPREMA	
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	Za prodajo	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
PLAVŽ	168.000	152.000	149.048,2	88,7	98,1	—	—	—	—	—	—	
JEKLARNA	465.000	462.400	462.061,2	99,4	99,9	—	—	—	—	—	—	
— SM	275.000	272.400	279.406,1	101,6	102,6	—	—	—	—	—	—	
— EL	190.000	190.000	182.655,1	96,1	96,1	—	—	—	—	—	—	
— ASEA	82.000	82.000	79.613,8	97,1	97,1	—	—	—	—	—	—	
— LM	106.000	106.000	100.675,0	95,0	95,0	—	—	—	—	—	—	
— BBC	2.000	2.000	2.366,3	118,3	118,3	—	—	—	—	—	—	
LIVARNA	2.000	2.000	2.171,7	108,6	108,6	500	500	455,7	91,1	91,1	456,1	
— jeklo	1.980	1.980	2.149,4	108,6	108,6	500	500	455,7	91,0	91,0	455,2	
— kovino	20	20	22,3	111,5	111,5	—	—	0,6	—	—	0,9	
BLUMING-ŠTEKEL	363.500	367.050	357.670,5	98,5	97,4	64.000	60.570	56.005,7	87,5	92,5	55.825,2	
— bluming	186.350	190.520	189.965,6	101,9	99,7	4.000	4.000	2.975,2	74,4	74,4	2.888,8	
— štekel	151.150	150.530	141.039,9	93,3	93,7	34.000	30.570	26.417,8	77,7	86,4	26.889,8	
— štekel storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— termična obdelava	26.000	26.000	26.665,0	102,6	102,6	26.000	26.000	26.612,7	102,4	102,4	26.046,6	
VALJARNA ŽICE	97.500	97.250	93.505,3	95,9	96,2	22.800	22.450	21.439,8	94,0	95,5	21.820,4	
VALJARNA DEBELE PLOČEVINE	72.000	74.740	76.336,2	106,0	102,1	65.000	65.750	66.521,1	102,3	101,2	66.317,5	
— valjarna debele pločevine	67.000	67.830	68.946,8	102,9	101,7	—	—	—	—	—	—	
— valjarna debele pločevine storitve	5.000	6.910	7.389,4	147,8	106,9	—	—	—	—	—	—	
HLADNA VALJARNA BELA	100.000	99.000	99.408,1	99,4	100,4	86.000	85.940	84.580,3	98,4	98,4	85.116,2	
— hladna valjarna Bela	87.500	87.450	86.402,3	98,8	98,8	—	—	—	—	—	—	
— hladna valjarna Bela storitve	12.500	11.550	13.005,8	104,1	112,6	—	—	—	—	—	—	
HLADNA VALJARNA JESENICE	23.000	22.600	22.195,4	96,5	98,2	21.400	21.540	21.013,3	98,2	97,6	20.932,1	
— hladna valjarna Jesenice	23.000	22.400	21.597,6	93,9	96,4	—	—	—	—	—	—	
— hladna valjarna Jesenice storitve	—	200	597,8	—	148,9	—	—	—	—	—	—	
ŽIČARNA	41.000	40.465	39.387,9	96,1	97,3	29.460	29.485	28.440,2	96,5	96,5	28.443,2	
— žičarna	41.000	40.465	38.370,8	93,6	94,8	—	—	—	—	—	—	
— žičarna storitve	—	—	17,1	—	—	—	—	—	—	—	—	
PROFILARNA	21.000	16.075	16.957,4	80,8	105,5	19.000	14.215	14.858,4	78,2	104,5	14.944,5	
— HOP	19.210	14.725	15.390,3	80,1	104,5	17.710	13.425	14.044,0	79,3	104,6	14.098,6	
— HOP storitve	100	200	385,1	385,1	192,6	—	—	—	—	—	—	
— rondele	790	790	768,1	97,2	97,2	790	790	768,2	97,2	97,2	779,7	
— diski storitve	400	360	399,9	100,0	111,1	—	—	—	—	—	—	
— deli za cestno ograjo	500	—	14,0	2,8	—	500	—	46,2	9,2	—	46,2	
SKLADIŠČE 38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
VRATNI PODBOJI	1.400	1.225	1.121,4	80,1	91,5	1.400	1.225	1.120,7	80,1	91,5	1.141,9	
JEKLOVLEK	23.000	23.100	23.692,7	103,0	102,6	22.700	22.820	23.403,2	103,1	102,6	23.698,7	
ELEKTRODE	22.000	21.230	22.878,5	104,0	107,8	19.630	18.860	20.087,8	102,3	106,5	20.315,1	
— elektrode + varilna žica	16.500	16.640	17.105,3	103,7	102,8	16.430	16.570	17.065,9	103,9	103,0	17.292,9	
— varilna žica storitve	—	—	13,4	—	—	—	—	—	—	—	—	
— varilni prašek	2.000	1.060	1.264,1	63,2	119,3	2.000	1.060	1.252,2	62,6	118,1	1.252,5	
— suha el. masa	500	520	1.009,2	201,8	194,1	500	520	1.009,2	201,8	194,1	1.009,2	
— ognjezdružni material	3.000	3.010	3.486,5	116,2	115,8	700	710	760,5	108,6	107,1	760,5	
ŽEBLARNA	8.000	7.420	7.187,2	89,8	96,9	7.990	7.660	7.185,3	89,9	93,8	7.321,2	
SKUPAJ	1.407.400	1.386.555	1.373.621,7	97,6	99,1	359.880	351.015	345.111,5	95,9	98,3	346.332,1	
Elektrode Zagreb	—	—	—	—	—	2.000	2.000	3.462,0	173,1	173,1	3.462,0	
SKUPAJ	—	—	—	—	—	361.880	353.015	348.573,5	96,3	98,7	349.794,1	
Storitve	—	—	—	—	—	18.000	19.220	21.811,1	121,2	113,5	21.963,8	
SKUPAJ	—	—	—	—	—	379.880	372.235	370.384,6	97,5	99,5	371.757,9	

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Vse pohvale zaposlenim v tej TOZD! Kljub utesnjenosti prostora zaradi investicije (kalilna peč), ki močno kasni (plan julij, pa še vedno ne dela) in problemov zaradi naročil v navadnih kvalitetah, ki ne potrebujejo termične obdelave (nove kalilne peči še ni), so skozi vse leto obratovali dobro, saj so presegli zvišani operativni program, (prestavitev rednega letnega remonta v leto 1987) tako skupne (102,1 %) kakor tudi gotove proizvodnje za prodajo (101,2 %).

Asortiment proizvodnje je bil dober. Bil bi pa lahko še precej boljši, če bi nova kalilna peč že pričela obratovati.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Zelo dobro delo v zadnjem tromeščju, kljub vsemu ni moglo nadomestiti izpada proizvodnje prvih treh. Celoten rezultat je pokvaril september, ko je bila proizvodnja katastrofalno slaba (25 % pod planom), predvsem zaradi pomanjkanja vložka (ČSSR in delno dinamo), povečanih zastojev in pomanjkanja delavcev. Z ozirom na gospodarski načrt je dosežena skupna proizvodnja z 99,4 %, prodaja pa z 98,4 %. Prodaja je nižja zaradi povečanih uslug prevajanja, kot posledica pomanjkanja tujega vložka v prvi polovici leta.

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

Tudi v tej TOZD so letos delali slabše kot lani. Prvo in zadnje tromešje sta bila dobra, vmesno pa slabo. Vzrok za neizpolnjevanja planskih obveznosti je iz dveh delov:

a) po generalnem remontu Siemaga v marcu proizvodnja ni in ni stekla (zastoji) ter

b) pomanjkanje delavcev, ko so proizvodnjo zadnjega četrletja reševali z delom na proste dneve.

Skupna proizvodnja je dosežena 96,5 %, prodaja pa 98,2 % — oboje v primerjavi z gospodarskim načrtom.

TOZD ŽIČARNA

To TOZD najbolj izmed vseh pesti pomanjkanje delavcev na ključnih delovnih mestih; proizvodnjo rešujejo le s pridnostjo in delom na proste dneve, kar pa jim vedno ne uspeva. Izboljšal se je asortiment, predvsem zaradi večje proizvodnje nerjavnih žic.

Z ozirom na gospodarski načrt je skupna proizvodnja dosežena 96,1 %, gotova za prodajo pa 96,5 %.

TOZD PROFILARNA

Stalno pomanjkanje delavcev je doprineslo, da je bil operativni program vsak mesec nižji od gospodarskega načrta. Z dobrim delom (tudi pogodbeno) je tej TOZD uspelo skoraj vsak mesec preseči nižje operativne planske obveznosti, vendar pa so za gospodarskim načrtom močno zaostali (19,2 %) in v primerjavi z letom 1985 izdelali približno 2.000 ton profilov manj.

TOZD VRATNI PODBOJI

Proizvodnja je v prvem polletju ob zadostnih naročilih potekala dobro, saj je bila presežena za približno 8 %. V drugem polletju pa je prišlo do pomanjkanja naročil in zaradi tega skoraj do ukinitve proizvodnje. Tako je gospodarski načrt izpolnjen le 80,1 %.

TOZD JEKLOVLEK

To je poleg Livarne najbolj konstantna TOZD v doseganju planskih obveznosti. Tako je tudi lani presežen gospodarski načrt za 3 %, kljub občasno slabši kvaliteti vložka ter krajših okvar vlečnih strojev.

TOZD ELEKTRODE

Podobno kot predhodna TOZD tudi elektrodarji delajo dobro, tako da so z gospodarskim načrtom planirane obveznosti presegli za 4 % pri skupni proizvodnji in za 2,3 % pri gotovi za prodajo. Planskih obveznosti niso dosegli edino pri aglomeriranih praških (nedokončana investicija in pomanjkanje naročil) ter pri proizvodnji varilnih žic (pomanjkanje vlečne žice).

TOZD ŽEBLJARNA

Niti z gospodarskim načrtom (89,8 %) niti z nekaj nižjim operativnim programom (96,9 %) planirane skupne proizvodnje ta TOZD ni dosegla. Vzroki so predvsem izpad naročil za ZDA in delno pomanjkanje delavcev. Asortiment se počasi izboljšuje v korist navojnikov ter kratkih tankih žebeljev tipa underlay, kar tudi znižuje proizvodnjo.

Miloš Piščanec

Vertikale na Belškem polju

(Nadaljevanje s 1. strani)

pa je najtežje oceniti rast cen teh izdelkov, saj je kar verjetno, da bo v nekem obdobju cena tako nizka, da bo komaj pokrila vse direktne stroške proizvodnje teh vrst jekel, s tem pa tudi otežila poslovanje železarn in seveda tudi naše nove elektrojeklarne. Res je, da bodo stroški proizvodnje relativno nizki, vendar moramo računati na izjemno velike finančne obveze nove jeklarne. Kar pet let bo jeklarina izjemno visoko obremenjena s plačili za interkalarne obresti, poleg rednih odplačil za domače in tuje kredite. Tuji krediti, čeprav niso veliki v celotni investiciji, bodo zaradi tečajnih razlik tudi eno od težjih bremen v prvih letih odplačevanja.

Finančna konstrukcija za pokrivanje vseh stroškov izgradnje je bila ob prijavi investicije zelo skrbno in strokovno pripravljena. Predvideni so bili zelo različni viri sredstev: lastna finančna sredstva Železarn Jesenice, združena finančna sredstva Slovenskih železarn, združena sredstva iz dohodka naših kupcev po vsej Jugoslaviji, posojila konzorcija domačih bank, posojila domačih in tujih dobaviteljev oziroma njihovih bank in posojila izvajalcev del pri izgradnji jeklarne. Relativna stabilnost finančnih virov, čeprav ob nekaterih zamikih pri razpoložljivosti, je bila v času izgradnje najpomembnejša prednost projekta. Tempo izgradnje ni bil niti v enem samem trenutku zadržan zaradi likvidnostnih problemov pri pokrivanju izdatkov za izgradnjo elektrojeklarne na Belškem polju. To je v naših jugoslovanskih razmerah prava redkost.

Pri poteku izgradnje ni vse teklo niti po prvotnem planu niti brez širših in tudi osebnih pretresov. Število o pogodbeno vezanih izvajalcev presega tisto število, ki je še obvladljivo. Skupno je bil projekt tudi zaradi veličine razdeljen na podgrupe in še manjše enote, tako da je celoten mozaik aktivnosti sestavljen iz preko 2300 enot. Tako veliko število aktivnosti smo lahko spremljali samo s pomočjo računalnika. Mesečno smo obnavljali stanje in tako sproti ugotavljali, kje se nam najbolj zatika. S tem smo dobivali pravočasno vpogled v nujne korekture in ukrepe. Brez tega orodja bi bili kot kovači brez primernih klešč pri obdelavi vročega in težkega izdelka. Program bodo lahko s pridom izkoristili tudi pri drugih podobnih projektih. Vsak mesec skrajšanja dela izgradnje prinese velike družbene prihranke. Brez tega računalniškega programa bi morali že na začetku predvideti daljšo dobo izgradnje. Ocenjujemo za najmanj šest mesecev.

Dobavitelj tuje opreme in nosilec garancije za tehnološko uspešno proizvodnjo, Demag, je nekoliko kasnil pri dobavi dokumentacije. Ta nam je povzročala številne težave pri izdelavi dokumentacije, ki smo jo potrebovali za izdelavo domače opreme. Kar pogosto se je dogajalo, da smo tuje in domače načrte celo brez predhodne usklajenosti že pošiljali v naše tovarne, da bi tako čimhitreje nabavili prepotrebne materiale za izdelavo konstrukcij in drugih sestavnih delov. Ob tem smo se srečevali z različnimi načini projektiranja pri nas in v tujini, pa tudi z zelo različno izdelano dokumentacijo med domačo in proizvajalci. Te kasnitve smo skušali nadomestiti z boljšo in bolj intenzivno koordinacijo med izvajalci.

Rudis Trbovlje je prevzel koordinacijo med vsemi domačimi dobavitelji in montažerji opreme. Zasedba, ki jo je organiziral na delih na elektrojeklarni, je bila številčno prešibka, pa tudi strokovno kdaj pa kdaj komaj, če sploh, kos številnim zelo težkim in kompleksnim nalogam. Pogodbe z dobavitelji so bile z ozirom na naše pojme o rokih podpisane prepozno in premalo podrobno. Tako da so jih morali dopolnjevati ob številnih dodatnih klavzulah o delih in rokih. V času izgradnje in izdelave opreme so se zgodile tudi ne povsem pričakovane stvari. Zaradi poudarnosti smo morali dodatno uvoziti izolirane bakrene palice, saj je izolacija zaradi vode pri prvotno skladiščnem reprodukcijskem materialu praktično propadla. Novi devizni zakoni so onemogočili prvotno zamišljeni uvoz nujnih delov pri domačih dobaviteljih, ker je bil praktično blokiran. Menjala so se vodstva projekta v številnih naših tovarnah, dobaviteljih domače opreme. Spreminjala se je prioriteta del, saj so kljub pisni izjavi o prvi prioriteti izdelane opreme za jeklarino naknadno sprejemali še dodatne prioritete za doseganje lastnega izvoza za pospešeno izgradnjo energetskih objektov v lastni republiki itd. Rudis je ob teh

številnih težavah ugotovil nujnost pojačanja svojih ekip, vendar nekoliko prepozno, tako da se je časovna stiska iz meseca v mesec povečevala. Danes je že očitno, da jugoslovansko združeno delo ni uspelo elektrojeklarne na Belškem polju pravočasno zgraditi. Ne glede na delež odgovornosti tudi drugih dejavnikov, Rudis ne bo mogel sebi pripisati velike delovne zmage v pred 32 meseci podpisanem in obljubljenem roku. Med svoje dobavitelje je izbral tudi take tovarne, ki tega zaupanja v teku izgradnje niso potrdile s konkurenčnim delom in zavzetostjo. Žal so ti dobavitelji onemogočili drugim, ki so svoje delo opravili kvalitetno in v roku, da bi to bila res velika zmagazdružene dela in nova afirmacija naše domače strojegradnje, kovinske in elektropredelovalne industrije.

Gradbena dela so bila zaupana Gradisu. V glavnem so dela tekla dobro. Zatikalo se je pri dokumentaciji, pozneje pa tudi na gradbišču. Kar nerazumljivo velikokrat so morali popravljati napačne predpostavke in tudi odločitve na gradbišču. Posledice so bile zelo težke. Predvsem so zaradi kasnitev, ki so nastale ob takem delu, v letu 1986 istočasno potekala celo nezdružljiva gradbena in montažna dela. V zelo surovi zimi pa je kasnitev zapiranja zunanjih sten celo onemogočila ostala dela na montaži, pa celo na samih gradbenih delih. Očitno je način terminiranja vse preveč ohlapen, brez upoštevanja tudi statističnih možnosti motenj pri izvajanju del. Nerazumljivo je, da je vrstni red del kaj malo upošteval, da je gradnja jeklarne na samem vstopu v alpski svet, ki je znan po izjemno ostrih zimskih obdobjih.

Projektalni svet je na vsaki seji ocenjeval izvrševanje terminskega plana in od glavnih izvajalcev (Rudis, Gradis) zahteval dvakrat tudi odgovornost po vprašanju zagotovila o pogodbi določenem končnem roku izgradnje. Projektalni svet je tudi podprl predlog, da se izvajalcu prizna posebna premija, v kolikor bi z združenimi naporimi dosegli dogovorjeni rok izgradnje. Opozorila vodstvu projekta s strani železarn, da dela ne potekajo tako, da bi lahko jeklarina pričela s poizkusno proizvodnjo prvega februarja, je projektalni svet dobil dovolj zgodaj, tako je lahko postavil tudi zahteve o dodatnih naporih glavnih izvajalcev za doseganje roka izgradnje. Vsa ta zagotovila so bila dana s strani Rudisa in tudi Gradisa. Očitno smo se ob tem ušli in nismo dovolj zgodaj in dovolj ostro postavili tudi materialne odgovornosti za škodo, ki jo bomo zaradi kasnitev utrpeli mi.

Bitka za dokončanje izgradnje se bide dnevno in čeprav danes že vemo, da jeklarina ne bo dokončno zgrajena v roku, je resnično opravljeno veliko dela. Prepričan sem, da bo tudi širše in ne samo v projektne svet ocenjeno, da je elektrojeklarina na Belškem polju velika zmagana našega združenega dela. Prvič v neki jugoslovanski jeklarni vgrajujemo tolikšen delež domače opreme. Naprava za kontinuirna dela je praktično vsa izdelana doma. Naše tovarne so s tem opravile izpit in s tem spričevalom bodo lahko nastopale doma in v tujini.

Ne samo tehnološko, temveč tudi ekološko in vizualno je elektrojeklarina na Belškem polju prava lepota. Vertikale, ki so se kot ptice pogvale visoko v nebo, bodo še dolgo vrsto let dajale zunanjo podobo ne samo jeklarne in železarn, temveč bodo podoba in simbol Jesenice. Na prehodu skozi sotesko se odpre, od prihoda na Jesenice, Belško polje z estetsko vkomponirano konstrukcijo v izredno lepo ozadje Mežakle. Prepričan sem, da je le redko kje uspešno vgrajen industrijski objekt v okoliško podobo.

Projekt pa pomeni tudi zmago razuma nad fizičnim delom. Ne gre za podcenjevanje fizičnega dela, saj tega ne bo malo tudi v elektrojeklarni na Belškem polju, temveč za prevladujoči način proizvodnje. Računalniško vodeni proizvodni proces, optimiziranje vseh zelo dragih dodatkov v jekleno talino, sproti spremljanje energetske bilance za vsako saržo in ustrezno računalniško optimiziranje, kontinuirano odlivanje visoko plemenitih jekel ob predhodnem dodelovanju jekla v izvenpečni metalurgiji itd. zahtevajo od zaposlenih ne samo več trenutnega znanja, temveč neprestano razmišljanje o procesu proizvodnje in njegovem izboljševanju in ne le razmišljanje o razporejanju lastnih fizičnih moči, da bi lahko zdržal do konca dneve, do letnih počitnic ali do konca delovne dobe. Nova jeklarina bo zahtevala od večine zaposlenih, da bodo razmiš-

Jeklarna 2

Železarna Jesenice 1987

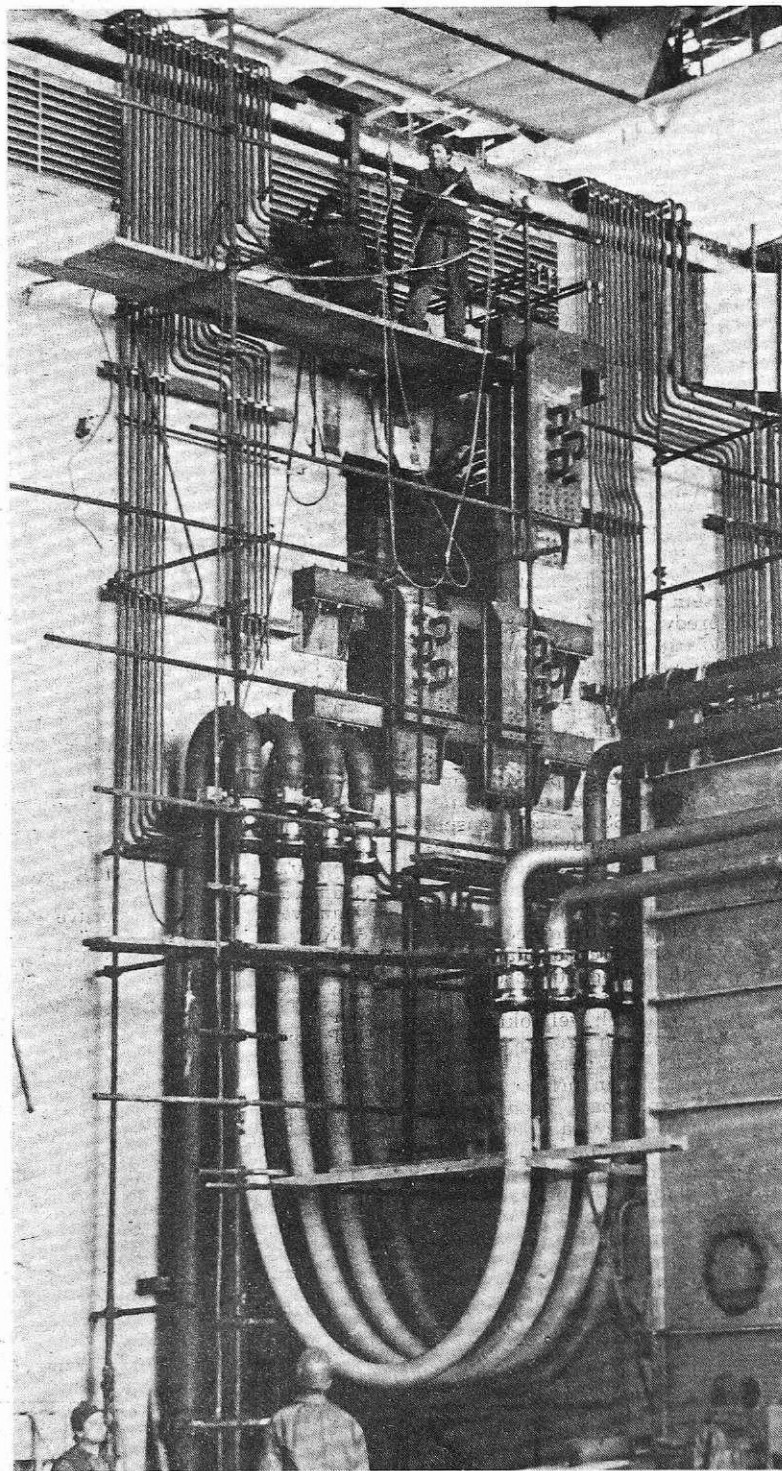
ljali: »ali dovolj znam da bom jutri še lahko delal v jeklarni?« Ta prehod v miselnosti naj bi se nato širil še v druge obrate in tako sprožil proces tako potrebne kadrovske prenove zaposlenih v naši železarni. V tako železarno bo tudi naš Janez čez leto ali dve rad poslal svojega sina Klemenca.

Visoka inflacija, ki je od začetnih 17 % letne rasti cen po projektu, ocenjena v inštitutu Ljubljanske banke, že lani preseгла 100 % kot ugotavlja vodstvo projekta in projektni svet, je potrebno vsoto za izgradnjo jeklarne iz meseca v mesec potiskala v še višje vsote. Začetna vsota 12 tisoč mio din je rasla na 18 tisoč mio din in nato na 63 tisoč mio din. Danes ne moremo reči, kje se bo ustavila ob končnem obračunu, saj se vrednost dinarja še nadalje slabša, spreminja se obrestne mere, pa tudi zakonodaja, ki predvideva celo revalorizacijo kreditov. Interkalarne obresti se že približujejo 15 tisoč mio din, kar pomeni, da bo letno potrebno iz dohodka samo za te obresti izdajati preko 3 tisoč mio din. Sprotno pokrivanje tako hitro rastoče nominalne vrednosti investicijskega projekta je bila in je še izredno težka naloga. Glavno breme je pri tem ležalo na železarni sami, ki je morala prva črpati svoj del predvidenih sredstev in šele nato so primaknili svoja sredstva drugi udeleženci pri financiranju projekta. Visoke obresti, ki jih plačuje železarna za nadomestne kredite, ki so pokrivali iz procesa poslovanja odtegnjena finančna sredstva, so samo ena od zelo jasno vidnih in ovrednotenih posledic za železarno. Zbiranje sredstev za pokrivanje investicijskih izdatkov je v veliko meri zaposlilo strokovne ljudi pri razreševanju nabavne in finančne dejavnosti v bistveno spremenjenih

pogojih in jih odtegnilo od drugih tekočih del. Vse to je vplivalo tudi na prodajno politiko, s tem pa tudi na skupno uspešnost tekoče proizvodnje. Prepozno vključevanje zlasti konzorcija bank pri rednem dodeljevanju finančnih sredstev za pokrivanje stroškov pri izgradnji jeklarne je železarno nenehno potiskalo na rob izgub. Skupen nastop in razreševanje likvidnostnih težav znotraj Slovenskih železarn je ta pritisk vsaj delno blažil.

V nekaj tednih bomo pričeli s poizkusno proizvodnjo. Tempo rasti proizvodnje se bo povečal iz tedna v teden in v nekaj mesecih naj bi mesečna proizvodnja preseгла 10 tisoč ton visokovrednega jekla. Taki cilji seveda zahtevajo tudi žrtve. Predvsem gre za veliko stresov, ki so jim podvrženi vsi, ki delajo tako na izgradnji naprav kot tudi vsi, ki pripravljajo vse potrebno za začetek proizvodnje. Številni plani, tudi zelo podrobni, opredeljujejo nujna opravila, da bi lahko proizvodnja čimhitreje stekla. Nekaj nervoze je pri tem vedno in tudi kakšna pritožba. Vse to pa kaže, da se bitka počasi, vendar še povsem jasno seli v železarno samo. Po prvomajskih praznikih bodo izvajalci investicije v glavnem odšli. Ali bomo zmogli sami v letu 1987 tudi vsaj približno tako uspešno stopnjevati rast mesečne proizvodnje, kot so izvajalci stopnjevali tempo izgradnje jeklarne v letu 1986? Prepričan sem, da ne bomo razočarali niti naših kolegov železarjev niti širše družbe. Samo tako nam bo nadomestna elektrojeklarina na Belškem polju v ponos in trdna osnova za nadaljnji razvoj železarstva na Jesenici in v Sloveniji.

Predsednik projektne sveta
Peter Kunc

Elektropeč J2 — detalj (foto: I. Kučina)

Poklic — razstavljalec reklamnih objektov

Boris Troha je eden od delavcev, katerih delo zelo malo ali pa sploh ne poznamo, zato je naš današnji sogovornik prav on, ki ima v opisu del in nalog zapisano, da je razstavljalec reklamnih objektov. Kakšno delo je to in kaj je reklamna delavnica, kjer dela?

Boris Troha (foto: I. Kučina)

»Moje osnovno delo je pripraviti gradivo za razstave na različnih sejmih. To pomeni, da moram zbrati izdelke, ki jih prikazujemo (elektrode, valilni praški, pločevina, žica in podobno), jih pripraviti za razstavo (spolirati, obrusiti, prepleškati) in napisati spremljajoče reklamne napise. Potem moram na razstaviščnem prostoru na sejmu postaviti vsako stvar na svoje mesto in poskrbeti, da so razstavljeni izdelki kot celota estetsko primerni in da dajejo našim kupcem največ informacij. Moje delo so tudi reklamne table in napisi v Železarni in izven nje, predvsem na raznih igriščih in drugih vidnih mestih. Tudi vsi prospekti za prodor naših izdelkov na trg so moje delo, sodelujem tudi pri razstavah v okviru sestavljene organizacije in skrbim za pravilno in pravočasno delitev koledarjev in rokovnikov.

Iz naših izdelkov delam tudi umetniške reklamne izdelke, ki jim pravim ikebane, vendar te v reklamne

namene niso dovolj izkoriščene, saj jih delam le v svoje veselje in za pisarne redkih posameznikov. Trenutno delam pepelnike iz martinarskih prob, koliko jih bomo pametno uporabili, pa ni odvisno samo od mene.

V Železarni sem začel delati leta 1967 v predelovalnih obratih na vseh strojih. Ko sem se vrnil iz JLA, sem bil nekaj časa zaposlen v Tapetništvu Radovljica, nato pa sem se 1973 vrnil v Železarno in v Remontnih delavnicah kot plastičar delal plastične instalacije, polagal plastične pode, delal cisterne in različno embalažo, plastična ogrinjača za odračevalne naprave v lužilnicah in podobno.

Leta 1982 na reklamnem oddelku niso imeli dovolj delavcev, zato so me povabili k sodelovanju. Ko sem prišel v reklamno delavnico na izvoznem tiru nasproti odpreme hladne valjarne Jesenice, je bila tam velika žalost. Pol leta sem bil brez vode, ker je vse zamrznilo, ogrevanja pa ni. Tudi svetlobe je premalo, stropi so prenizki. Če hočem pripraviti za razstavo vratni podboj, posebej, če je z nadsvetlobo, ga moram urediti zunaj. To pa ni tako enostavno, kot nekateri mislijo, toliko bolj, ker sem za vsa dela, tudi najbolj težka, čisto sam.

Pri svojem delu se srečujem z mnogimi problemi, saj večina delavcev ne pozna in ne razume mojega dela. Vsi pravijo, da sitnarim brez potrebe, vendar za razstavo na sejmu potrebujem le najboljše od najboljšega. Imam občutek, da sem vedno odveč, ker se ne zavedajo pomena reklame.

Za boljše in lažje delo bi potreboval pomočnika, ki bi poznal osnove arhitekture prostora, aranžerstva, notranjega oblikovanja in opremljanja, grafike... Seveda bi potreboval tudi drugačno delavnico, ki bi imela ločene prostore za prospekte in eksponate ter na bolj primerni lokaciji. Sedaj je reklamna delavnica preveč od rok, zato je prav v zimskem času prevoz zelo otežen.

Če bi moji predpostavljali imeli malo več razumevanja za moje probleme in mi pomagali vsaj z nasveti, bi bilo delo veliko lažje in hitreje. Tako pa velikokrat se sami ne vejo, kaj bi radi, ko pa pripravim gradivo za razstavo in jo oblikujem po svoje, jim ni všeč. Tako so moje delo v bistvu sami unikati, saj nobena stvar drugič ni več dovolj dobra. Nujno bi moral ineti ob sebi še enega oblikovalca ali kaj podobnega, saj je zelo težko pripraviti razstavo na sejmu, če ne poznaš zakonitosti prostora in nimaš načrta za dobro postavljene eksponate.

Ker delam sam, je včasih res težko, pa še plačan sem bolj slabo, vendar je delo zelo raznolično, zato mi je všeč. Če mi ne bi bilo, ne bi toliko časa vztrajal.

Tudi doma imam posebno veselje — vetrnico. Dve leti sem jo delal, vendar še ni povsem dobra. Ko jo bom popravil, bom imel dovolj elektrike za celo hišo. Vetrnica je visoka 12 metrov in ima šest metrov premera, daje pa tri kilovate elektrike na uro.

Na Jesenicah imamo idealne pogoje za pridobivanje električne energije s pomočjo vetra, zato so možnosti za množično izdelavo vetrnic zelo velike. Z veseljem bi jih izdeloval, problem je le, da je premalo strokovne literature.

Boris Troha se je največ naučil, ko je pred dvajsetimi leti odšel v Nemčijo na obisk k bratu, ki je imel obrt. Eno leto je ostal pri njem in se izučil za plastičarja. Tam sta mu bili najbolj všeč disciplina in kontrola, saj ni bilo možno, da bi nekdo dobival plačo, pri tem pa ne delal. Ali zato, ker ne zna, ali zato, ker noče, sploh ni bilo pomembno. Tudi veze in poznanstva so bila postranska stvar, pomembno je bilo le dobro in pravočasno opravljeno delo.

»Ko bi pri nas tako delali, kje bi že bili!« Tako je zaključil svoja razmišljanja naš sodelavec, ki skrbi za dobro reklamo naših izdelkov. Pomagajmo mu s tem, da bomo delali samo najboljše in mu ne bo treba več sitnariti, ko bo iskal materiale za prihodnjo razstavo.

Lilijana Kos

Novice iz sindikalnih organizacij

DELOVNA SKUPNOST KSI

Seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata delovne skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje je bila v soboto, 13. decembra.

Dogovorili so se, da bodo srečanje upokojenih sodelavcev organizirali 22. decembra, letno konferenco osnovne organizacije pa 9. januarja. Na njej bodo nagradili tudi najboljše športnike in obravnavali predlog splošne varnostne službe, naj denar, ki ga niso porabili za piknik, namenijo Bolnici Jesenice.

Razpravljali so tudi o novi organiziranosti sindikata. Menili so, da se v preoblikovanje sindikata vključujejo pozno, zato se morajo le prilagajati stanju, ne morejo pa najti boljših rešitev. Predlog nove organiziranosti sindikata morajo še dopolniti, predvsem za delovne skupnosti, kjer je še nekaj časa. Menijo, da bi morala v vsaki temeljni organizaciji ali delovni skupnosti delovati ena osnovna organizacija, po sektorjih, oddelkih in obratih pa bi naj delovali aktivisti.

Dodelili so tudi denarno pomoč, ob koncu leta pa bodo pogostili delegate delegacij za SIS in zbor združenega dela. Kupili so tudi smučarske karte za Kablo in sprejeli predlog, da zaradi obsega del razdelijo komisijo za oddihe, šport in kulturo na več komisij.

Spregovorili so tudi o predlogih za prevrednotenje posameznih del in nalog, ki jih je sprejel delavski svet delovne skupnosti. Prevrednotenje naj bi pripomoglo k boljšemu izpolnjevanju delovnih nalog, vendar je učinek prevrednotenja po seji delavskega sveta ravno obraten.

Obsodili so tudi kritiko člankov »Od člena do člena« in »Pri zadnjih vratih« in zahtevali od odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne, da svoje trditve oziroma sklepe javno obrazloži.

Izvršilni odbor je zavzel tudi stališče do premeščanja delavcev iz delovnih skupnosti v proizvodne temeljne organizacije. Prav je, da se odločimo za tako akcijo, ko je to res nujno potrebno, pri tem pa se premalo upoštevajo ugotovitve in analize kadrovskega sektorja. Tudi to kaže na nepravilen odnos do strokovnih služb oziroma strokovnjakov.

TOZD PROFILARNA

Letno konferenco osnovne organizacije sindikata TOZD Profilarna so pripravili 24. decembra. Izvolitvi organov konference so sledila poročila predsednika osnovne organizacije, vodja TOZD in blagajnika.

V TOZD Profilarna se iz leta v leto zmanjšuje dosežena skupna proizvodnja, saj se naračila zmanjšujejo, pa tudi delavcev imajo čedalje manj. Povečal pa se je izvoz, ki že presega polovico skupne proizvodnje. Naračila za izvoz zahtevajo zelo razdrobljen asortiment, kar je vplivalo tudi na oskrbo z vložnim materialom in na zaloge v skladiščih, saj so morali čakati, da se je pošiljka za izvoz kompletirala. Pričeli so izdelovati novejšo oziroma dodelane oblike profilov, na žalost pa se vrednost reklamiranega blaga ni nič zmanjšala. Tako delovna kot tehnološka disciplina nista zadovoljivi in ju morajo v novem letu izboljšati. Izboljšali bi radi tudi nagradjevanje, saj so njihovi osebni dohodki pod povprečjem Železarne. Upoštevati pa je treba, da delavcem ni treba delati ponoči, ob nedeljah in praznikih kot v temeljnih organizacijah z neprekinjenim obratovanjem.

Sindikalna organizacija je delovala dobro, saj skoraj ni stvari tako na političnem kot samoupravnem področju v TOZD, o čemer sindikat ne bi razpravljajl in podal svojega mnenja.

SAMOUPRAVNA STANOVANJSKA SKUPNOST OBČINE JESENICE

Na podlagi 79. člena Zakona o stanovanjskem gospodarstvu (Ur. list SRS, št. 3/81), 6. in 58. člena družbenega dogovora o skupnih osnovah za zagotavljanje in usklajevanje družbenoekonomskih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva v SR Sloveniji (Ur. list SRS, št. 15/81), na podlagi Samoupravnega sporazuma o temeljih plana Samoupravne

stanovanjske skupnosti občine Jesenice za obdobje 1986—1990, 4. in 5. člena Pravilnika o pogojih in merilih za pridobitev posojil iz sredstev vzajemnosti v občini Jesenice, je zbor uporabnikov Samoupravne stanovanjske skupnosti občine Jesenice na seji dne 29. 12. 1986 sprejel

Razpis za dodelitev posojil delavcem in družbeno pravnim osebam iz združenih sredstev vzajemnosti

I. Splošni razpisni pogoji

- Razpisa se lahko udeležijo:
 - Organizacije združenega dela in delovne skupnosti (v nadaljevanju: organizacije), ki imajo sedež na območju občine Jesenice in so sprejele Samoupravni sporazum o temeljih plana občine Jesenice za obdobje 1986—1990, ne glede na to, kje imajo sedež njihove delovne enote, ki:
 - združujejo sredstva za vzajemnost v dogovorjenem roku in obsegu;
 - začasno niso sposobne oblikovati dovolj sredstev v skladu skupne porabe za načrtovani obseg stanovanjske graditve in združujejo sredstva za vzajemnost v dogovorjenem roku in obsegu;
 - niso sposobne združevati sredstev vzajemnosti in jim pristojni organ stanovanjske skupnosti začasno, deloma ali v celoti odloži obveznost plačila obračunanega prispevka vzajemnosti v skladu s pogoji in merili, ki so določeni v Samoupravnem sporazumu o temeljih plana stanovanjske skupnosti;
 - Delavci, ki varčujejo pri katerikoli banki za stanovanjsko posojilo najmanj dve leti in so zaposleni v organizacijah, ki združujejo sredstva vzajemnosti v stanovanjski skupnosti ali so začasno oproščene združevanja;
 - Kmetje kooperanti in združeni kmetje, ki varčujejo pri katerikoli banki, za stanovanjsko posojilo najmanj dve leti in združujejo delo in sredstva v kmetijskih zadrugah in drugih oblikah združevanja kmetov, ki so družbenopravne osebe, če združujejo sredstva vzajemnosti;
 - Delovni ljudje, ki samostojno z osebnim delom opravljajo dejavnost s sredstvi v lasti občanov in združujejo sredstva vzajemnosti v stanovanjski skupnosti in pri njih zaposleni delavci, ki varčujejo pri banki za stanovanjsko posojilo najmanj dve leti;
 - Delovni ljudje, ki opravljajo kot poklic umetniško ali drugo dejavnost in združujejo sredstva vzajemnosti v Samoupravni stanovanjski skupnosti občine Jesenice pod pogojem, da varčujejo pri banki za stanovanjsko posojilo najmanj dve leti;
 - Upokojenci in invalidi, ki imajo stalno bivališče na območju občine Jesenice in varčujejo pri banki za stanovanjsko posojilo najmanj dve leti.
- Razpisna vrednost posojila upošteva oceno razpoložljivih sredstev za kreditiranje stanovanjske graditve od 1. 1. 1987 do 31. 12. 1987, in sicer:

- iz združenih sredstev vzajemnosti
- a) za kreditiranje gradnje in nakupa stanovanj in stanovanjskih hiš v družbeni lasti v višini 500.000.000
- b) za kreditiranje družbeno usmerjene individualne in ostale individualne gradnje, prenove stanovanj in stanovanjskih hiš v višini 200.000.000
3. Pri izračunu posojil bodo upoštewane naslednje cene:
 - pri nakupu kupoprodajna cena,
 - pri graditvi stanovanjske hiše povprečna cena stanovanj v višini 200.000 din za kvadratni meter,
 - pri prenovi stanovanja ali stanovanjske hiše cena iz predračuna, vendar ne višja od poprečne cene, ki je 200.000 din za kvadratni meter.
4. Pri izračunu posojila se upošteva poprečni mesečni čisti osebni dohodek na zaposlenega delavca v SR Sloveniji po zadnji objavi.
5. Obrestna mera za posojila iz sredstev vzajemnosti je pet odstotkov letno.
6. Organizacije vračajo posojilo v polletnih anuitetah, delavci pa v mesečnih anuitetah.
7. Posojilo za gradnjo stanovanjske hiše lahko dobi delavec, če ima dograjen objekt od III. gradbene faze ali ima na zalogi že ves material za III. gradbeno fazo (strešna konstrukcija in pokrivni material), oziroma pri gradnji montažne hiše dokončano ploščo nad kletjo in sklenjeno pogodbo za dobavo montažnega dela hiše s proizvajalcem (skladno z gradbenim dovoljenjem). Če je delavec že lastnik stanovanja ali stanovanjske hiše, dobi posojilo le za razliko do pripadajočega standarda stanovanjske površine za njegovo družino.
- Pri prenovi mora prosilec dokazati, da je opravil vrednostno najmanj polovico del po predračunu, ki ga je izdelal gradbeni strokovnjak.
8. Glede dokumentacije, tehničnega poslovanja in drugih določil, ki so navedena v razpisu, veljajo določila pravilnika o pogojih in merilih za pridobitev posojil iz združenih sredstev vzajemnosti, združenih v Samoupravni stanovanjski skupnosti občine Jesenice.

II. Kreditiranje graditve, nakupa in prenove stanovanj in stanovanjskih hiš v družbeni lasti

- Posojila iz združenih sredstev vzajemnosti dobijo organizacije za graditev, nakup in prenovu stanovanj in stano-

vanjskih hiš v družbeni lasti, če poleg pogojev iz poglavja 1.1. izpolnjujejo še naslednje pogoje:

- da so sprejele samoupravne splošne akte o osnovah in merilih za reševanje stanovanjskih vprašanj delavcev, usklajene z zakonom o stanovanjskem gospodarstvu in družbenim dogovorom o skupnih osnovah za zagotavljanje in usklajevanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva v SR Sloveniji;
- da bodo delavcem dodeljevale standardna stanovanja po merilih Samoupravne stanovanjske skupnosti občine Jesenice;
- da gradijo ali kupujejo stanovanja in so vključeni v program stanovanjske graditve Samoupravne stanovanjske skupnosti. V primeru, da razpoložljiva sredstva in pogoji dopuščajo, se lahko odobri posojilo tudi organizaciji, ki ne izpolnjuje tega pogoja;
- da jim posojilo po tem pravilniku skupaj z drugimi sredstvi omogoča zaključevanje finančne konstrukcije za graditev, nakup in prenovu načrtovanega števila stanovanjskih enot;
- da predložijo sprejeti sanacijski program, če poslujejo z izgubo.

Višina posojila, ki ga lahko dobi organizacija iz sredstev vzajemnosti za nakup ali dograditev stanovanj oz. soinvestitorstvo, je odvisna od doseženega povprečnega čistega osebnega dohodka na zaposlenega delavca v SR Sloveniji po zadnji objavi.

Povprečni čisti OD	Višina posojila v % od vrednosti iz dokument., predložene ob razpisu	Doba vračanja največ
do 100 %	največ 50 %	10 let
od 101 % do 120 %	največ 40 %	8 let
nad 120 %	največ 30 %	6 let

Za organizacije s področja šolstva, zdravstva, otroškega varstva, socialnega skrbstva in kulture je višina posojila lahko višja za 10 točk.

III. Kreditiranje graditve, nakupa in prenove stanovanj in stanovanjskih hiš v zasebni lasti

- Delavci lahko dobijo posojilo za nakup, graditev in prenovu stanovanj in stanovanjskih hiš, če:
 - so že izpolnili najmanj dvoletno pogodbo o namenem varčevanju za stanovanjsko posojilo;
 - dobijo soglasje organizacije, ki združujejo sredstva vzajemnosti, da lahko dobijo posojilo po tem razpisu;
 - niso sami ali njihovi družinski člani, ki rešujejo stanovanjski problem, lastniki hiš, vseljenega stanovanja (primerna stanovanjska hiša, počitniška hiša, ki presega 50 m² tlorisne površine);
 - porabijo kupnino prodane lastne, stanovanjske enote za nakup ali graditev stanovanja ali stanovanjske hiše, za katero prosijo posojilo;
 - pri nakupu stanovanja ali stanovanjske hiše z lastnimi sredstvi in vsemi posojili zaključujejo finančno konstrukcijo;

Občinski sindikat o samoupravni organiziranosti združenega dela

Na enajsti redni seji predsedstva občinskega sindikalnega sveta, ki je bila v petek, 16. januarja, so največ pozornosti namenili aktivnostim ob obravnavi gradiva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije o samoupravni organiziranosti združenega dela v organizacijah in organih zveze sindikatov in aktivnostim sindikata pri spremembah zakona o združenem delu. Obravnavali so še poročilo o poteku javne razprave o predlogu za uvedbo tretjega občinskega samopriskpevka in nadaljnje aktivnosti v zvezi s tem.

Po pregledu uresničevanja sklepov zadnje seje predsedstva so spregovorili o gradivu, ki ga je 10. decembra 1986 obravnaval republiški svet Zveze sindikatov Slovenije v zvezi s problematiko samoupravne organiziranosti združenega dela in dograjevanjem zakona o združenem delu. S tem se začnejo aktivnosti v organih in organizacijah zveze sindikatov za še bolj odločno odpravljanje slabosti na področju samoupravne organiziranosti združenega dela, ki sodijo tudi med prioritete naloge, ki jih je opredelil kongres Zveze sindikatov Slovenije. Zaostrene gospodarske razmere in pogoji ostrega konkurenčnega boja na svetovnem tržišču postavljajo v ospredje vprašanje zagotavljanja učinkovitejših samoupravne in zlasti proizvodno-poslovne organiziranosti organizacij združenega dela.

V številnih slovenskih kolektivih z uresničevanjem jasno začrtanih razvojnih usmeritev, s sodobnimi proizvodnimi programi, uvajanjem nove tehnologije in organizacije dela že dosegajo pomembne uspehe v gospodarstvu. V teh kolektivih tudi iščejo najbolj učinkovite rešitve v samoupravni organiziranosti in jih povezujejo z uresničevanjem in razvojem samoupravnega položaja delavcev, zavedajoč se, da je samoupravljanje v združenem delu temelj samoupravljanja v družbi. V življenju je vedno več primerov in pritiskov, ki prizadevanja za utrditev delovne organizacije in drugih oblik organiziranja v imenu racionalnosti, enotnosti in učinkovitosti izrabljajo za neupravičeno ukinitve temeljnih organizacij in spreminjanje delovnih organizacij v podjetja z odtujenim odločanjem tehnobirokratskih struktur. Taki praksi in pojavom se bodo v sindikatu odločno uprli.

V razpravi, v kateri je sodeloval tudi član izvršnega odbora Skupščine občine Jesenice Alojz Katnik, so ugotovili take pojave in prakso tudi v jeseniški občini, zlasti ukinjanje temeljnih organizacij združenega dela, katerih delovna organizacija ima sedež izven občine, kakršnih je v jeseniški občini 23. Dosedanja ukinjanja nekaterih temeljnih organizacij so potekala običajno »po hitrem postopku«, največkrat mimo sindikata in pristojnosti občinske skupščine, ali pa sta bila postavljena že pred izvršeno dejstvo. V primerih, ki so znani, so ugotovili negativne posledice takega ukinjanja, kajti delavcem je odvzeta temeljna ustavna pravica gospodarjenja s pogoji in rezultati svojega dela in s tem tudi motivacija in stimulacija za kakovostnejše in produktivnejše delo. Ukinjanje takih temeljnih organizacij pa pomeni tudi odtokanje prispevkov in akumulacije v druge občine.

Alojz Katnik je v razpravi opozoril, da imamo v občini zaposlenih 1504 delavcev in delavcev v različnih enotah, poslovalnicah, trgovinah in podobno, ki se ne vodijo niti kot enote niti kot temeljne organizacije in razen tega, da so delavci izključeni iz samoupravljanja, največkrat tudi niso člani zveze sindikatov, mnogi od teh ne plačujejo sedežnih prispevkov, čeprav sami ali s svojimi družinami koristijo skupno porabo v občini (zdravstvo, vzgoja in izobraževanje, varstvo, komunalne usluge idr.). V to kategorijo bi lahko uvrstili tudi 163 delavcev, ki stalno delajo v okviru Železarne Jesenice, njihove delovne organizacije pa so izven občine. Opozoril je na zakon, ki ga le redki spoštujejo, po katerem se prispevki morajo obračunavati tam, kjer delavci združujejo delo. S to problematiko se pri izvršnem svetu ta čas intenzivno ukvarja posebna

delovna skupina, reševanje vseh teh vprašanj pa bo zahtevalo tudi organizirano politično akcijo.

Na seji predsedstva občinskega sveta ZSS Jesenice so se dogovorili o nekaterih aktivnostih v zvezi z obravnavo gradiva republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, povezano z aktualno problematiko samoupravne organiziranosti združenega dela v občini in ki bo trajala do marca. V programu imajo razgovor s predstavniki sindikalnih organizacij temeljnih organizacij združenega dela, ki imajo sedež svojih delovnih organizacij izven občine. Ugotovili so namreč, da delavci in sindikalne organizacije ne poznajo postopkov za spremembo samoupravne organiziranosti in da so elaborati za spremembo samoupravne organiziranosti največkrat že »po pravilu« oblikovani tako, da se delavcem obeta bolj materialni položaj, ob zapostavljanju njihovega ustavnega položaja. Formirali bodo tudi delovno skupino, ki bo obiskala nekaj temeljnih organizacij združenega dela, ki imajo sedež svojih delovnih organizacij v drugih občinah. V te aktivnosti bodo vključili tudi Klub samoupravljalcev Jesenice, poleg predstavnikov sindikata, izvršnega sveta Skupščine občine Jesenice in družbenega pravobranilca samoupravljanja. Ugotovitve iz teh aktivnosti bodo posredovali republiškemu svetu Zveze sindikatov Slovenije.

Člani predsedstva so obravnavali še poročilo o poteku javne razprave o predlogu uvedbe tretjega samopriskpevka v občini in osnovnih organizacijah zveze sindikatov. Iz poročila izhaja, da je predlog obravnavalo 61 osnovnih organizacij zveze sindikatov ali 54 %, po številu članov pa te organizacije zajemajo 68 % vsega članstva. Razprave niso bile izvedene v nekaterih manjših organizacijah, v nekaterih pa še potekajo oziroma so bile po zaključku poročila. O predlogu pa so razpravljali tudi v nekaterih samoupravnih organih. Neposredno ter preko sredstev javne obveščanja — Železar in LRP Triglav — so bila posredovana posamezna pojasnila ali stališča, ki so bi-

la iznešena ali postavljena v razpravo.

Poročilo ugotavlja, da se v vseh okoljih v javni razpravi niso dokončno opredeljevali do predloga, izrečenih pa je bilo precej pripomb, mnenj in vprašanj, kar bi lahko sprejeli kot odklonilen odnos do novega samopriskpevka. Veliko delavcev se je pozitivno opredelilo do predloga, pri tem pa so bili poudarjeni tudi nekateri pogoji, kot: skrbno pretehtan program koriščenja samopriskpevka in dobro vodene in organizirane aktivnosti, upoštevanje socialnih kriterijev in pripomb razpravljalcev. V razpravah se je najbolj zapletalo okrog programov krajevnih skupnosti, ki niso bili usklajeni, večkrat tudi nerealni. Koordinacij-

ski odbor pri občinski konferenci SZDL je zato oblikoval tudi predlog za enodostotni občinski samopriskpevek, izključno za izgradnjo prizidka Centra srednjega usmerjenega izobraževanja, medtem ko je drugi del samopriskpevka prepuščen odločitvam oziroma opredelitvam občanov v krajevnih skupnostih. V zvezi s poročilom je predsedstvo sprejelo tudi nekaj zaključkov, ki so sinteza ugotovitev iz javne razprave, ki naj bi jih upoštevali pri oblikovanju predloga za uvedbo tretjega občinskega samopriskpevka.

Na enajsti seji predsedstva občinskega sindikalnega sveta so v zaključku pozitivno rešili tudi nekaj vlog in prošelj.

J. Varl

Delavski dom in jeseniški Potemkini

Medtem ko D.J. v gorah Južne Amerike uživa zasluženo odpočitek od svoje stalne rubrike v Železaru KAJ SE BERE, POSLUŠA...časopisi še kar naprej izhajajo in mi še kar beremo in poslušamo...

V letošnji drugi številki Železarja, na primer, smo v povzetku zapisnika seje konferenc delegacij Železarne zasledili tudi tole posrečeno šalo, ki bi ji glede na siceršnjo resnost članka najraje kar verjeli. Konferenca delegacij Železarne za kulturo je namreč predlagala, da bi problem razpadajočega Delavskega doma pri Jelenu rešili tako, da »naj se izdela maketa prednje stene Delavskega doma v naravni velikosti in postavi na ustreznem mestu, če ni drugače rešitve.«

Znana je anegdota o ruskem državniku Potemkinu, ki je carici Katarini II. ob njenem obisku na Krimu leta 1787 kazal iz kulis postavljene vasi s kmeti, čredami in pastirji, da bi jo prepričal o napredku Kri-

ma. Izraz »Potemkinova vas« je do današnjih dni v rabi kot prispevka varljivega videza in metanja peska v oči...

S postavitevjo makete Delavskega doma bi na Jesenicah vsekakor dostojno počastili letošnjo 200 - letnico Potemkinovega podviga na Krimu. Škoda je le, da se nismo takega reševanja perečih spomeniško - varstvenih problemov domislili že prej. Le čemu smo vložili toliko truda in denarja v obnovitev Kosove graščine, ko bi lahko z bistveno manjšimi sredstvi na »ustreznem mestu« postavili maketo njene prednje stene! No, ni še vse izgubljeno, tu sta še kasarna in cerkev na Stari Savi in sploh bi lahko tako ob glavni cesti postavili kompletne stare Jesenice — zadaj za kulisami pa bi nemoteno širili industrijsko cono, gradili stolpnice, hitre ceste, daljnovode, mostove, predore, športne dvorane...

Edo Torkar

— predložijo predpogodbo, kupoprodajno pogodbo ali soinvestitorsko pogodbo;

— predložijo gradbeno dovoljenje oziroma dokazilo o priključitvi del z opisom del in predračun.

Pri izračunu posojil za gradnjo in prenovo se znesek posojila, pridobljenega iz sredstev vzajemnosti po prejšnjih razpisih, kakor tudi privarčevana finančna sredstva, valorizirajo po naslednji lestvici:

Leta odobritve posojila	Količnik
1975	51,47
1976	42,39
1977	36,80
1978	31,78
1979	28,38
1980	19,36
1981	14,48
1982	11,61
1983	8,02
1984	5,63
1985	3,23
1986	1,70

Višina posojila, ki ga delavec lahko dobi za graditev, nakup in prenovo, je odvisna:

— od razmerja med višino povprečnega mesečnega dohodka na člana njegove družine v primerjavi z zadnjim povprečnim mesečnim čistim osebnim dohodkom na zaposlenega delavca v SR Sloveniji po zadnji objavi,

— od višine posojila, do katerega je delavec upravičen ali ga je pridobil pri banki na podlagi namenskega varčevanja za nakup stanovanja ali stanovanjske hiše, ki je predmet kreditiranja do zadnjega dne razpisa.

Delavec dobi posojilo po naslednji lestvici:

Povprečni mesečni dohodek na člana družine v primerjavi s povprečnim čistim osebnim dohodkom na zaposlenega delavca v SRS po zadnji objavi	Posojilo izraženo v % z odstotki od maksimalne vsote vseh posojil	— za nakup stan. in prenovo	— za gradnjo in prenovo
do 70 %	največ 45 %	največ 50 %	največ 55 %
od 70 % do 100 %	največ 40 %	največ 45 %	največ 50 %
od 101 % do 120 %	največ 30 %	največ 40 %	največ 45 %
nad 120 %	največ 20 %	največ 30 %	največ 35 %

Delavec lahko dobi posojilo po prejšnji lestvici pod pogojem, da je posojilo banke na podlagi njegovega namenskega varčevanja:

Pri povprečnem mesečnem dohodku na člana družine	Od zneska posojila sredstev vzajemnosti
do 70 %	10 %
od 71 % do 100 %	20 %
od 101 % do 120 %	40 %
nad 120 %	60 %

Delavcu, ki ne doseže navedenega odstotka posojil na podlagi namenskega varčevanja, se višina posojila izračuna tako, da se znesek na podlagi namenskega varčevanja pomnoži s faktorjem po naslednji lestvici:

Povprečni mesečni dohodek na člana družine v primerjavi s povprečnim mesečnim čistim osebnim dohodkom na zaposlenega delavca v SRS po zadnji objavi	Faktor
do 70 %	10
od 71 % do 100 %	5
od 101 % do 120 %	2,5
nad 120 %	1,6

Za posojila iz namenskega varčevanja se štejejo pridobljena posojila na podlagi:

— pogodbe o namenskem varčevanju občana,

— pogodbe o predhodnem varčevanju občana z vezavo sredstev. Posojilo se obračuna po lestvici za namensko varčevanje pravilnika banke.

Pri izračunu možnega zneska posojila se upoštevajo vsa posojila iz sredstev vzajemnosti, odobrena pri katerikoli stanovanjski skupnosti. Možno posojilo po tem razpisu se zniža za valorizirani znesek že pridobljenih posojil po prejšnjih razpisih ali posojilih drugih stanovanjskih skupnosti.

Vsota vseh posojil delavca za isto stanovanjsko enoto je lahko pri:

— nakupu etažnega stanovanja 80 odstotkov,

— zadrugi stanovanjske graditve 75 odstotkov,

— graditvi stanovanjske hiše v lasti izven zadrugi stanovanjske graditve do 60 odstotkov,

— prenovi 80 odstotkov od dokumentirane cene, upoštevajoč dejansko stanovanjsko površino oziroma največ 90 m².

Delavec lahko dobi posojilo za nakup stanovanja, ki je v načrtu stanovanjske gradnje pri Samoupravni stanovanjski skupnosti.

Prednost pri pridobitvi posojila ima delavec, ki:

— je sam ali njegova družina v težavnem zdravstvenem stanju,

— kupuje stanovanje, vseljivo v najkrajšem roku,

— ima slabe stanovanjske razmere (prebiva v stanovanju nad V. kategorijo),

— je začasno nosilec stanovanjske pravice na stanovanju, ki ga je dobil v okviru družbene pomoči kot mlada družina.

Pri izračunu posojila bodo upoštevane naslednje cene:

— za nakup stanovanja kupoprodajna cena,

— pri graditvi stanovanjske hiše povprečna cena stanovanja v višini 200.000 din za kvadratni meter,

— pri prenovi stanovanja ali stanovanjske hiše cena iz predračuna, vendar ne višja od povprečne cene, ki je 200.000 din za kvadratni meter.

Za izračun povprečnega mesečnega dohodka na člana družine se upoštevajo mesečne dohodke vseh družinskih članov.

Višina dohodka družinskih članov se ugotavlja na podlagi predloženih potrdil. Za člane družine se štejejo: prosilec, zakonec, otroci, posvojenci in starši, če živijo v skupnem go-

spodinjstvu ali oseba, ki najmanj dve leti živi s prosilcem v ekonomski skupnosti.

Doba vračanja posojil v zasebni lasti je za posamezne namene naslednja:

	po izračunu	dejanska
— nakup novih stanovanj in stanovanjskih hiš	20 let	16 let, 9 mesecev
— graditev stanovanjskih hiš	15 let	13 let, 3 mesece
— prenova stanovanj in stanovanjskih hiš	10 let	9 let, 5 mesecev

Delavci vračajo posojila v mesečnih anuitetah, ki so prvih pet let odplačila nižje, po petih letih se mesečna anuiteta poveča za 12,5 odstotka, po desetih letih pa še za 12,5 odstotka od prve mesečne anuitete.

Seštevek mesečnih anuitet vseh posojil za isto stanovanjsko enoto ne more biti nižji od mesečne stanarine, ki bi jo delavec plačal za to stanovanjsko enoto po predpisih o stanarinah.

Mesečna anuiteta za posamezno posojilo ne more biti nižja od 3.000 din. Najnižji znesek posojila po tem razpisu je 200.000 din.

IV. Končne določbe

Razpis za posojila iz sredstev vzajemnosti traja od 26. januarja do 17. februarja 1987.

Vloge za kreditiranje nakupa stanovanj v stanovanjskih blokih sprejema Ljubljanska banka, TBG — PE za stanovanjsko komunalno gospodarstvo območja Jesenic do 17. 2. 1987, kjer lahko dobite podrobnejše informacije za prijavo na razpis.

Vloge za kreditiranje družbeno usmerjene individualne gradnje, ostale individualne gradnje, prenove stanovanj in stanovanjskih hiš sprejema Ljubljanska banka, TBG — PE za stanovanjsko komunalno gospodarstvo območja Jesenic do 17. 2. 1987, kjer lahko dobite podrobnejše informacije in obrazce za prijavo na razpis.

Odbor za gradnjo pri Samoupravni stanovanjski skupnosti občine Jesenice rešuje vloge za posojila v skladu s pravilnikom o pogojih in merilih za pridobitev posojil iz sredstev vzajemnosti, združenih v Samoupravni stanovanjski skupnosti občine Jesenice.

Če sredstva tega razpisa ne zadoščajo za reševanje vlog v višini, kot to omogočajo pogoji razpisa, lahko odbor za gradnjo stanovanj pri Samoupravni stanovanjski skupnosti občine Jesenice linearno znižuje višino upravičenega posojila udeležencev v skladu s prilivom sredstev oziroma poveča razpisno vsoto, če delavci priliv presega načrtovanega.

Delavec, ki želi dobiti posojilo za graditev ali prenovo stanovanjske enote, mora dopustiti ogled, sicer se šteje, da ne izpolnjuje pogoja za pridobitev posojila.

Ugovor na sklep odbora za gradnjo stanovanj rešuje zbor uporabnikov skupščine Samoupravne stanovanjske skupnosti občine Jesenice.

SAMOUPRAVNA STANOVANJSKA
SKUPNOST OBČINE JESENICE

KOZERIJA

MET IZ AUTA

Igra ni samozadovoljevanje.

Igra je igra, če imaš protiigralca. Če ga nimaš, igra ni vredna počene groša. Je stranje.

Igre so seveda različne, a imajo svoja pravila. Igra torej ni zabava, čeprav lahko zabava in kratkočas.

Igra ni delo. A če trdimo, da je delo smotrna človeška dejavnost, za igro vseeno ne moremo reči, da to ni.

Igre dajejo življenju polnost, nekaterim tudi zasluge, skupaj s kruhom (panem et circenses) pa zagotavljajo družbi socialni mir.

Imamo naprimer igre z žogo. Različne igre.

Ker smo Jugoslovani znani kot mojstri v igri z žogo in ker Jeseničani vse bolj postajamo (smo) večnacionalna skupnost, kar je razvidno iz študije sindikalnega delavca Jurata Klančnika »Vključevanje delavcev iz drugih republik v življenje in delo v naši občini« (Bilten Kluba samoupravljalcev, VIZ TOZD DU Viktor Stražičar Jesenice 1986; obširnejši podatki ne bomo navajali, ker je bilten namenjen samo interni uporabi), bo še najbolj razumljivo, če pojasnimo zadevo z nogometom.

Pri nogometu imamo žogo, igralce in protiigralce in pravokotno igrišče, ki se mu pravi nogometno igrišče. Na vsakem (oziroma) koncu igrišča so vrata, ki jim pravimo gol, v njih pa vratar, ki mu pravimo tudi golman. Golman ali vratar pazi, da mu protiigralci ne porinejo žogo v vrata (ki so zadaj zamrežena) in to čez čr-

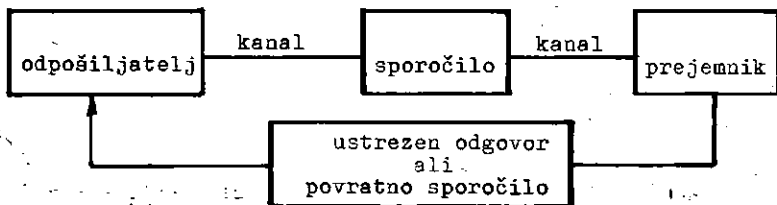
to, ki razmejuje prostor igrišča od prostora izven igrišča. Če bi se to zgodilo, potem bi bil gol. To pa ni dobro. Tisti, ki se mu največkrat pripeti, da spusti žogo čez črto, izgubi igro.

Pri tej igri se lahko zgodi, da kateremu od igralcev, ki praviloma brcajo žogo proti nasprotnim vratom, uide žoga čez stransko (daljšo) stransko igrišče. V tem primeru je to aut (out, angl.: ven, izven, zunaj).

Da se igralci, ki se v tej temperaturi in hitri igri igrajo praviloma tako, da skušajo nasprotnim igralcem zabiti gol, ne bi prepirali, katera stran naj meče aut, se pravi vrne žogo iz prostora izven igrišča nazaj na igrišče, torej v igro, imamo tudi sodnike (stranske in glavnega), ob pomembnejših srečanjih pa je prisoten tudi delegat nogometne zveze, ob še pomembnejših pa delegat FIFA ali celo kak državnik. Seveda ne smemo pozabiti na občinstvo in policijo, ki skrbi za red.

Nekaj podobnega kot smo opisali pri igri z žogo, torej kot pri nogometu, velja tudi pri igri z informacijami oziroma sporočili. Tudi tu so prisotni igralci in protiigralci, občinstvo, policija, sodniki, delegati in tudi državnik. Mogoče je bistvena razlika le ta, da tu ne gre za to, kdo bo komu zabil gol, ampak za to, kdo bo komu zabil kakšno sporočilo. Igralec, ki sporočilo protiigralca praviloma razume kot ukaz, seveda le-tega skuša preigrati in mu zabiti svoje sporočilo. V tem primeru pravimo, da reagira z ustreznim odgovorom. Toda tudi tu se lahko zgodi, da sporočilo uide v aut (out, angl.: ven, izven, zunaj). In kaj se zgodi v tem primeru.

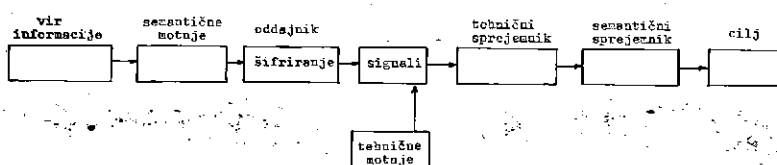
Prav to je tisto, kar nas zanima! Preden to lahko pojasnimo se moramo seveda seznaniti z osnovnimi elementi te igre. Najbolj preprosta shema te igre bi bila približno takale:

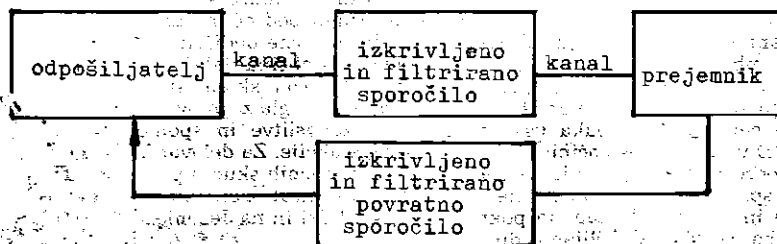
Iz sheme vidimo, da gre preprosto za to, da nekdo v tej igri hoče nekemu nekaj sporočiti (zabiti sporočilo, preigrati, ukazati, kako naj se ravna), le-ta pa, kot smo že omenili, »reagira z ustreznim odgovorom« (mu skuša zabiti svoje sporočilo, preigrati, ukazati, kako naj sam ravna oziroma, kot pravimo v običajnem ljudskem jeziku: gre za sporazumevanje ali še bolj za sporazumno sporazumevanje). Če do takomenovanega »reagiranja z ustreznim odgovorom« ne pride, se prava igra ne more razviti: pravimo, da nekdo tolče v prazno, oziroma da se zaletava z glavo v zid. V takem primeru je seveda najbolj primerno, da igralec s svojo igro preneha, sicer mora po-

sredovati za to vrsto igre specifična razsodniška institucija, ki štiti igralce pred njimi samimi, psihiatrija, ki se tako na svoj specifičen način vključuje v to igro (zelo znan, tako rekoč kliničen primer tovrstnega razvoja igre je primer dr. Zemve iz TIK Kobard). Ta element se imenuje izključitev iz igre (igralec dobi rdeči karton ali kartoteko).

Nas vse te podrobnosti seveda ne zanimajo. Zanimajo nas povsem specifična situacija, ki smo ji rekli »met iz auta«. Zato pa si kaže ogledati neko drugo shemo, ki nam prikazuje, kako lahko neko sporočilo, ki ga hočemo zabiti prejemniku, uide v aut. Shema je takale:

Seveda moramo takoj dodati, da to še ni vse. Pri tej vrsti igre namreč niso v igri samo sporočila, ki jih hočemo zabiti, temveč tudi interese. To pomeni, da odpošiljatelj praviloma hoče prejemnika zainteresirati oziroma drugače povedano: zabiti prejemniku sporočilo, da bo imel kot prejemnik od tega neke koristi, ki pa praviloma zanj ni in ne sme biti korist: torej sporočilo, zaradi katerega bo prejemnik kot prejemnik oškodovan in zaradi katerega ne bi »reagirjal z ustreznim odgovorom« za odpošiljatelja, če bi pravo vsebino sporočila poznal. Tudi prejemnik mora pri igri gledati na svoje interese. (Izjemoma, oziroma slučajno, ne pa praviloma, se dogaja, da imata oba, odpošiljatelj in prejemnik, skupne interese). Zato je bolj pravilna shema te igre — tisto, kar tej vrsti igre daje enkratni in svojvrsten čar ali imidž — takšna:

Kot vidimo, se morata v tej igri oba subjekta, ki sta v igri, praviloma (ni pa nujno) čimbolj truditi, da bi zabila drug drugemu čimbolj izkrivljeno in filtrirano sporočilo, ki pa mora kljub temu biti takšno, da bo nasprotnik (protiigralec) postal zainteresiran, ker bo v njem videl neko korist za sebe. Igra se torej praviloma razvija tako, da s tem, ko nekdo poskuša prelistati drugega, prelisti v resnici le samega sebe, ali po domače rečeno, krepko nasanka. Torej, ko eden od obeh nasprotnikov krepko nasanka, pa je seveda igra zaključena.

Toda s tem še vedno nismo prišli povsem do pozicije, ki jo imenujemo

»met iz auta«, saj smo jo kar nekako obšli in igro zaključili s tem, ko je eden od obeh igralcev (teoretično) krepko nasanka.

Stvar je povsem preprosta. Tako kot pri nogometu stojimo zunaj igrišča in pazimo, da črte, ki razmejuje igrišče od zunanjega prostora, ne prestopimo, z nogami stojimo na trdnih tleh, takorekoč na zemlji, držimo jih skupaj in žogo mečemo čez glavo, s tem da, seveda, lahko zabijemo sporočilo direktno nasprotniku, lahko pa tudi podajamo soigralcu. Tudi tu je seveda prisotno občinstvo, ki bodisi navija za eno ali drugo stran, policija, ki varuje občinstvo in igralce pred ekscesi, včasih tudi dr-

žavniki, pa seveda tisti, ki nadzorujejo potek igre (sodniki, imenovani včasih tudi uradniki, odvisno od vrste igre, delegati raznih zvez, predstavniki raznih odborov, dobrodelnih ustanov, društev, itd.) in pravila, ki so tako kot pri vsaki igri več ali manj stvar strogo nadzirane konvencije (dogovora).

Zato kaže posebej opozoriti na eno stvar: da je ta igra včasih zelo nevarna in je zato posebej urejena z različnimi pravilniki, zakoni itd. in zato v večini društev strogo nadzorovana. Pravila je zato treba spoštovati in se jih strogo držati. In ker smo v tej igri več ali manj kar vsi, je prav, da se z njimi in s to igro kar najbolj seznanimo.

Mogoče bi bilo bolje, če bi vso stvar poskušal razložiti na primeru hokeja, kajti hokej je jeseniški šport. A saj kake posebne razlike med igro s puckom in žogo pravzaprav ni (le da je puck bolj trd in da na ledu drsi). Prav tako, načeloma, ni bistvene razlike, če odmislimo nekaj bistvenih konkretnosti, med bulijem in metanjem žoge iz auta (igra je v obeh primerih blokirana, prekinjena s sodniškim žvižgom, s to razliko, da puck vrže sodnik in se oba igralca enakopravno borita zanj).

Šport je pač šport in igra je igra. Igra občinstvo, policijo, državnike, delegate, sodnike itd. lahko zabava ali pa dolgočas. Vse to je v največji meri odvisno od igralcev. A še bolj dolgočasno kot biti ob in v še tako slabi in dolgočasni igri, bi bilo biti brez igre.

Zato se igrjamo! Informacije, ki izpadejo ali uidejo iz igre, vrzimo nazaj v igro.

In če se nam že dozdeva tako (in tako tudi je), potem bi bilo mogoče prav, da bi rubriki, ki je v Železaru znana kot »Hm, hm...«, dali naslov »Met iz auta« in k sodelovanju povabili kar najširši krog sodelavcev. Saj bistrihi ljudi, o tem priča tudi razgibana inovacijska dejavnost, v našem kolektivu ne manjka.

Delavci! Sodelujte! Vključite se v igro! Pomembno je sodelovati, ne zmagati!

»Met iz auta« je najbolj pomembna postranska stvar na svetu!

Marsikatero informacijo, ki bi jo kdo želel spraviti iz igre, je treba spraviti nazaj v igro. Pa ne samo zaradi tiste misli, s katero zaključuje pisec »Pokopanih kultur« C.W.Cezam (DZS, Ljubljana 1980, stran 389) »roman o arheologiji« oziroma o cvetočih civilizacijah, ki so povsem izginile: »Kaj bi bilo še treba povedati? — Kopali bodo po vsem svetu. Mi namreč potrebujemo zadnjih pet tisoč let, da bomo naslednjih sto let lahko bolj mirno živeli.«

Met iz auta je zelo pomembna stvar na svetu. Še več: z vsakim dnem (zaradi koncentracije moči, in to vse bolj uničujoče moči v rokah posameznih struktur) postaja vse pomembnejša. Včasih smo že samo s tem, ko si postavimo (in ko si sploh upamo postaviti) o nečem vprašanje, blizu ali vsaj bližje rešitvi problema. Hm, hm...?

Orejhmk

IZBRANA PESEM

Sandor Weöres

Opicja dežela

Daleč je dežela opic,
opici tam rase kruh,
veter opicje napave
brenka v opicji posluh.

Na bojiščih opičniki
opičnjavo branijo,
v opičnišnici bolniki
opičjaško tulijo.

Oprofesor malo opo
opotevanko uči,
v ječi opicja baraba
trga opicje vezi.

Že iz opičjega mlina
majoneza brbota,
zmagoslavna pamet opic
z novo zmago se baha.

Opic kralj na optribuni
rjovi kot opolev:
enim opicja nebesa,
drugim opicji pekel.

Pavijan, šimpanz, gorila,
orangutan in še kdo
po večerji z opočali
opočasnike bero.

Za spomin na opvečerjo
je še opicji trara,
vojska opicja koraka
levo desno, ena, dva.

Mrki opicji vojaki
mrko zrejo križemgled,
z opičjim orožjem v šapi
opicam pripada svet.

Izbral: D.J.

Pogoltnila ju je jesenska noč...

Zjutraj je tudi Jesen-zvedel, kaj se je zgodilo.

Dolina pa je bila vsa radovedna.

Od vasi do vasi je šel glas:

— Ubili so Filipa! Izdajalca!

Kot bi zasijal nov dan, drugačen, svetlejši in manj skrivnostni. Ljudje so se vsaj za hip oddahnili. Izdajalec je bil plačan.

Martino so poslali na varno, v nekakšno ambulanto, kjer je že delal dr. Volčič.

Čez teden dni se je tam rodil prvi partizanček! Na svet je prijel Angelin in Petrov otrok!

Gorski se ni motil. Od partizanskega vodstva je bil pohvaljen in splezal je še za stopnico više. Postal je znamenit in priznan partizanski politični organizator, ki mu uspe vse, česar se loti!

Zdaj se je gibal še laže in na prvem srečanju z Wernerjem je storil natanko tako, kot je načrtoval. Obersturmführer ga je sicer pogledal malce strmo, nato pa se mu je nasmešnil, rekoč:

— Zaslužite vse priznanje! Hitro in prav ste ukrepali. Morda sem vas doslej podcenjeval, a vaša dejanja dokazujejo pronicljivost in daljovidnost. Take može potrebujemo! In vaš sedanji položaj med banditi nam bo zdaj imenitno omogočil uresničiti naše načrte! Saj tudi Aleša, ki je bil naša najvitalnejša zavora, ni več!

In Gorski je spoznal, da ima Werner v ognju novo železo, da je spletel nove mreže!

— Se bom kdaj izmotal iz njih? je preklel sebe in svojo slabost.

Konec

IVAN JAN

98

MRTVI NE LAŽEJO

povest

Pojasnilo

V 95. nadaljevanju romana Mrtvi ne lažejo, objavljeno v zadnji lanskeletni številki Železara, je prišlo do napake, izpuščen je bil del teksta, in sicer takoj za odstavkom: »Tega Jesen ni govoril zaradi nje-ga, bolj zaradi svojih ljudi, ki jim je bilo zaslisevanje v poduk.«, ki se končuje nad glavo nadaljevanja. Potem je treba brati del teksta, ki ga objavljamo danes, začena pa se s: »Filipova zadrega je bila v tem trenutku...« in končuje se s: »Predolgo je doma. Gotovo je nisi pustil pri miru!«. Potem beremo tekst normalno naprej od: »Filip je začutil, da mu je Jesen nastavljal past.«, pod glavo romana v 95. nadaljevanju pa do konca.

Do zamenjave je najbrž prišlo zaradi podobnosti med odstavko-ma, ki se oba začneta z imenom Filip.

Avtorju romana in bralcem se za neljubo napako opravičujemo.

Filipova zadrega je bila v tem trenutku očitna, a je potem zamolklo ponovil:

— Saj bi dal iz svojega! Imam skrito!

O tem, da je obersturmführer morda nalašč spustil ženo k Petru, ni hotel več razmišljati. To je skušal imeti za napako, ki se ne bi smela pripetiti. Jesen je takoj poprijel:

— Če imaš, boš tudi dal! Govorili bomo še, kje je in za kaj si dobil!

Filip je šel po sapo...

Potem pa je Jesen rekel:

— Če bi nam povedal vse, kar veš, in tudi za tiste, ki še delajo za gestapo, bi se morda domenili za ceno. Ni nam za denar, o ljudeh govorim! Dostojni nisi povedal kaj dosti več, kot že vemo!

Filip je tehtal, če Jesen misli resno! Vendar mu je bilo jasno, da bi si s pripovedovanjem o vsem sam izrekel smrtno obsodbo. Govoriti o mrtvih. Ne, raje ne. Zamišljeno je umolknil.

Jesen pa je vrtal:

— Še kaj o načrtih? Kdo je še na vrsti?

Vseskozi ne bo mogel ovinkariti. Nemara se bo z nekaterimi izjavami nazadnje le kako odkupil ali vsaj olajšal težo. Predolgo ni odgovoril. Tonček je že vzdignil roko. Medtem se je domislil in povedal:

— Nemcem je bilo brez mene znano, da imate večkrat ranjence.

Zvedeli so, da jih obiskuje doktor Volčič. Ta bi bil zdaj med prvimi. Zasliševalci so se spogledali. Tega se je prestrašil, zato je dodal:

— Če ne bi bilo mene, bi ga že prijeli. Dobra prijatelja sva!

Še je moral govoriti o načrtih, za katere zasliševalci niso mogli zvedeti, kdaj jih bo konec. Brž ko so ga privili, je spet povedal kaj novega. Vsako izpoved so mu morali izsiliti.

Povrnili so se k vprašanju o njegovih sodelavcih.

— Vsekakor nisi delal sam, kaj?

— Da, o tem govori, je naglo podkrepil vprašanje še Gorski in mu ostro gledal v oči. Zdaj se ga o lotil še on, so mislili drugi.

Filip pa se ni dal zmeti. Zmignil je z rameni in ponovil prejšnjo trditev. Partizani so čutili, da o tem noče govoriti, zato mu niso dali mi-ru. Preveč takega je bilo, da mu ne bi pomagal še kdo. Begali so ga z vprašanji, večkrat po vrsti oživljali dogodka, pa spet ponavljali, o čemer so že govorili.

Kljub udarcem, o kakem pomočniku tudi poslednj ni znil nobene.

Gorski ga sicer ni tepel, vseskozi pa ga je ostro gledal ter včasih dodal kako vprašanje. Tobačna akcija z Ravnikovcema je bila za obe strani nerodna zadeva.

Jesen je slutil resnico, a moral jo je dognati.

— Zakaj si obdolžil Ravnikovca?

Iz Filipa je zdaj bruhnila maščevalnost.

— Zmešali smo vam štrne. Potem ste jih lepo potolkli sami.

Jesen, ki je bil pri zasliševanju Ravnikovcev, je pobledele. Ob spominu na usodno zmoto se je zalotil, da je to, kar pravi Filip, tudi res.

Filip je tvegal, da ga bodo tepli, a vendar se to ni zgodilo. Ob Ravnikovcih so se obveščevalci čutili potlačene. To ga je razživel, da se jim je celo prekanjeno posmehoval:

— Prevečkrat se pustite zapeljati. Tudi mene nikoli ne bi dobili, če ne bi prišla vmes neumnost s Petrovo ženo!

Filip se ni trudil, da bi oporekal, komu je služil. Zdaj ne. Še hvalil se je s tem. Zato ga je Tonček spet usekal in zarenčal:

— Ne maži že tako umazanega gobca; da bo iz njega lahko prišla še kaka beseda! Raje govori o sodelavcih.

Jesen, ki se je žrl zastran Ravnikovca, je potem spet vprašal:

— Kaj pa je z Martino? Ima ona pri vsem tem kaj več, kot si trdil poprej?

Filip je bil napet že tako zelo, da ob nerodnih vprašanjih ni odgovarjal takoj in je raje tipal s nasprotnimi vprašanji. Prepričan je bil, da o Martininih obiskih v zaporih partizani niso vedeli. Iskal je vsaj kako majhno razpoko, da bi splezal skozenjo. Ena izmed takih naj bi bila Martina. Ta ga ne bo pustila na cedilu, preveč je imela masla na glavi. Sestra me ne bo izdala!

— Spet Martina, je odgovoril. Kaj jo mešate k meni, saj je bila vendar Aleševa!

Čakal je, kaj bo zvedel iz naslednjih Jesenovih besed.

— Predolgo je doma. Gotovo je nisi pustil pri miru!

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

● Na 25. seji izvršnega sveta OS Radovljica so 13. januarja z nekaterimi pripombami in dopolnili sprejeli predlog resolucije o družbenem planu občine Radovljica za leto 1987, ki ga bo na prihodnji seji vseh treh zborov sprejela občinska skupščina. Na seji so sprejeli tudi osnutek občinskega proračuna za leto 1987 in potrdili predlog dogovora o izvajanju politike na področju splošne porabe na ravni občine v letu 1987 v Sloveniji. Obravnavali so tudi nekatera odprta vprašanja stanovanjske politike ter kadrovske in premoženjske pravne zadeve.

● Koordinacijski odbor za usklajevanje skupne porabe v občini Radovljica, v katerem so predstavniki vseh SIS družbenih dejavnosti in predstavniki upravnih organov, občinske službe ter skupne strokovne službe SIS družbenih dejavnosti, je na 7. seji 13. januarja presojal poročilo delovne skupine za ugotavljanje vzrokov izgube v TOZD Zdravstveni dom Bled in Radovljica. Člani odbora so bili seznanjeni tudi z realizacijo izvirnih prihodkov SIS v letu 1986 ter z izhodišči za pripravo planov SIS za leto 1987 ter določili akontacije izvajalcev programov SIS do sprejetja njihovih programov.

● 19. januarja sta se na skupni seji sešla predsedstvo OK SZDL in družbenopolitični zbor občinske skupščine Radovljica, ki sta po podrobnih razpravah in sprejetih stališčih vseh občinskih družbenopolitičnih organizacij o občinskem odloku o lokacijskem načrtu za južno blejsko obvoznico preučila celotni postopek javnih razprav in sprejetja odloka. Razpravljali so ugotovili precej pomanjkljivosti predvsem v pripravi gradiv in razprav, kjer bi morale družbenopolitične organizacije, predvsem SZDL, odigrati pomembnejšo vlogo in zagotoviti možnost širše demokratične izmenjave mnenj prizadetih občanov in ne dovoliti dezinformacij, ki so se pojavljale vzporedno z razpravami. Izkazalo se je, da so prav te pomanjkljivosti vzrok za zaplete, ki jih sicer ne bi bilo.

● V šolskem letu 1986/87 je v vseh osnovnih šolah, vključno s podružnicami, v radovljiški občini 3776 učencev in učenek v 163 oddelkih, v osnovni šoli s prilagojenim poukom Matevža Langusa v Radovljici pa še 93 učencev in učenek v sedmih oddelkih.

● Na 7. seji predsedstva OK ZKS Radovljica so 13. januarja razpravljali o problematiki blejske obvoznice in o delovanju stalne akcijske konference ZK v DO Veriga Lesce. Podrobno so razčlenili tudi sedanje družbenopolitične razmere v tem kolektivu.

● Predsednik občinske skupščine Radovljica Bernard Tonec je 16. januarja povabil na vsakoletno srečanje narodne heroje, predvojnne komuniste, nosilce spomenic 1941 ter predstavnike DPO in nekaterih večjih OZD. Spregovorili so o sedanjih družbenopolitičnih in gospodarskih razmerah v občini Radovljica in načrtih v letu 1987.

● Na 9. seji predsedstva občinskega sveta ZSS Radovljica so 16. januarja razpravljali o problematiki blejske obvoznice. Podprli so stališča, ki so jih delegati sindikatov posredovali na

skupni seji predsedstva OK SZDL in DPZ. Sprejeli so sklep o pripravi na sklic redne letne seje občinskega sveta ZSS Radovljica, ki bo v februarju.

● Koordinacijski odbor za usmerjeno izobraževanje pri predsedstvu OK SZDL Radovljica je 16. januarja obravnaval predlog razmestitve vzgojnoizobraževalnih programov na Gorenjskem, s poudarkom na potrebah radovljiške občine. Dogovorili so se o organiziranju razprav o predlogu preobrazbe vzgoje in izobraževanja.

● Pod predsedstvom Slavka Staroverskega se je 14. januarja sešla komisija za zadeve invalidov in borcev pri OS Radovljica. Udeleženci seje so bili seznanjeni o odobrenih predlogih zdravilškega zdravljenja, ki ga je lani koristilo 17 upravičencev. Obravnavali so tudi pet vlog prosilcev priznavalnine.

● Predsedstvo OK ZSMS Radovljica je predložilo predsedstvu OK ZSMS Jesenice spremembo pravil mladinskega servisa (skupnega) glede na določila o trajanju mandata za vodjo servisa, ki opravlja pomembno, družbeno vlogo v korist nezaposlene mladine obeh občin.

● Na 8. seji sveta ZKS Bled, v katerega so vključeni sekretarji petih krajevnih in dveh osnovnih organizacij ZK iz HTP in trgovine, so največ časa posvetili razpravi o zapletih z blejsko obvoznico. Ocenili so tudi uspešnost dejavnosti komunistov v DPO in KS Bled pri obravnavi in sprejemanju planskih in izvedbenih aktov za obvoznico.

● Gospodarstvo radovljiške občine je lani razmeroma dobro poslovalo, o čemer pričajo podatki, da je fizični obseg proizvodnje v 11 mesecih lani porasel v primerjavi z enakim obdobjem leta 1985 za 1,6 %; samo v novembru lani pa so industrijske OZD v primerjavi z letom prej izdelale za 17,9 % več izdelkov.

● Načrt skupnega izvoza lani do konca novembra so OZD v občini Radovljica izpolnile 84,9 %, na konvertibilno tržišče pa 84,8 %. Količnik pokrivanja uvoza z izvozom je bil v tem obdobju 2,35, konvertibilnega pa 2,53. Negativno pokrivanje so v 11 mesecih lani izkazali Plamen Kropa, Kemična tovarna Podnart, Sukno Zapuže in Žito Lesce, četudi so prav te najbolj povečale izvoz v primerjavi z letom 1985, razen njih pa še Almira Radovljica, Elan Begunje in blejske Vezenine.

● V prvih mesecih lani so se v radovljiški občini povečali neto osebni dohodki zaposlenih za 118,5 %. Poprečni neto OD v združenem delu so bili 107.501 din, od tega v gospodarstvu 104.817 ter v negospodarstvu 129.416 din; realno pa so osebni dohodki v občini v desetih mesecih lani porasli za 12,1 %.

● Med pomembnejše izvoznike iz radovljiške občine v letu 1986 sodi radovljiška Almira, ki je kar 40 % vseh pletenin izvozila na zahtevna tuja tržišča. Od tega na zahod za okoli milijon, na vzhod pa za 1,2 milijona dolarjev.

● Delavska univerza Radovljica je v sodelovanju z Izobraževalno skupnostjo Radovljica in Zavodom za šolstvo SRS or-

ganizirala v zimskih počitnicah strokovno in družbenopolitično izpopolnjevanje pedagoških delavcev iz cele občine. V nedeljek, 19. januarja, je organizirala seminarja v osnovni šoli A.T.Linharta v Radovljici za pedagoške delavce iz Radovljice, Lipnice, Kamne Gorice in Lesce. V osnovni šoli dr. Josipa Plemlja na Bledu pa je bil seminar za učitelje z Bleda, Gorij, Bohinjske Bistrice in Gostinske šole Bled.

● AMD Bled je v decembru praznovalo 40 - letnico obstoja. V tem obdobju je strokovno usposobilo kar 4713 voznikov, ki so opravili izpite za razne kategorije vozil. Organizirali so tudi strokovne seminarja za več sto svojih članov, predvsem starejših. Pred leti so skrbeli tudi za prometno vzgojo šolske mladine.

● Na decembrski skupščini Društva upokojencev Radovljica, ki je najštevilnejše v občini, so po devetih letih požrtvovalnega dela in vodenja razrešili dosedanjega predsednika Alojza Špilerja in za novega predsednika izvolili prof. Jožeta Šiferja in novi 21 članski izvršilni odbor društva.

● Glasilo OK ZSMS Radovljica »Naš čas« št. 3 je izšlo konec decembra lani. Vsebinska, ki je popestrjena s številnimi slikami in risbami ter duhovitimi zapisi, je bolj satirično humoristična kot informativna, četudi ne manjka informacij.

● Pri oskrbovancih doma dr. Janka Benedika v Radovljici je v soboto, 10. januarja, gostovala gledališka skupina KUD Matija Valjavec iz Preddvora. Starostnikom, ki so pozorno sledili izvajalcem, se je predstavila s komedijo Fadila Hadžića »Človek na položaju«.

● Blejski pisatelj in kipar Tone Svetina razstavlja svoje značilne plastike iz kosov orožja in granat v galeriji Janeza Repanška na Rudniku pri Ljubljani. Predstavlja se s 25 deli v okviru spominskih prireditev v počastitev tragičnih dogodkov v tem kraju 6. januarja 1945.

● V okviru prireditev Po stezah partizanske Jelovice je bilo v soboto, 10. januarja kljub močnemu sneženju več športnih tekmovanj, na katerih so sodelovali tudi udeleženci iz radovljiške občine. Najbolj uspešni so bili člani patrolje Teritorialne obrambe Radovljica, ki so na 16. odprtem prvenstvu teritorialnih enot v smučanju osvojili prvo mesto.

● Izvršni odbor Plavalnega kluba Radovljica je na 16. seji 13. januarja, sklenil, da bo redni letni občni zbor 13. februarja, do takrat pa morajo vse komisije pripraviti poročila in program dela za leto 1987. Organizirali bodo tudi tečaje za vaditelje in se s svojimi plavalci udeležili mednarodnega plavalnega mitinga v Bad Reichenhallu v ZRN, ki bo 24. in 25. januarja.

● Med zimskimi počitnicami v januarju je ZTKO Radovljica organizirala smučarske tečaje za šolarje na manjših smučiščih ter na Kobli in na Zatniku. Za tečajnike je cena dnevne smučarske karte in za žičnice na Kobli 1500 din, na drugih smučiščih pa 1700 din. Prijavnina za štiridnevni tečaj je tisoč din.

Preobrazba metod dela zveze komunistov

V tem času potekajo razprave in prizadevanja tudi za prenovu metod dela in načina delovanja zveze komunistov v skladu z izhodišči, ki jih vsebujejo resolucije 13. kongresa ZKJ in 10. kongresa ZKS.

V resoluciji 13. kongresa ZKJ je o tem navedeno: »Da bi bila zveza komunistov sposobna izpolniti zahteve, ki so pred njo v tej etapi družbenega razvoja, mora obvezno storiti odločen korak v smislu doslednejšega uresničevanja svoje ustavne vloge, in to tako, da bo vsebinsko in metodo svojega dela prilagajala bistvu in potrebam delovanja političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Pri tem spoznanju lahko posebej poudarimo, da so postopki, metode dela in način delovanja odvisni od položaja in vloge zveze komunistov v sistemu socialističnega samoupravljanja.«

Znano je, da mora zveza komunistov v našem sistemu socialistične samoupravne demokracije krepiti svojo idejno-politično vlogo ter se razvijati kot revolucionarna in avantgardna organizacija delavskega razreda in delovnih ljudi v boju za socializem in komunizem. To pomeni, da se morajo člani zveze komunistov s svojim delovanjem nenehno potrjevati kot idejna in akcijska sila v ekonomskem in političnem sistemu socialističnega samoupravljanja. Za uresničevanje takšne vloge zveze komunistov (idejno-politična) je zelo pomembna raven teoretične kulture njenih članov.

Zveza komunistov svojo družbeno vlogo in položaj v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja uresničuje z določenimi oblikami, postopki in metodami dela, ki morajo biti v skladu z vsebino družbenih procesov in odnosov. To ni nič novega, saj sta že Marx in Engels spoznala, da so politika ter metode in organizacijske oblike vedno pogojene z določenimi zgodovinskimi razmerami in da ni splošno veljavna recepta. V naši socialistični samoupravni skupnosti mora danes zveza komunistov delovati znotraj demokracije in samoupravnega interesnega pluralizma. To pomeni, da so temeljne metode dela zveze komunistov

med člani ter med delovnimi ljudmi in občani.

V skladu z demokratičnimi odnosi v zvezi komunistov ter njeno vlogo in položajem v sistemu socialistične samoupravne demokracije je torej potrebno zagotoviti prenovu metod dela zveze komunistov in njenih članov.

1. Idejni boj kot metoda dela zveze komunistov in njenih članov se lahko uveljavi le na podlagi znanja, sposobnosti, teoretičnega in strokovnega poznavanja družbenih procesov in odnosov, vprašanj in problemov ter poznavanja zgodovinskih ciljev in interesov delavskega razreda. Prav v tem času gre tudi za ta vidik idejnega boja, da zveza komunistov in druge napredne subjektivne sile obvarujejo razredni interes delavskega razreda in da bi onemogočile sile, skupine in teorije, ki nasprotujejo razvoju sistema socialistične samoupravne demokracije. V knjigi Marije Rupnik Komuniciranje in metode političnega dela, o idejnem boju piše:

»Smisel idejnega boja je, da komunisti svobodno usmerjajo svoja stališča, izkušnje, poglede, znanstvena in teoretična dognanja, da se med seboj kritizirajo in dopolnjujejo svoja stališča, ne da bi čakali na politično oceno določenega organa ali foruma. Samo če so ustvarjeni pogoji za svobodno razpravo o vseh bistvenih vprašanjih, lahko članstvo razvija ustvarjalno pobudo pri oblikovanju politike ZK. Seveda morajo biti komunisti pripravljeni, da svoja lastna stališča dopolnijo, popravijo ali spremenijo, če se v razpravi pokaže, da so pomanjkljiva« (str. 138).

Teoretični ali idejni boj članov zveze komunistov v sistemu socialistične samoupravne demokracije se lahko razvija v obliki pobud, razprav, borbe mnenj, dialogov, kar mora biti oporo na marksistično teorijo, teoretične analize, ocene, podatke in dokaze. Vse to omogoča oblikovanje

celovite ocene in analize določenega družbenega pojava, procesa ali odnosa v določenem prostoru in času v naši socialistični samoupravni družbi. Demokratični proces terja idejno izražanje potreb in interesov in soočanje različnih pogledov ter sintezo, ki mora biti v skladu s splošnimi družbenimi interesi.

Za uporabo in razvijanje te metode dela pa se moramo člani zveze komunistov nenehno izpopolnjevati v znanju o teoriji in praksi, sposobnostih za razvijanje teoretične kulture in konkretnega delovanja v oblikah, institucijah in organizacijah v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja. Tudi v tem primeru razvijanja idejnega boja gre za potrebo in zahtevo po odpravljanju odtenkov starega in uveljavljanje novega, kar je in mora biti v skladu z demokratičnimi razmerami.

2. Dialog kot metoda dela, ne samo v zvezi komunistov, marveč tudi v drugih političnih in samoupravnih dejavnostih, je še vedno premalo uveljavljen in dosledno razvit. Dialog, ki mora biti demokratičen, mora biti povezan s preverjanjem dokazov in dejstev ter posredovanjem, oblikovanjem in tudi spreminjanjem mnenj, stališč in prepričanj. To še posebej velja za primere soočanja z zgodovinsko in politično preživetimi temi ter vprašanji in problemi, ki so v nasprotju z naravo socialistične samoupravne demokracije.

Navedli bi lahko še druge metode, ki morajo biti vključene v preobrazbo metod dela in načina delovanja zveze komunistov. Dosledna uporaba ustreznih metod dela in njihovo izpopolnjevanje lahko bistveno prispevata k bolj zavestnemu, organiziranemu in usmerjenemu delovanju zveze komunistov in njenih članov v ekonomskem in političnem sistemu socialističnega samoupravljanja.

Ta prispevek lahko zaključimo z ugotovitvijo, da so oblike in metode organiziranega delovanja zveze komunistov, kar sta orodje in tehnika v materialni proizvodnji.

Srečko Krč

Izgube v zdravstvu in zaostajanje v kulturi

Koordinacijski odbor za usklajevanje skupne porabe v občini Radovljica, ki ga vodi vodja skupne strokovne službe SIS družbenih dejavnosti v občini Radovljica Jože Rebec, je na 7. seji 13. januarja razčlenil vzroke izgub v TOZD Zdravstveni dom Bled in Zdravstveni dom Radovljica v letu 1986 ter zaskrbljujoče stanje v kulturi radovljiške občine.

Delovna skupina pri koordinacijskem odboru za svobodno menjavo dela pri Občinski zdravstveni skupnosti Radovljica je namreč pripravila poročilo za ugotavljanje vzrokov izgube v obeh zdravstvenih domovih. Eden od vzrokov je nerealna vrednost programa (odkup), ki ga financira Občinska zdravstvena skupnost Radovljica, ta pa pomeni 77 do 83 odstotkov vseh prihodkov (celotnega prihodka). Drugi vzrok so nerealne cene, ki so vsako leto izračunane na osnovi plana preteklega leta, namesto na temelju dejanskih podatkov iz preteklega leta. S cenami pridobijo radovljiške zdravstvene TOZD od 15 do 21 odstotkov celotnega prihodka.

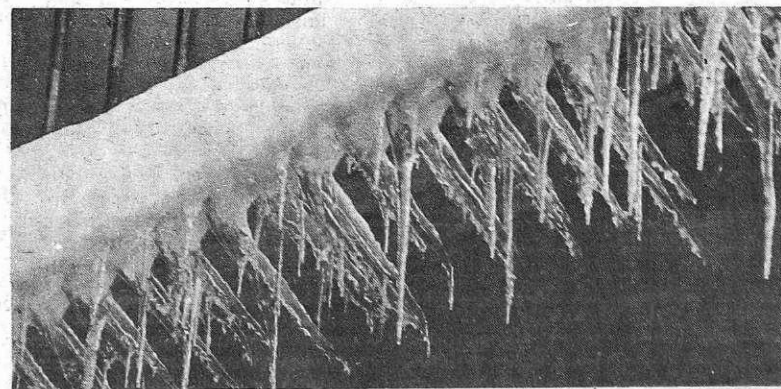
Lani je bila v obdobju januar – september izguba v zdravstvenih domovih na Bledu in v Radovljici že 25 milijonov din, kar pomeni 6 odstotkov celotnega prihodka vseh treh TOZD v radovljiški občini!

Koordinacijski odbor je na zadnji seji sprejel priporočilo delovne skupine in odobril predlagano pokritje izgube v znesku 25 milijonov din. Ponovno pa so povdarili, da gre pred-

vsem za izjemno naraščajoče stroške storitev Kliničnega centra v Ljubljani, ne pa za stroške domačih izvajalcev zdravstvenih storitev.

Člani koordinacijskega odbora so ponovno obravnavali zaostajanje materialnih pogojev kulture v občini, ki je zaradi stalnega zanemarjanja, ki se odraža v nizkih prispevnih stopnjah, na robu obstoja. Večina kulturnih dejavnosti v občini ne dosega sprejetih standardov in normativov, ki so bili zakonsko sprejeti že v letih 1981 in 1982. Normativi za knjižnično dejavnost so izpolnjeni le 40 odstotno (prostorski, kadrovski, prirast knjižne zaloge). Nič boljše ni na področju muzejske dejavnosti in na drugih področjih varstva kulturne in naravne dediščine, kjer je radovljiška občina daleč za gorenjskimi. Kulturna skupnost namreč še vedno ni mogla zagotoviti denarja za nove zaposlitve in spomeniškovarstvene akcije. Za delovanje ljubiteljskih kulturnih skupin pa namenjajo kar desetkrat manj sredstev kot v Škofji Loki in na Jesenicah!

JR

Ledeni okraski (foto: I. Kučina)

Ob obletnici usmrtnice jeseniških mladincev in mladink

Po smrti sekretarja SKOJ Ferda Korena zasledimo na Jesenicah rast dveh skupin mladincev, skojcev in mladih partijcev. Prva skupina je delovala na Javorniku, druga v Podmežakli. Prvo sta vodila Kurt Okrožnik in Mimica Zupan, drugo pa Stane Balanč iz Podmežakle. Gestapovci so obe skupini odkrili, razbili, najbolj aktivne pa 21. januarja 1942. leta ustrelili v Dragi.

Na letaku o ustreljenih mladincih in dveh mladinkah je tudi ime Mirka Dimca, ki ga niso ustrelili, temveč poslali v Dachau. Dimc je umrl pred nekaj leti, svoje spomine na junaške in hkrati tragične dni pa mi je večkrat opisal; posebno tedaj, ko sem pripravljati knjigo Beg z morišča.

»Že v prvih dneh okupacije smo tuhtali, kako in kaj naj delamo, da bi prizadeli okupatorju čimveč neveselosti,« mi je pripovedoval Dimc. »Vojna nas je sicer kmalu razpršila; Pavel in Ferdo Koren sta kmalu odšla k partizanom, za njim pa še Stane Sekardi in še nekateri iz Podmežakle.

Na skojevske sestanke, ki so bili pri Balanču, je prihajal Tugomir Vidmar iz Kranja. Fant je bil tedaj star 21 let. Na začetku vojne je bil njegov oče upokojenec s skromno pokojnino in je zato težko preživljal šest otrok. Tugomir se je pred vojno vpisal v vojno pomorsko akademijo. V drugem letniku šolanja je v Dubrovniku dočkal razpad stare Jugoslavije. Vrnil se je v Kranj in se zaposlil na davkariji. Poleti 1941 je bil izvoljen za sekretarja mestnega komiteja SKOJ za Kranj, ko pa je septembra 1941 odšel v ilegalo, je postal instruktor SKOJ za Gorenjsko. Organiziral je mladino v Kranju, Škofji Loki, Trzinu, Radovljici in na Jesenicah. Vsak teden nam je prinesel letake, ki smo jih trosili po Jesenicah in Javorniku, po javnih lokalih in železarni.

Pred vojno je bil prvi december državni praznik, dan zedinjenih Srbov, Hrvatov in Slovencev. Dober teden smo skojevci iz Podmežakle razmišljali kakšno naj spet zagodemo okupatorju. Javorniški skojevci so na Koroški Beli izobesili državno zastavo, v Podmežakli pa smo se na Balančev predlog odločili za izredno drzno dejanje.

V pozni večerni uri smo se Stane Balanč, Stane Lah in jaz vzpenjali v pobočje Mežakle. Kopasti oblaki nad Jesenicami so se pobjeljavali v soju žarečih plavžarskih peči. Na skalovju, ki je z Jesenic dobro vidno, smo narisali velik srp in kladivo. Risal je Balanč, z Lahom pa sva ga držala na vrvi. Ob enajstih ponoči je Balanč več kot pol ure visel nad prepado. Pri tem nismo pomislili na nevarnost, saj bi se v pečinah lahko ponesrečili, nismo pomislili na znojne kaplje, ki so v mrzlih decembrskih noči kapljale s čela. V naših srcih je tlel plamen ponosa, ker smo z drzno akcijo kljubovali sovražniku.

Zjutraj so Jeseničani strmeli v skalovje in se čudili junakom, ki so narisali srp in kladivo. Nemci pa so preklinjali »bandite«, ki jim kalijo mirno življenje.

Nikdar nismo pomislili, ali na sestankih sploh omenili, kaj bo, če nas bo kdo izdal, če bo gestapo izsledil našo protinacistično dejavnost.

Verižne aretacije so se začele decembra 1941 na Javorniku. Kje, kdaj in kako so prišli na sled mladi skojevski organizaciji, ne vem. Jedro javorniških mladincev in mladink so zaprli 17. in 18. decembra 1941. leta.

Zame se je trnova pot začela 24. decembra. Mama je v kuhinji likala perilo, okrog polnoči pa je zaslišala šum okrog hiše. Ugasila je luč, tedaj pa so začeli gestapovci razbijati po vratih in kričati: Odprite, takoj odprite!

Z očetom sva spala v sobi. »Gestapo trka na vrata«, je zašepetala mama. Hitro smo se zmenili: ko bo mama odpirala vezna vrata, bova z očetom pobegnili skozi okno na zadnji strani hiše. Upanje na beg je splahnelo, brž ko sva z očetom odprla okno; v naju so zijale namerjene cevi. Hiša je bila obkoljena.

»Mirko Dimc?« je vprašal Druschke. Priklimal sem. »Aretirani ste.« Tistega večera so aretirali še več aktivistov Osvobodilne fronte. Odpeljali so nas v zapor h Kovaču, kjer je bila že pred vojno policija. Aretirali so nas ponoči, vsaj mene, zjutraj ob šestih pa se je začelo zasliševanje. V zaporu so bili poleg mene še Stane Balanč, Stanko Lah, Karel Kozjek, Kurt Okrožnik, Marija Zupan, Ivan Tori in še več drugih mladincev. Druschke nam je v obraz brusil: »Za vas ni rešitve, vse vemo.« Povedal je imena vseh, ki so trosili letake in pisali parole po zidovih. Imel je spisek mladincev, ki so izobesili zastave. Zaprti smo bili vsakdo v svoji celici, pa nismo vedeli, kako se kdo zagovarja in kaj sploh Nemci vedo o našem delu. Zasliševanje je potekalo takole:

Ko sem prišel na vrsto za zasliševanje, sem se moral v sobi uleči na trebuh na klop. Eden izmed gestapovcev se mi je usedel na glavo, drugi na noge, tretji pa me je začel z gumijevko biti po hrbtu. Zasliševala sta me Druschke in Lincke. Druschke me ni tepel, to rahljevo delo je zaupal kočevskemu Nemcu Zobcu (Zobec je kasneje nastopal kot raztrganec in provokator na Koroškem in so ga pomotoma ustrelili nemški orožniki). Vsi smo med mučenjem kričali. To se ne da opisati in ne povedati. Prvi je bil zaslišan Okrožnik, za njim Balanč, nato pa še drugi. V zaporu na Jesenicah se sploh nismo videli. Videli smo se šele drugi dan na tovarnjaku, ki nas je peljal v begunjske zapore. Zvezali so nas po štiri skupaj, tako da sta bila spredaj zvezana dva, nato pa po vrvi zadaj še dva. Po sledovih ran sem opazil, da so najbolj mučili Balanča. Ta je spotoma zašepetal: »Fantje, slabo nam kaže.«

Včasih smo se v Begunjah srečali na stopnicah, ko smo šli po hrano v jedilnico. Obiske so nam prepovedali. Balanča so največkrat zaslišali in najbolj mučili. Imel je nabrekle ustnice.

Kadar so šli zaporniki v Drago kopat jamo, smo vedeli, da jih bodo streljali. Tihno smo spraševali, kakšna je jama. Po velikosti jame smo ugibali, koliko jih bodo ustrelili. Ob takih trenutkih je vsakdo razmišljal, če ni prav on na vrsti. Nemo smo sedeli in razmišljali o domačih, o svobodi, o tem, kako so srečni tisti, ki se v gozdu s puško bojujejo proti tiranom. Zdelo se nam je, da je smrt v boju lažja kot pri kolu.

Enaindvajsetega januarja 1942. leta sem skozi okno videl svoje tovariše, ko so zvezani vstopali na tovarnjak. Dobro sem videl Balanča in Laha, saj smo si bili v Podmežakli skoraj sosedje. Čakal sem, kdaj se bodo odprla vrata, kdaj me bodo poklicali na zadnjo vožnjo. Ko sem v hodniku zaslišal korake, je v meni zabobnelo: »Zdaj, prav zdaj gredo po tebe; še nekaj minut in zrl boš smrti v obraz. Kričal bi, pa nisem smel.

Avto, ki je stal na dvorišču, je odpeljal. Skoraj blazen sem se sesedel v kot. Morda pa so jih odpeljali le v taborišče? Še je upanje, še je upanje, da se bomo videli v svobodi. Žal so to bile le želje, potrebne za umiritev napetih živcev.

Ko so se vrnili tisti, ki so jih pokopali, so povedali, da so v Dragi zagrebeli 12 zapornikov in dve zapornici. Streljali so po tri in tri, med deveto in deseto uro dopoldne. Tistega janaarskega dopoldneva so bili ustreljeni: 21-letni Stanko Balanč in 24-letni Stanko Lah iz Podmežakle, 21-letni Viktor Gregorčič, 28-letni Karel Kozjek, 21-letni Kurt Okrožnik, 20-letni Bogomil Repret, 19-letni Stanko Rožič, 21-letni Jože Zolakar, vsi delavci železarne. Od teh je bil poročen le Kozjek z Rebernikovo Cirilo (zdaj se piše Curk, živi pa v Ljubljani). Nadalje 18-letna sekretarka javorniške mladine Marija Zupan, trgovska pomočnica in 21-letna Zofija Traven Nočeva z Javornika. Bila je poročena, njen mož pa je tik pred aretacijo pobegnil k partizanom. Zofka je v sebi nosila kal novega življenja.

Iz Kamnika sta bila ustreljena trgovca Teodor Bombač in občinski uradnik Ciril Benkovič, sicer absolutno prava. Iz Kranja je bil ustreljen Tugomir Vidmar, katerega so s provokatorjevo pomočjo ujeli v Kranju (trdil je, da potrebuje Tugomirjevo zvezo za odhod k partizanom, opomba J.Vidic), z Otočč pa Rudolf Papež, ilegalce OE, organizator OF v kranjskem okrožju, sicer primorski emigrant iz Kneže v Baški grapi.

Čez nekaj dni so pripeljali v zapor znanca s Koroške Bele. Ko me je zagledal, me je presenečeno pogledal. »Mirko, saj si vendar živ?« »Zakaj pa ne bi bil?«, sem ga začudeno vprašal. Povsod po Gorenjski so lepak, da so v Dragi ustrelili 15 Gorenjcev, med njimi je tudi tvoje ime. Tako sem zvedel, da sem uradno za javnost že mrtev.

In zdaj še beseda o tem, kako sem za las ušel smrti.

Moja mama me je želela obiskati Begunjah, pa ji tega niso dovolili. Ker je slutila, da je moje življenje v nevarnosti, se je napotila k sestri na Bled. Teta Agata je bila šivilja na Bledu in je tedaj šivala obliko tajni predsednika izrednega sodišča na Bledu dr. Bauerja. Ta tajnica je omogočila mami in teti, da ju je sprejel dr. Bauer. Na prošnjo in posebno na zame dobre besede tajnice, ki me sicer sploh ni poznala, le teti je hotela ustreči, je dr. Bauer zavrtel telefon in sporočil v Begunje, da je zame smrtna kazen odložena. Kot sem zvedel pozneje, je to sporočilo bilo javljeno upravi v Begunjah le dobro uro, preden so začeli klicati obsojence iz sob in jim zavezovati roke. Smrtno kazen so mi zamenjali z internacijo v Dachau, od koder sem se vrnil šele po osvoboditvi.

Cirila Curk, Rebernikova z Javornika, spomeničarka, pa se tragičnega dogodka iz begunjskega zapore spominja takole:

»Ko je leta 1941 Lojze Kebe postal partijske celice na Javorniku, je organiziral samo trojke. V moji partijski celici sta bila še Franc Mencinger, član jeseniškega okrožnega partijskega komiteja, odgovoren za propagando in Zofka Traven. Mencinger je v svojem stanovanju razmnoževal letake in radijska poročila. Zaradi tajnosti in da je ne bi odkrili, so ilegalno tiskarno večkrat selili, pa je tako bila nekaj časa tudi pri Zofki Traven.

Zofko Traven so aretirali 8 decembra 1941. V njenem stanovanju so imeli aktivisti večkrat sestanke. Gestapovci so najprej hoteli aretirati njenega moža, ki je ob prihodu policije ležal v postelji. Zofka se je domiselno zlagala, da je v postelji možev brat. V sobi pa je za vrati stal s pištolo v rokah partizan Tinček Vister. Po odhodu gestapovcev je Zofkin mož skočil skozi okno in odšel k partizanom, gestapovci pa so se zvečer vrnili in odpeljali Zofko.

Učenci osmih razredov naše šole smo bili na literarno-geografski ekskurziji. Podali smo se na Primorsko; ogledali smo si tudi slovensko vojaško partizansko bolnico Franja pri Cerknem.

Do bolnice so vodile le ozke stezice. Lahko si predstavljamo, kako težko so med vojno partizani prinašali ranjence v okrilje grape Pasice. Za trenutek smo postali ob plošči partizanu, ki je utonil v potoku. Zamisljeni smo stopali naprej. Med vejami smo opazili dobro skrite barake. Vsak si je z zanimanjem ogledoval bolnišnične prostore, ki so bili varno zavetišče ranjenih partizanov.

Po treh letih partizanščine je Zofkin moč Alojz Traven zbolel na želodcu. Zdravil se je v bližini Škofje Loke, kjer ga je izdala neka belogardistka. Ujeli so ga, odpeljali v begunjski zapor, nato pa v Auschwitz, kjer je umrl.

Tugomir Vidmar iz Kranja je pri nas stanoval kakih 14 dni. V tem času je obiskoval in vodil skojevske sestanke pri Mariji (Mimici) Zupan na Javorniku. Pri Balanču na Jesenicah, včasih pod Stolom in drugod.

Decembra 1941 so se na Jesenicah in Javorniku začele verižne aretacije mladincev in aktivistov OF. Osmega decembra so zaprli Zofko Traven, 17. decembra so aretirali Kurta Okrožnika, Staneta Rožiča in Milana Ropreta. Naslednji dan so aretirali Mimico Zupan in Jožeta Zalokarja, znanega smučarskega skakalca. 21. decembra so aretirali mojega moža Karla Kozjeka in mene, nato pa še člana okrožnega komiteja Marjana Kavalarija, Viktorja Gregorčiča, Elo Treven in druge.

Moža sem v begunjskem zaporu še dvakrat videla. V sobi sem bila zaprta z Zofko Traven in Mimico Zupan. Tudi Zupanova mama je bila zaprta v naši sobi.

21. januarja 1942. leta so Mimico in Zofko poklicali iz sobe. Mimica je menila, da gre na zaslišanje. Opoldne se še vedno nista vrnili v sobo. Pri kosilu pa sem zvedela, da so v Dragi postrelili jeseniške in javorniške skojevce, med njimi tudi mojega moža, pa Zofko in Mimico. Molčali smo, da Zupanova mama ne bi zvedela za smrt hčerke Mimice.

V naši sobi je bila zaprta tudi Vida Tomšič. Svetovala mi je, naj hlinim bolezen, da se bom vsaj izognila za-

sliševanju. Tuhtali smo, kako naj zbolim. Na hodniku sem navidezno dobila omotico in padla na stopnice in se po njih valjala v pritličje. Hlinila sem nezavest, pa so me odnesli v ambulanto, kjer mi je dr. Šarec zapisal, da sem dobila pretres možganov, čeprav je vedel, da to ni res.

Aprila 1942 so me odpeljali v Ravensbrück, kjer sem po dolgih letih trpljenja dočakala konec vojne.

Jeseniški župan Karel Luckmann se je z ustreličitvijo mladincev v Dragi popolnoma strinjal. V zaupnem poročilu je 27. januarja 1942. leta zapisal:

»Gestapo je v zadnjem času izvedel številne aretacije. Šlo je v glavnem za ljudi, ki so dajali denarne prispevke za OF ali so ta denar zbirali. Nenehno me svojci zaprtih nadlegujejo s prošnjami, da bi pomagal tem ljudem. To načelno odklanjam in zagotavljam, da bodo zaprti izpuščeni, če niso zagrešili ničesar. Če pa so tičali skupaj s partizani ali te podpirali, morajo pač sprejeti zasluženo kazen. Kot slišim, si tako kvarim simpatije mnogih in rečeno je, da se drugi župani energično in pogosto z uspehom postavljajo za svoje ljudi. V začetku sem imel sočutje s temi ljudmi, ki so žrtve tujega ščuvanja, toda tega sem se zdaj otrese. Prebivalstvo je bilo dovolj posvarjeno.

Razglas o 14. izvršenih smrtnih obsodbah nad Jeseničani in Javorničani je naredil velik vtis. Medtem ko so prej, pred usmrčitvijo govorili le o nedolžnih zaprtih, se zdaj ve, da so bili vsi močno obremenjeni...»

Čez tri mesece je partizan Štepsl sredi Jesenic ubil župana Luckmanna.

Jože Vidic

Bili smo v bolnici Franja

Graditi so jo začeli decembra 1943, z zdravljenjem v njej pa so pričeli še istega meseca, vendar so jo še naprej širili. Najprej jo je vodil dr. Viktor Volčjak, januarja 1944 pa je upravo prevzela dr. Franja Bojc — Bidovec, ki je preživela najhujše preizkušnje. Po njej je bolnica dobila ime. Obsegala je več barak: soba za ranjence, izolirnica, operacijska soba, soba za zdravnike, rentgen, shramba za nosila, kuhinja, soba za ranjence — jedilnica, skladišče, milzarske delavnice, kopalnica — pralnica, invalidski dom, električna centrala in več bunkerjev v strmih stenah za zaščito. Imela je še en odde-

lek na Cerkljanskem vrhu in dva v Davči. Istočasno se je v njej lahko zdravilo 108 ranjencev, ki so imeli stalno zdravniško pomoč, primerno bivališče in osnovno bolniško nego. Zelo težko je bilo zavarovati bolnišnico pred sovražnikom. Tovariši, ki so prinesli ranjence z bojišča, niso smeli priti v bližino bolnice, ampak samo do javke. Od tu so bolničarji ponoči po vodi, da se ne bi poznale sledi človeških stopinj, sami prenesli ranjence v zavetje. Le ena nepremišljena beseda posameznika bi lahko uničila delo vsega kolektiva. Najbližji kmetje so upravi bolnice sporočali vse, kar bi lahko škodovalo ranjenecem v soteski Pasice.

Partizani so kruh le redko okušali, največkrat je bil zanje le privid. Primorske žene in dekleta so zanje pripravljale priboljške. Preskrba z zdravili in zdravstvenimi pripomočki je bila enaka.

Od oktobra 1944 so imeli ranjenci stalno kirurško pomoč, s katero so marsikomu rešili življenje. Zdravniki so se najprej lotevali lažjih posegov, ne pa tistih, ki jih niso obvladali. Ob napadu so ranjence preselili v varno zaklonišče pod barako in ni nihče prišel sovražniku v roke.

Šestdesetih hudo ranjenim partizanom pa niso mogli pomagati. Začasno so jih pokopali v peščenem plazu na levi strani potoka, preden se soteska zoži. Po vojni so njihove posmrtno ostanke prepeljali na pokopališče v Cerkno.

Bolnica je bila dobro skrita, vendar so bili ves čas seznanjeni z dogodki doma in v tujini. S časopisi, brošurami, knjigami in pripomočki za politično in kulturno delo so jih zalagale partizanske tiskarne in oddelki naše vojske. Za razvedilo sta ob večerih poskrbela bolničarka Pavla s kitaro in šaljivec Brico. Vzdušje je postalo prijetno in za nekaj trenutkov so pozabili na bolečine, skrb in vojno. Ko so dobili elektriko, so postali večeri bolj vedri; radijski sprejemnik jim je sproti poročal o bojih in bližajoči se svobodi. Sonce je le redkokdaj posijalo v temno sotesko. Ob takih dneh so hudo ranjene odnesli na ploščad k slapu, da so jim sončni žarki vili prepotrebne moči in upanje.

Bolnica Franja je eden mnogih pomnikov NOB. Obiskujejo jo stari in mladi iz vseh koncev in krajev. Ob našem obisku smo srečali starejšo Nizozemko, ki so zamišljeno stopali po stopnicah. Pred nekaj dnevi pa smo v časopisu lahko prebrali, da si je bolnico ogledal že milijonti obiskovalec.

Barbara Lakota,
Helena Konobelj
Krožek za ohranjanje
tradicij NOB
OŠ Tone Čufar Jesenice

VIZ — TOZD Delavska univerza Viktor Stražišar (81-072)

vabi jezikoslovce k sodelovanju za prevajanje različnih del, predvsem za potrebe izobraževanja:

- iz tujega jezika v slovenski jezik in obratno ter
- prevajanje iz tujega jezika v tuj jezik.

To velja predvsem za nemški, angleški in italijanski jezik ter tudi druge tuje jezike.

Prijave (osebni podatki, stopnja in smer jezikovne izobrazbe in zaposlitev) sprejemamo vsak dan razen sobote od 6. do 15. ure.

Zveza telesnokulturnih organizacij Jesenice in Vzgojnoizobraževalni zavod Jesenice

sta pripravila za učence osnovnih šol in varovance vzgojnovarstvenih enot v občini Jesenice naslednje počitniške dejavnosti:

— **začetni in nadaljevalni tečaj alpskega smučanja** so v Podkorenu, Mojstrani in Črnem vrhu pod vodstvom učiteljev telesne vzgoje in vadiateljev Zveze vadiateljev in učiteljev smučanja ter s sodelovanjem Gorenjke TOZD Žičnice in Integrala;

— za predšolske otroke bodo smučarski tečaj organizirani od 2. do 6. februarja;

— **smučarske teke;**

— **drsanje** je na drsališču Podmežakla vsak dan od 19. do 23. januarja ter od 26. do 30. januarja od 11. do 13. ure;

— drsanje v Mojstrani je v istih dneh od 10. do 13. ure;

— **Nogometni klub Jesenice organizira pionirski nogometni turnir** (od 26. do 31. januarja);

— **Strelsko društvo organizira streljanje** z zračno puško na strelišču v Mojstrani in v kulturnem domu Julke in Albina Fibernik na Javorniku (vsak dan od 10. do 13. ure);

— **plavanje** je organizirano v bazenu vsak dan po urniku v sodelovanju s Plavalnim klubom Jesenice.

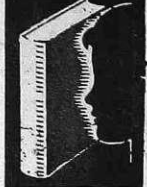
Kulturne prireditve

— Občinska knjižnica Jesenice je odprta vse dni, pripravljene so tudi ure pravljic za najmlajše;

— člani likovnega salona Dolik organizirajo **malo slikarsko šolo** v dneh 19., 20., 29. ter 26., 27. in 28. januarja od 15. do 17. ure;

— **Kinopodjetje Kranj organizira filmske predstave** od 17. do 31. januarja ob 10. uri vsak dan v kinu Železar in ob 16. uri v kinu Plavž Jesenice.

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Carl SAGAN: *Stik*. — Roman. — Drž. založba Slovenije 1986. Gre za stik z zunajzemeljsko civilizacijo. Znanstvena fantastika torej? (Spet?) Pravi znanstvenofantastični romani temeljijo na akcijski zgodbi. To velja celo za Kurta Vonneguta, ki ga štejejo med resne avtorje in ki ga požirajo pravga science fictiona sploh ne prenašajo. Vse kaže, da za uvrščanje med trivialne zvrsti ni odločilna snov, pač pa način obdelave. Kajpak: če ne bi bilo tako, bi bil roman *Zločin in kazni* kriminalka. Enako *Ime rože*.

Če sta glavni sestavini znanstvene fantastike zajeti že v imenu, potem je v *Stiku* normalno razmerje med njima porušeno. V njem je namreč več znanosti in dosti manj fantastike kot smo vajeni. Namesto vrtiljaka dogodkov imamo tu razmeroma počasno dogajanje. Precej časa mine (precej let, precej poglavij), da Zemljani ujamemo signal, še več ga mine, preden razvozljajo kodo. In potem kaže, da bo po navodilih iz vesolja treba zgraditi napravo, nekakšno vesoljsko ladjo. Preden se bo zares kaj zgodilo, bo bralcu, vajenemu hitrega razvoja dogodkov, zmanjkalo potrpljenja: treba bo prebrati kar trideset knjig. Avtor prave znanstvene fantastike bi poslal svoje junake v vesolje raje v prvem kot v osemnajstem poglavju!

Pazite: nisem rekel, da je pred nami dolgočasno delo. Mislim pa, da je pred *Stikom* treba posvariti tiste bralce, ki si želijo kaj zares razgibane. Bralcu *Stika* naj bi se kajpak vsaj nekaj sanjalo o ključnih problemih sodobne znanosti, o ukvirjenem prostoru, o črni luknjah in podobnem. Tudi v navadnih SF zgodbah je običajno dovolj hrane za lačne možganske celice. V tej točki torej *Stik* niti ne odstopa od povprečja. Bolj nenavadno je, da nas tu avtor pritegne v obravnavo takih vprašanj, kot so, recimo, notranji odnosi v trikotniku znanost-politika-religija. Sagan verjetno prav tako dobro pozna naš čas, kot pozna Eco (avtor *Imena rože*) svojega, se pravi srednji vek. (O zares dobrem poznavanju je treba vedno dvomiti.) Naš čas je menda, ne glede na to, da nas je spet začela zanimati religija, vendarle predvsem čas znanosti. Bolje rečeno: tistega, kar današnji znanstveniki pojmujejo kot znanost.

Pred nami je torej predvsem roman o določeni eliti (o znanstvenikih). Vendar je glavna junakinja opisana tako, da njena privatna ali celo intimna sfera ni strogo ločena od poklicne. Oboje bralec doživlja kot nekaj dostopnega, »domačega«. V tem je konec koncev tudi smisel pisanja romanov o kakršnikoli eliti.

Od kod torej zanimivost, od kod napetost? Mogoče bo koga vendarle zanimalo, kako se počuti ženska, ki je ena glavnih na področju astrofizike, ki pa je v bistvu vendarle predvsem nekomu hči in nekomu drugemu posteljna prijateljica? Tako vprašanja navadno vznikajo med intervjuji, le redko jim sledijo tudi odgovori, ki bi potešili radovedno, po človeški resnici hlepečo dušo. Prej kot v kak intervju bi se kdaj splačalo poglobiti v roman, kot je ta, če vemo, da avtor v resnici pozna ljudi »iz teh krogov« (kar nam daje vedeti v »sklepem zapisku«). Čas dogajanja? Zadnje strani romana se dogajajo na prelomu tisočletja. Proti-gralka glavne junakinje je predsednica Združenih držav Amerike; sicer se mora Ellie v glavnem, pobijati z moškimi, poklicnimi kolegi, tekmeči v stroki.

Za tiste, ki so prebrali *Ime rože*: kaj vas je, v tem romanu bolj zanimalo, kaj je bilo bolj napeto: vprašanje »kdo je morilec« ali sholastične diskusije? Če bi šlo zgolj za kriminalistično skrivnost, tega romana dejansko ne bi bilo treba. Napisan je predvsem zaradi intelektualnih potreb.

Tudi v *Stiku* smo priče intelektualnih diskusij. Izid je v zvezi z dogajanjem. Glavna nasprotnika vesoljskega projekta sta vidna verska dostojanstvenika (ni povedano, katere religije). Junakinja se mora spoprijeti z njima. Zanimivo je, da enega od njiju pridobi zase, pa čeprav je v pobijanju mračnih nazorov zelo ostra.

Zdi se mi, da sem dovolj jasno pokazal, kakšna zanimanja lahko poteši pričujoča knjiga. Čas, ki prihaja, bo verjetno spet čas verskih iskanj, če zaradi drugega ne, zato, ker prihaja konec tisočletja. *Stik* je vendar-

le napeto branje: tudi tu gre za »iskanje krivice«, se pravi tistega, ki je zakrivil medzvezdni signal; v zadnji konsekvenci pa tudi tistega, ki je »zakrivil« vesolje samo. Nič za to, če Gagarin v vesolju ni srečal ne angelov ne Boga: ta napetost se razteza še čez zadnjo stran knjige.

Največ pa bo roman povedal tistemu, ki bo pazljivo prebral uvodna poglavja. Na koncu se mu bo razodelo, da ne gre ne za znanost ne za fantastiko, pač pa za človeka. Končno ostane pred nami gola junakinja človečnost.

M.H.

Odlomek iz knjige

Pri vsakdanjih pogovorih der Heer ni govoril kakor akademik. Če bi ga srečal na vogalu, kjer je pri kiosku kupoval dnevnik, bi nikoli ne pomislil, da ima opravka z znanstvenikom. Ni se še iznebil newyorške ulične govorice. V začetku se je njegovim tovarišem zdela zabavna očitna neskladnost med njegovim govorjenjem in stopnjo znanstvenega dela. Ko so se bolj seznanili z njegovim raziskovanjem in človekom samim, je postala njegova govorica samo nekaj posebnega. Vendar je njegova izgovorjava besed, na primer gvanozinski trifosfat, dala tej dobrodušni molekuli nekakšne eksplozivne lastnosti.

Potrebovala sta precej časa, preden sta spoznala, da sta se zaljubila. To je moralo biti drugim že zdavnaj jasno. Nekaj tednov prej, ko je bil Lunačarski še v Argusu, se je polotil ene od svojih priložnostnih tirad o iracionalnosti jezika. To pot se je spravljal nad ameriško angleščino.

»Ellie, zakaj ljudje pravijo 'napraviti isto napako še enkrat'? Kaj ta 'še enkrat' doda misli? In ali se ne motim, da je 'burn up' in 'burn down' isto? Ali tudi 'slow up' in 'slow down' pomeni isto? Če je torej 'screw up' sprejemljivo, zakaj ni tudi 'screw down'?»

Utrujeno je pokimala. Že nekajkrat ga je slišala, kako se sovjetским tovarišem pritožuje nad nedoslednostjo rusčine, in je bila prepričana, da bo na pariški konferenci slišala tudi francosko varianto vseh teh stvari. Bila je srečna, ko je lahko priznala, da so v jezikih ponesrečenosti, vendar je bilo zanje toliko virov in so se zato sprevažale v toliko drobnih pritiskov, da bi bilo prenesljivo, če bi bili jeziki popolnoma skladni in notranje dosledni. Vejgi si je tako rad privoščil te tožbe, da po navadi sploh ni imela srca, da bi se pregovarjala z njim.

»Ali pa vzemi tole frazo: head over heels in love« je nadaljeval. »To je vsakdanji izraz, ne res? Vendar je ravno narobe. Ali kako bi dejal, postavljeno na glavo. Po navadi ima človek glavo nad petami. Kadar pa je zaljubljen, ima pete nad glavo. Imam prav? Ti moraš vedeti o zaljubljenosti. Misli, da hodimo okoli kakor po navadi, ne pa, da visimo na glavi v zraku, kakor na platnu tistega francoskega slikarja — kako se je že pisal?»

»Bil je Rus,« je odgovorila. Marc Chagall je poskrbel za ozko stezico, po kateri se je izmuznila iz precej nerodne zadrege v pogovoru. Pozneje se je spraševala, ali jo je Vejgi dražil ali pa le izsiljeval odgovor. Mogoče je samo podzavestno ugotavljal, da je vez med Ellie in der Heerjem čedalje močnejša.

Vsaj del der Heerjevih pomislekov je bil razumljiv. Kot predsedničin znanstveni svetovalec je tu posvečal neznanstvene enote časa za dotlej še neobstoječo, kočljivo in neoprijemljivo stvar. Bilo je tvegano, če naj bi se čustveno zapletel z eno od vodilnih oseb. Predsednica očitno pričakuje od njega nepristranskih presoj. Moral bi znati priporočati poteze, ki se jim je Ellie upirala, in izsiljevati zavrnitev možnosti, ki jih je podpirala. Če bi se zaljubil v Ellie, bi se

obenem zmanjšala tudi njegova učinkovitost.

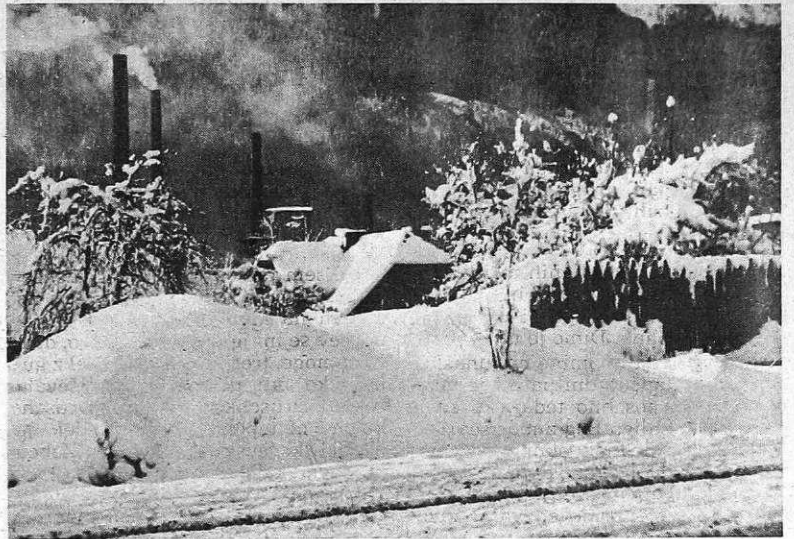
Za Ellie pa je bila zadeva še bolj zamotana. Preden je dosegla kolikor toliko resen sloves kot direktorica enega največjih radioobservatorijev, je imela veliko snubcev. Kadar je čutila, da je zaljubljena, in to tudi izjavila, je poroka ni nikoli resno vabila. Megleno se je spominjala štiri-rtističnice — jo je napisal William Butler Yeats? — s katero je poskušala potolažiti zgodnje oboževalce, ki so bili vselej, kadar je sklenila napraviti konec, strtega srca:

Ljubezen je ljubezen, praviš, ljubi, samo če v vek naj bi živela. Neumnež, kolikokrat pač prizori so boljši kakor igra cela.

Spominjala se je, kako očarljiv je bil zanj John Staughton, ko je dvoril njeni materi, in kako zlahkoma je odrgel to masko, brž ko je postal njen oči. Pri moških se lahko kar kmalu po tistem, ko se poročijo, pokaže nova pošastna osebnost, dotlej komaj kaj opazna. Zaradi romantičnega nagnjenja sem hudo ranljiva, je pomislila. Ne mislim ponoviti napake svoje matere. Malo globlje se je skrival strah, da bi se zaljubila brez pridržkov, da bi se navezala na koga, ki bi ji mogel biti potem nahitro odzvet. Ali pa bi jo kratko in malo zapustil. Ampak če se nikoli v resnici ne zaljubiš, tega tudi nikoli zares ne pogrešaš. (Ni se mudila pri tem čustvu, ker se je nejasno zavedala, da ji ne zveni popolnoma iskreno.) In povrh tega, če se ne bo nikoli zares zaljubila v nikogar, ga tudi ne bo nikoli mogla zares izdati, kakor je globoko v srcu čutila, da je njena mati izdala že zdavnaj mrtvega očeta. Sama ga je še zmeraj stransko pogrešala.

S Kenom je drugače, se ji je zdelo. Ali pa se ji pričakovanja z leti postopoma spreminjajo? V nasprotju z do sedaj drugimi moškimi, na katere je kdaj pomislila, je Ken, kadar je izzvan ali v stiski, prijaznejši, bolj sočuten. Njegovo nagnjenje k sporazumevanju in njegova spretnost pri znanstveni politiki sta del njegove poslovne opremljenosti; pod tem pa je čutila, kakor da je zasledila nekaj trdnjega. Spoštovala ga je zaradi načina, kako združuje znanost, ki jo poskuša vključiti v obe upravi.

Kolikor mogoče neopazno sta ostajala skupaj, bolj ali manj v njenem tesnem stanovanju v Argusu. Uživala sta v pogovorih, ko so jima misli švigale sem ter tja kakor perjanke. Tu pa tam sta s skoraj popolno vnaprejšnjo vednostjo odgovarjala drug drugemu na nedokončane misli. Ken je bil obziren in iznajdljiv ljubimec in povrh tega so ji bili všeč njegovi feromoni.

Zimska razglednica (foto: I. Kučina)

V razstavnem salonu Dolik bo razstavljal Matjaž Mauser

Jutri, v petek, 23. januarja, bodo ob 18. uri v razstavnem salonu DOLIK DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice odprli že drugo letošnjo razstavo. S svojimi likovnimi stvaritvami se bo predstavil Matjaž Mauser iz Radovljice, sicer pa član Likovnega društva Petra Labode Domžale. Krajši glasheni program ob otvoritvi bo na harmoniki izvajala učenka Glasbene šole Jesenice Maja Plazar.

Slikar Matjaž Mauser, ki je bil rojen 30. marca 1948 v Ljubljani, se zadnja leta vedno bolj uveljavlja s svojimi slikami v slovenskem razstavnem prostoru. Od leta 1977 dalje se je desetkrat predstavil s samostojnimi razstavami, in sicer večkrat v Ljubljani in Kranju, nadalje v Domžalah, Radovljici, Bohinjski Bistrici, na Bledu in v Izoli. Skupaj z drugimi člani Likovnega društva Petra Labode Domžale pa se je predstavil v Domžalah, Sežani, Murski Soboti, Rušah, Mariboru, na Jesenicah in v Izoli, sodeloval je tudi na petih preglednih razstavah članov likovnih skupin Slovenije, ki jih organizira Združenje likovnih skupin Slovenije pri Zvezi kulturnih organizacij Slovenije. Na petih ex temporeh je prejel tudi nagrade. O njegovem likovnem ustvarjanju likovni kritik, umetnostni zgodovinar dr. Cene Avguštin, razmišlja takole:

»Likovna prizadevanja Matjaža Mauserja od vsega začetka temeljijo na pojavnosti realnega sveta. Tako je razvoj njegovega slikarstva mogoče opredeljevati predvsem v luči približevanja in oddaljevanja temu izhodišču. Seveda bi močno grešili, če bi ocenjevali le oblikovna razmerja v danes že kar obsežnem slikarjem opusu. Na formalno osnovo se namreč veže celotna avtorjeva oseb-

nost, njegova razpoloženja in razmišljanja, ki jih slikar zelo dosledno vnaša v svoje kompozicije.

Zakoni Mauserjevega likovnega sveta so kljub sorodnostim precej različne od realnih pojavnosti. Posamezne sestavine krajinskega motiva združuje avtor v večje enote — barvne ploskve, iz katerih smotno sestavlja svoje kompozicije. Medtem, ko kompozicije v zgodnejših slikarjevih delih bolj ali manj sledi običajnemu »statičnemu« principu gradnje pejsažnega motiva, se kasneje slikarjev pogled na izbran krajinski izsek bistveno spremeni. Prejšnje ravnotežje krajinskih elementov slabi, okrepi se prvi plan v sliki, na škodo ostalih, ki se razporejajo za njim. Prazne ploskve v sliki postanejo prizorišče močnih avtorjevih barvnih ambicij. Živahna igra barvnih lis, ki se odvijata na njih, bistveno menja razpoloženje v sliki in vnaša vanjo posamezne ekspresivne sestavine. Pri arhitekturnih krajinah Matjaža Mauserja neredko prevzemajo vlogo prvega kompozicijskega plana prazne ploskve fasad.

Razstava slik slikarja Matjaža Mauserja bo v razstavnem salonu DOLIK na Jesenicah na ogled do vključno 4. februarja vsak dan, razen ob sobotah popoldan in nedeljah, od 9. do 12. in od 16. do 19. ure.

Humoreska

NE MORE IZ SVOJE KOŽE

Moj Vojko poučuje v srednji šoli za oblačilno stroko. Tu so povečini dekleta, fantov je le pičla tretjina.

Začel se je prvi šolski dan. Vojko je zgodaj vstal, se trikrat obрил, nadišvil, počesal spredaj, zadaj, spodaj, oblekel najlepšo obleko, pikasto moderno srajco in zavezal rdečo kravato.

Celo meni je ugajal. Iz šole se je vrnil vesel in po večerji je gledal televizijo. Povedal mi je, da gre zgodaj spat, da bo spočit in — mladosten.

In tako so minevali dnevi. Ponoči je on trdno spal, jaz nisem mogla ker je neprestano govoril: »Ankica, kako si zrasla! Sonjica, postala si filmska lepota! Mateja, ali si to res ti? Zdenka, ali si tako porjavela po vsem telesu, a? Zvonkica, le pridi v moj kabinet, če želiš. Tam bom!»

Presneto! Kaj to pomeni? Menda ne vabi deklet v kabinet iz določenih intimnih razlogov?

Zelo sem se prestrašila, a zbudila ga le nisem. Ne morem biti tako brezsrečna, saj potrebuje spanje.

»Veš, moja mala Miriam, tega nihče ne bo izvedel. Dani, zlatolaska, si še kaj moja, a?»

»A tako! Zdaj vem kaj pomenijo ta imena,« sem siknila.

Spomnila sem se, da so lani v neki šoli obsodili učitelja, ker je v svojem kabinetu izrabljal mladoletne učence.

Tega si ne morem dovoliti! Sem samo gospodinja in od česa naj bi živela, ko bo on v zaporu.

Poiskala sem mu drugo službo. Šel je delat v hotel za pse. V njem so ljudje puščali svoje štirinožne ljubljence, ko so odpotovali na morje ali drugam na počitnice.

Krasno! Pohvalila sem samo sebe za tako briljantno zamisel.

Pse ima rad in tam ni nobenih nevarnosti. Imeli so le enega paznika, moškega.

Ponoči se je spet oglašal: »Rolf, ne grizi Mikija! Cezar, pojej vse meso! Pridi, no, Floki, okopal te bom! Muri, ali res nisi več lačen, a? Oh, ti moj veliki Sultan! Zakaj si danes tako žalosten? Na, tu imaš, pojej, takoj bo bolje! Ojej, kako je Šamson danes nemiren! Jutri pride mamica ponj.

Pikija bom sam odnesel domov. Njegova gospodarica, lepa Anita, se je že vrnila. Dobil bom kavo, pa ... hm... še kaj... ja, ja!»

Tu se je nasmehnil in zakrilil z rokami. Kot bi koga objemal.

Iz dremlja me je ta Anita kar vrгла na nogo:

»Preklemano! Popolnoma sem prezrla, da imajo psi lastnice. Uh!»

Zlata Volarič

Kulturne skupnosti gorenjskih občin

v a b i j o

na slavnostno podelitev Prešernovih nagrad Gorenjske, ki bo v četrtek, 5. februarja 1987, ob 19. uri v gledališču Tone Čufar na Jesenicah.

V kulturnem programu sodelujejo: igralci gledališča Tone Čufar Jesenice, ženski pevski zbor Milko Škoberne; slavnostni govornik bo predsednik skupščine občine Jesenice Jakob Medja.

Moški pevski zbor Društva upokojencev Jesenice o svojem delu v preteklem letu

Ob izteku preteklega leta so se sestali člani moškega pevskega zbora Društva upokojencev Jesenice, da se kritično ozrejo na svoje delo v preteklem letu ter da bi se dogovorili o načrtih in nalogah, ki jih pričakujejo v tem letu.

Tudi tokrat so bili prisotni vsi pevci z njihovo vztrajno in od vseh članov zbora spoštevano zborovodkinjo Miro Mesarič na čelu. Če ne bi bili prisotni še gostje, predstavniki DU Jesenice in ostali prijatelji tega zbora, bi bil sestanek podoben redni pevski vaji. Na začetku sestanka je bilo vzdušje praznično, saj se je začelo novoletno praznovanje. Pevci pa so še posebej zadovoljni, ker so uspešno zaključili še eno pevsko leto.

V maju so proslavili 25-letnico obstoja moškega pevskega zbora Društva upokojencev Jesenice in ob tem jubileju priredili celovečerni koncert. Za ta njihov najpomembnejši nastop so se pod vodstvom zborovodkinje Mire Mesarič dobro pripravili. V pripravljalnem obdobju so se zelo trudili na vajah in v drugih oblikah priprav. Pri tem so jim veliko pomagali predsednik in tajnik Društva upokojencev Jesenice Janko Burnik in Joža Vehar ter predsednik Zveze kulturnih organizacij Jesenice Joža Varl. Potrebna sredstva za proslavo jubileja so prispevali: Železarna Jesenice, Občinski sindikalni svet in Zveza kulturnih organizacij Jesenice. Vsem so se zahvalili s posebnimi priznanji.

Poleg uspešno izpeljanega jubileja so pevci v preteklem letu izpolnjeva-

li še svoje redne obveznosti. Dejavnost zbora je prikazana predvsem v številu opravljenih pevskih vaj. Bilo jih je 72, kar je 3250 ur. Vse te pevске vaje so bile potrebne, ker so pevci lahko samo z nenehnim prizadevanjem ohranjali potreben nivo za številne nastope v preteklem letu. Nastopili so na občinski reviji pevskih zborov na Jesenicah, regijskem srečanju pevcev upokojencev v Trzinu, republiškem srečanju pevskih zborov društva upokojencev Slovenije v Kranju, tradicionalnem pevskem taboru v Šentvidu pri Stični. Nastopili so še na raznih prazničnih prireditvah v domu DU Jesenice, na občinskih in krajevnih proslavah in komemoracijah. Ob vsej tej dejavnosti so pevci z zapetimi žalostinkami blažili bolečine svojcem in prijateljem ob izgubi svojih najbližjih.

Pri tem niso pozabili na sodelovanje z vsemi družbenopolitičnimi organizacijami in drugimi pevskimi zbori občine Jesenice. Za uspešno uresničevanje pevskih nalog je najbolj zaslužna vztrajna in prizadevna pedagoginja Mira Mesarič, za organizirano delo in sodelovanje z drugimi organizacijami pa neutrudni predsednik pevskega zbora Ludvik Smuk.

Na sestanku so se dogovorili tudi o delu v tem letu. Koledarji kultur-

nih prireditev Zveze kulturnih organizacij Jesenice, občine in krajevnih skupnosti predvidevajo v tem letu številne kulturne prireditve, v katere so vključeni tudi pevci Društva upokojencev Jesenice. Tu so še občinsko, regijsko in republiško srečanja, pevski tabor v Šentvidu in nastopi na raznih prazničnih prireditvah v občini in krajevnih skupnostih.

Ob tako pestrem programu se pevci zavedajo, da jim počasi pojenjujejo pevske moči, zato bi želeli, da v njihove vrste pridejo novi, mlajši pevci. Toda z grenkim občutkom ugotavljajo, da je na Jesenicah vse manj zanimanja za aktivno sodelovanje v pevskih zbora. Mladi se raje odločajo za donosnejše »konjičke«, starejših pevcev pa ni. Tudi prostor za vaje in druženje ne ustreza njihovim potrebam. Še svoje omare za notni material in pridobljena pevska odličja in druga priznanja nimajo.

Z dosedanjim medsebojno družabnostjo in ljubeznijo do prepevanja ter ob pomoči njihove priljubljene zborovodkinje bodo še naprej poskušali obdržati njihovo prepevanje na nivoju dosedanjih uspehov.

To pa jim želijo vsi ljubitelji petja, saj verjetno po zatonu tega pevskega zbora podobnega ne bo. Prvi letošnji nastop na otvoritvi razstave slik s slikarske kolonije SOZD Slovenske železarnice 86 v razstavnem salonu DOLIK potrjuje, da bodo še vedno delovali v kulturnem življenju Jesenic.

Franjo Ropret

Nove vizije

Prva številka VIZIJ v letošnjem šolskem letu je po vsebini in vsebini, pa tudi po zunanem izgledu skromnejša kot nekatere pred njo. Kar trije prispevki se ukvarjajo s predvideno gradnjo prizidka k CSUI, kar ni nič čudnega, saj je referendum o samoprispevku za gradnjo pred durmi.

Objavljen je tudi poziv k ukinitvi štafete mladosti, ki da je »zastarela prireditev in denarna potrata, ki si je danes ne bi bilo treba privoščiti.« S tem se VIZIJE pridružujejo Sandiju Jakopiču, ki je podoben poziv objavil v Železaru. Tudi tokrat lahko pričakujemo ostro reakcijo občinskega mladinskega vodstva.

Kontaminirana krava v »černobilski« humoreski Daretu Pogačnika »O kravah in humanizmu« se naivno sprašuje, kako je mogoče, da so pre-

povedi krmljenja živine s svežo krmno prenehale veljati takoj, ko je zmanjkalo starih zalog.

Razveseljivo je, da se VIZIJE tokrat izogibajo srčnim šumom in ljubezenskim katastrofom. Objavljeno je le nekaj lirčno meditativne proze in poezije, večinoma nepodpisane — kar je lahko izraz skromnosti, ali pa tudi bojazljivosti...

Srednješolski list VIZIJE izdaja literarni krožek CSUI v nakladi 350 izvodov. Pod mentorstvom Mete Poličar in Renate Stare ga urejajo Irena Marš, Boštjan Fon in Jure Rogelj, v uredništvu pa je »zaposlen« tudi Dare Pogačnik, in sicer kot »referent za delovno moralo.«

Sala gor ali dol, brez delovne morale bodo od VIZIJ kmalu ostale le še vizije.

E.T.

Kam na rekreacijo?

Komisija za športno rekreacijo pri izvršnem odboru sindikata Železarnice tudi v letošnjem letu organizira rekreacijsko vadbo v telovadnicah, kegljišču in drsališču, in sicer od 1. oktobra do 31. maja 1987 po naslednjem razporedu:

Ponedeljek,

— Kegljanje na asfaltu, štiri steze, od 9. do 12. ure in od 16. do 22. ure za vse TOZD in DS.

Torek,

— Kegljanje na asfaltu, štiri steze, od 9. do 12. ure za upokojence Železarnice,
— Splošna rekreacijska vadba v CSUI Jesenice — od 20. do 22. ure,
— Rekreacijska skupina — kegljanje na ledu od 18. do 22. ure.

Sreda,

— Kegljanje na asfaltu, štiri steze, od 9. do 12. ure in od 18. do 22. ure za vse TOZD in DS,
— Splošna rekreacijska vadba v TVD Partizan Jesenice od 20. ure do 21.30 (vse moški),
— Interesna skupina KOŠARKA v CSUI Jesenice od 18. do 20. ure.

Četrtek,

— Kegljanje na asfaltu, štiri steze, od 9. do 12. ure za upokojence Železarnice,
— Splošna rekreacijska vadba v CSUI Jesenice od 20. do 22. ure,
— Splošna rekreacijska vadba v TVD Partizan Jesenice od 20. ure do 21.30 (ženske),
— Rekreacijska skupina — kegljanje na ledu od 20. do 22. ure,
— Splošna rekreacijska vadba v OŠ 16. december — Mojstrana od 18. do 19. ure ŽENSKE, od 19. do 20. ure MOŠKI.

Petek,

— Kegljanje na asfaltu, štiri steze, od 9. do 12. ure in od 17. do 22. ure,
— Interesna skupina ODOBJKA — v telovadnici CSUI Jesenice od 20. do 22. ure,
— Drsanje pod Mežaklo od 20. do 22. ure (vstop možen samo z izkaznico za vstop v Železarno),
— Splošna rekreacijska vadba v OŠ Tone Čufar Plavž do 19.30 do 21.30.

Komisija za športno rekreacijo se je odločila za poizkusno kegljanje na asfaltu za vse TOZD oziroma delovne skupnosti brez razporeda — zaradi slabe zasedenosti kegljišča.

KEGLJANJE NA LEDU

SLOVENSKO PRVENSTVO KEGLJAČEV V BLIŽANJU IN ZBIJANJU

Na ledeni ploskvi v dvorani Podmežaklija je Zveza za kegljanje na ledu Slovenije organizirala prvo kolo slovenskega prvenstva posameznikov v bližanju in zbijanju. Nastopilo je 56 tekmovalcev iz Rateč, Bleda, Žirovnice in Jesenic. Pri čilih je bil najboljši Borut Berčič, pri mladincih pa Rudi Šapek, oba z Jesenic.

Skupaj se bo zvrstilo šest kol slovenskega prvenstva, pet najboljših članov pa se bo udeležilo evropskega prvenstva v bližanju in zbijanju, ki bo v Berlinu v Zvezni republiki Nemčiji.

Za izvedbo prvega kola slovenskega prvenstva so uspešno poskrbeli člani Kluba za kegljanje na ledu Jesenice.

REZULTATI:

člani: 1. Borut Berčič (Jesenice) 137 točk, 2. Jože Kosar (Bled) 135, 3. Ivan Malek 130, 4. Franc Čampa 129, 5. Franc Kralj 128, 6. Rudi Šapek 124, 7. Milan Radonič 124, 8. Rudi Plesničar 122, 9. Ante Bazo (vsi Jesenice) 122, 10. Potočnik (Bled) 120.

mladinci: 1. Rudi Šapek 107, 2. Janez Mohorič 106, 3. Miladin Sakič 81, 4. Željko Ristič 78, 5. Radenko Radinovič (vsi Jesenice) 76.

J.R.

EKIPA AMBROŽIČ ZMAGOVANKA TURNIRJA POD POKROVITELJSTVOM ZADRUGE

V nedeljo je bil na ledeni ploskvi v dvorani Podmežaklija mednarodni turnir v kegljanju na ledu pod pokroviteljstvom ekipe Zadruga. Nastopilo je 13 ekip iz Zvezne republike Nemčije in Avstrije ter domače ekipe iz Rateč, Kranjske gore, Bleda in Jesenic. Zmagala je jeseniška ekipa Ambrožič v postavi: Alojz Babnik, Franc Kralj, Franc Čampa in Lado Sodja.

REZULTATI:

1. Ambrožič Jesenice 24, 2. EDK Celovec 21, 3. Grad Bled 16, 4. Zadruga Jesenice 16, 5. TSV Regen (ZRN) 14.

Omenimo še, da bodo ekipe kegljačev na ledu že konec tega tedna nadaljevale pestro tekmovalno sezono. V Kranjski gori bo v nedeljo, 25. januarja, drugo kolo slovenskega moštvenega prvenstva. Po prvem kolu vodi jeseniška ekipa Ambrožič pred ekipo Fieber z Bleda.

Poleg tega na ledeni ploskvi v dvorani Podmežaklija poteka tudi prvenstvo domačih klubov. Po sedmih kolid vodi ekipa Ambrožič pred Vatrostalo in Zadrugo.

J.R.

EKIPE KEGLJAČEV USPEŠNE NA MEDNARODNIH TEKMOVANJH

Jeseniške ekipe kegljačev na ledu tudi v letošnji sezoni uspešno nastopajo na najrazličnejših mednarodnih turnirjih. Ekipa Ambrožič se je udeležila velikega mednarodnega turnirja v Špitu na Koroškem. Nastopilo je 30 ekip, Jeseničani pa so se uvrstili v finale in zasedli 4. mesto.

Ekipi Železar in Hladna valjarna Jesenice sta sodelovali na mednarodnem turnirju v Globasnici na Koroškem. Prav tako je sodelovalo 30 ekip, obe jeseniški ekipi sta se uvrstili v finale. Ekipa Železar je zasedla 4., ekipa Hladna valjarna Jesenice pa 5. mesto. Ekipa Vatrostala Jesenice je nastopila na turnirju v Kasteluthu v Italiji. Med 30 ekipami je zasedla 11. mesto. V bližanju in zbijanju so Jeseničani ekipno zasedli 4. mesto.

J.R.

ZDENKA TORKAR-TAHIR

43

Razvoj delavskega naselja v Podmežakli

Kdor je delal v železarni ni imel slabega standarda, saj so najslabše plačani delavci »placarji« zaslужili po 40 dinarjev na dan.

»Mama je pekla krompirjev kruh. Ker je bilo govej me-so poceni, smo jedli juho vsak dan. Drugač smo pa žgance pel pa ričet.«

Imeli so »mašino« (šivalni stroj). Ko se je sestra izučila za šiviljo, sta skupaj z mamo šivali perilo in obleke. Le za moža in sinove so kupovali obleke pri krojaškem mojstru.

Otroci so ob nedeljskih jutrih morali k maši. Na prireditve jih oče ni pustil, čeprav se je sam vseskozi ukvarjal z glasbo in igral bas.

Kako pa je informator gledal na tedanje politično in društveno življenje na Jesenicah, oziroma koliko je družina njegovega očeta sodelovala v njem, je vidno iz naslednjih misli:

»Narod je bil bolj pošten, bolj kompakten in bolj realističen kot danes. So se šli farbece (barvice). Eni so se prištevali h krščanskim socialistom, drugi k nacionalcem in tretji k SMRJ. Zaradi medsebojne konkurence je vsaka stranka visoko razvijala kulturno delovanje, saj so med sabo tekmovala v številu in v kakovosti prireditev. So bile tri muske (glasbe) in ni bil problem za kader. Dramska skupina klerikalcev je hodila igrat »Grofico Marico« celo v Ljubljano. Oče se je ukvarjal s sindikalnim gibanjem, brat je igral pri

klerikalcih, mene pa oče ni pustil nikamor. Sem bil star trideset let, pa ob večerih nisem hodil ven.

Ob večerih je bral oče mami Marxov Kapital v nemščini in dela Roze Luxemburg.«

Ko Alojz razmišlja naprej, pove:

»Vsaka pretirana zagnanost in strast, naj bo v politiki ali v veri, je škodljiva.«

»Tudi če se s kom skregam (pridem v spor), ga jemljem kot človeka, saj se nad vsakim maščuje narava.«

»Prej sem delal za druge, zdaj za druge.«

Cesta 1. maja 120

Informatorka: Kalan Ana, rojena leta 1909 v Sori

Preden se je sedemčlanska družina Aninih staršev v letu 1931 priselila v svojo hišo na današnji cesti 1. maja 120, je 17 let živela v podnajemniškem stanovanju (soba in kuhinja) na Savi, kjer so plačevali po 120 dinarjev mesečne najemnine. Konec dvajsetih let je družina živela v stalni bojazni, da jih vržejo na cesto. Otroci lastnika hiše so potrebovali več prostora, informatorkin oče ter bratje pa so ostali brez službe. Zato je hči Ana, ki se je kot strežnica zaposlila v blejskem hotelu, delala tri leta cele noči in dneve, da je preživela družino. Poleg hrane in postelje ni dobivala še posebnega plačila. Ker so v hotel prihajali le »visoki« in premožni gostje (Nemci, Čehi, Srbi), je prihranila »lon« (napitino), ki je nanesla od 2000 din do 5000, 6000 din na mesec. »Toliko sem dobila, ker sem bila z ljudmi dobra in ker sem tuje valute dobro zamenjala v dinarje.«

In ko se je njen bodoči mož s prihranki vrnil iz Francije, sta kupila 1100 m² veliko parcelo za 4500 dinarjev in pričela z gradnjo.

Mož je bil izučen zidar, zato so skupaj z Aninim očetom in brati naredili vse sami.

In ko sta bila pritlična prostora, kuhinja (4 m × 6 m) in soba (4 m × 6 m) dograjena, so se vselili. Še istega leta sta mlada dva nadzidala enaka prostora v nadstropju. Leta 1934 sta hišo razširila za 2 m in prizidala salon (6 m × 6 m), da sta v spodnjih prostorih uredila gostilno, imenovano »pri Kalan«.

Tudi za opremo prostorov je poskrbela Ana. »Mama ni imela ničesar, le stare lesene kufre (kovčke), morajno (nizka in ozka kuhinjska omara, s krilnimi vratci in z vdelenima kovinskima ploščama z odprtini za zračenje) in skrinjo.« Naštetih pohištvenih kosi so bili še mamina dota. Izdelal jih je še informatorkin stari oče, ki je bil »tišler« (mizar).

V kuhinji, v katero se je prišlo naravnost s ceste, sta stali še dve postelji, v katerih sta spala Anina brata. Ostali prostor pa je zavzemala »morajna«, kamor so shranjevali živila, stalaža za posodo in zidan štedilnik. Na sredi kuhinje je bila miza in stoli. V sobi sta stali dve omari, skrinja in tri postelje. Na eni je spala Ana, na drugi njena sestra in v večji oče in mama.

Ko informatorka primerja današnji čas s predvojnimi, pravi:

»Dons ni nič več tako kot je blo včas. Prej smo živeli bol zdravo kot zdej. So bili leseni podi, danes pa tla pokrita z linolejem, ne morejo dihat. Študiram, da bi spet postavila ta prav šporgert (štedilnik) in spekla ta naraven kruh. Ko danes berem recepte, jih nič ne upoštevam. Še vse bolj naraven kuham: Najraje golaž, ajmoht (obaro), žgance, kašo, repo, zelje.«

Takrat smo imeli v gostilni ta pravo kokošjo juho.«

Zavedam se, da bi bile za celovitejšo opredelitev primestnega delavskega naselja ob današnji cesti 1. maja nujno potrebne primerjalne raziskave ostalih mestnih okolišev, oziroma življenje drugih, po socialnem stanju drugačnih naselbin.

Tako bi lahko s preučitvijo načina življenja tedanjih uradnikov, nastanjenih v večjih »majsterhauzi« in v privatnih vilah, ali z raziskavo kulture jeseniških trgovcev in obrtnikov ter tudi drugih naselij delavskih hiš in barak, slika materialne, socialne in duhovne kulture določenega naselja tovarniških delavcev zaživela v bolj plastični luči. V primerjalni študiji bi se pokazale sorodne in tudi povsem nasprotno poteze, ki so nujno izraz določenega nivoja kulturnogodovinskega, to je gospodarskega in družbenega razvoja širše skupnosti. Naselje ob današnji cesti 1. maja, teritorialno dovolj omejeno in socialno še nerazslojeno, se mi je pokazalo primerno in hkrati dovolj reprezentativno za raziskavo konkretnega.

ZAHVALE

Ob izgubi našega očeta, starega očeta in pradedka,

ANDREJA POTOČNIKA

se zahvaljujemo vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti. Hvala Svetini za poslovilne besede in pevcem za zapete žalostinke.

Vsi njegovi

Ob nenadomestljivi izgubi dragega moža, očeta, starega očeta, brata in strica

ANDREJA GAŠPERŠIČA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sostanovalcem, sodelavcem in prijateljem za izkazano pomoč in izrečeno sožalje. Zahvaljujemo se tudi zdravstvenemu osebju za njegovo prizadevanje.

Hvala župniku za obred in pevcem za zapete žalostinke.

Vsi njegovi

Ob boleči izgubi dragega očeta, deda in pradedka

ANTONA SITARJA

se iskreno zahvaljujemo vsem znanecem, prijateljem in sorodnikom za izrečeno sožalje in sočustvovanje ob težkih trenutkih. Sostanovalcem pa za denarni prispevek lepa hvala.

Posebno zahvalo smo dolžni dr. Schmitzerjevi za zdravljenje in obiske na domu ob njegovi boleznih in patronažni sestri za nego.

Zahvaljujemo se osebju doma dr. Franceta Berglja za nego, kakor tudi osebju internega oddelka Bolnice Jesenice za lajšanje bolečin v zadnjih urah življenja.

Lepa hvala organizaciji ZB NOV Javornik - Koroška Bela za izkazano pozornost, praporščakom za spremstvo in duhovniku za obred.

Vsi njegovi

Ob izgubi mojega otroka

ZEMIRA KAZIČA

se iskreno zahvaljujem sodelavcem vozovne delavnice.

Zenid Kazič

Ob boleči izgubi dragega očeta, starega očeta in brata

GABRIELA MUNIHA

se vsi njegovi najlepše zahvaljujemo vsem prijateljem, znanecem, sosedom in sodelavcem za podarjeno cvetje in denarno pomoč.

Hvala govorniku Svetini, praporščakom in župniku za obred.

Zahvaljujemo se tudi vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Vsi njegovi

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Vzdrževanje se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč v času moje bolezni.

Cvetka Novkovič

Sindikalni organizaciji Železarne in osnovni organizaciji sindikata TOZD Elektrode se zahvaljujem za denarno pomoč v času bolovanja.

Simona Merzel

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Jeklovlek in izvršnemu odboru sindikata Železarne Jesenice se najlepše zahvaljujem za tako lep sprejem in darilo ob odhodu v pokoj. Obenem želim vsem skupaj veliko delovnih uspehov.

Andrej Jalen

Sindikalni organizaciji TOZD Elektrode in IO OOS Železarne Jesenice se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč, ki sem jo prejela v času moje bolezni. Sodelavkam in sodelavcem želim veliko delovnih uspehov.

Anica Finžgar

Sodelavcem 2. izmene kontiliva se zahvaljujem za darilo in čestitko ob življenjskem jubileju.

Ilija Trkulja

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Transport se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč v času moje bolezni.

Robert Dugar

Članom kluba Železar v Društvu upokojencev Radovljica se najlepše zahvaljujem za prejeto pomoč in darilo in jim želim še veliko uspehov v letu 1987, predvsem pa zdravja.

Ivan Beravs

Sindikalnemu odboru elektro delavnice Železarne Jesenice se najlepše zahvaljujem za čestitko ob novem letu in obisk na domu. Svojim sodelavcem želim veliko delovnih uspehov in srečno novo leto 1987.

Dragoljub Milosavljevič

Osnovni organizaciji sindikata obrata Elektrode se najlepše zahvaljujem za obisk in darilo v času moje bolezni.

Behija Mulalič

IO konference OO sindikata Železarne Jesenice se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč v času moje bolezni.

Katarina Matuš

Izvršnemu odboru sindikata Valjarne bluming štekel se iskreno zahvaljujem za prejeto denarno pomoč v času moje bolezni.

Ibrahim Malkoč

Društvu upokojencev Jesenice se najlepše zahvaljujem za prejeto čestitko ob mojem življenjskem jubileju.

Silvo Jekler

Krajevni skupnosti in organizaciji RK Hrušica se zahvaljujem za novoletno čestitko in darilo. Obema organizacijama želim še veliko uspehov pri delu in plodno sodelovanje s krajanji.

Angela Kač

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Elektrode se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč in obisk na domu v času moje bolezni.

Iskrena hvala sodelavkam linije 4 za obisk in prekrasno darilo, katerega sem bila zelo vesela. Vsem skupaj želim srečno in uspešno novo leto 1987.

Hvala tudi komisiji za socialna vprašanja pri IO sindikata za denarno pomoč.

Tončka Klobučar

Pionirskemu odredu OŠ Prežihov Voranc se zahvaljujem za novoletno čestitko.

Franc Ferme

DEŽURNI TRGOVINI

V soboto, 24. januarja, bosta na Jesenicah od 7. do 18. ure odprti trgovini:

DELIKATESA, poslovalnica 7, titova 7 in
DELIKATESA, Kašta 4 na Plavžu, Tavčarjeva 6.

DEŽURNA LEKARNA

V januarju je za občini Jesenice in Radovljica dežurna lekarna na Jesenicah.

Organizacijama ZB in RK krajevne skupnosti Blejska Dobrava se najlepše zahvalim za obisk na domu in obdaritev ob novem letu, v času moje bolezni. Obenem želim vsem občanom mnogo zdravja in dobrih uspehov v letu 1987.

Jože Ogrin

Konferenci osnovnih organizacij sindikata Železarne se zahvaljujem za denarno pomoč ob moji dolgotrajni bolezni.

Ivan Razingar

Zahvaljujem se TOZD Livarna za novoletno voščilnico. Obenem želim vsem sodelavcem zdravo in uspeha polno novo leto 1987.

Daniel Kokošinek

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Remontne delavnice se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč, ki sem jo prejela v času moje bolezni.

Tanja Vrtnjak

Komisiji za družbeno aktivnost žensk pri IO sindikata Železarne se iskreno zahvaljujem za prejeto darilo in obisk na domu.

Obenem želim srečno in uspešno novo leto 1987.

Ivanka Jereb

Iskreno se zahvaljujem osnovni organizaciji sindikata TOZD Valjarne bluming štekel za voščilnico z dobrimi željami in denarno pomoč ob novem letu. Vsem skupaj v letu 1987 želim zdravja, sreče in najboljše delovne rezultate.

Kristina Kovač

Dopisujte

Kaj bomo gledali v kinu

KINO ŽELEZAR

23. januarja, amer. barv. akcij. glasb. film OGNJEVITE ULICE ob 10. uri, ob 17. in 19. uri jap. barv. fant. film VRNITEV GODZILE, ob 21. uri premiera amer. barv. filma MOJA LEPA ŠOFERKA.

24. januarja, ital. barv. akcij. film MOŽ, IMENOVAN BULDOŽER ob 10. uri, ob 17. in 19. uri japon. barv. fant. film VRNITEV GODZILE, ob 21. uri premiera avstral. barv. fant. filma NEBEŠKI GUSARJI.

25. januarja, slov. barv. mlad. film POLETJE V ŠKOLJKI ob 10. uri, ob 15., 17. in 19. uri avstral. barv. fant. pust. film NEBEŠKI GUSARJI.

26. januarja, amer. barv. pust. film (James Bond) OCTOPUSSY ob 10. uri, ob 17. in 19. uri avstral. barv. fant. pust. film NEBEŠKI GUSARJI.

27. januarja, hongkon. barv. kung fu film ZMAJ BRUCE LEE ob 10. uri, ob 17. in 19. uri amer. barv. film MOJA LEPA ŠOFERKA.

28. januarja, franc. barv. komedija GADJE NA POČITNICAH ob 10. uri, ob 17. in 19. uri amer. barv. film MOJA LEPA ŠOFERKA.

29. januarja, amer. barv. fant. pust. film SUPER GIRL (SUPER DEKLE) ob 10. uri, ob 17. in 19. uri amer. barv. komedija POLICIJSKA AKADEMIJA II.

KINO PLAVŽ

23. januarja, amer. barv. akcij. glasb. film OGNJEVITE ULICE ob 16. uri, ob 18. in 20. uri amer. barv. krim. film GOLA DEKLETA.

24. januarja, ital. barv. akcij. film MOŽ, IMENOVAN BULDOŽER ob 16. uri, ob 18. in 20. uri amer. barv. komedija DIRKA CANNONBAL II.

25. januarja, slov. barv. mlad. film POLETJE V ŠKOLJKI ob 16. uri, ob 18. in 20. uri amer. barv. komedija DIRKA CANNONBAL II.

26. januarja, amer. barv. pust. film OCTOPUSSY ob 16. uri, ob 18. in 20. uri japon. barv. fant. film VRNITEV GODZILE.

27. januarja, hongkon. barv. kung fu film ZMAJ BRUCE LEE ob 16. uri, ob 18. in 20. uri avstral. barv. fant. pust. film NEBEŠKI GUSARJI.

28. januarja, franc. barv. komedija GADJE NA POČITNICAH ob 16. uri.

29. januarja, amer. barv. fant. pust. film SUPER GIRL (SUPER DEKLE) ob 16. uri, ob 18. in 20. uri

amer. barv. film MOJA LEPA ŠOFERKA.

KINO DOVJE

22. januarja, ital. akcijski film MOŽ, IMENOVAN BULDOŽER ob 17. uri.

25. januarja, amer. barv. glasb. film POPOLNI ZAČETNIKI ob 19. uri.

27. januarja, amer. barv. komedija DIRKA CANNONBAL II. ob 17. uri.

29. januarja, amer. akcij. film POLICAJ IZ BEVERLY HILLSA ob 17. in 19. uri.

KINO KRANJSKA GORA

23. januarja, avstral. barv. fant. pust. film NEBEŠKI GUSARJI ob 18. uri.

24. januarja, amer. barv. akcij. glasb. film OGNJEVITE ULICE ob 18. uri.

26. januarja, slov. barv. mlad. film POLETJE V ŠKOLJKI ob 18. uri.

28. januarja, ital. amer. barv. komedija ŠTIRI PESTI PROTI RIU ob 18. uri.

29. januarja, amer. barv. komedija DIRKA CANNONBAL II. ob 18. uri.

Razstavi salon DOLIK Jesenice

V razstavnem salonu DOLIK DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice so od 24. januarja do vključno 4. februarja na ogled likovna dela slikarja MATJAZA MAUSERJA.

Salon je odprt vsak dan, razen ob sobotah popoldan in nedeljah, od 9. do 12. in od 16. do 19. ure.

Predavanje

Likovni klub Dolik in razstavi salon Dolik DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice vabita v četrtek, 29. januarja ob 18. uri v razstavi salon Dolik na predavanje dr. Ceneta Avgušтина SPOMENIKI LJUDSKE ARHITEKTURE NA GORENJSKEM.

POHVALE ZA »LEPE ROŽE IN VARSTVO OKOLJA«

Komisija za »Lepe rože in varstvo okolja« pri Turističnem društvu Jesenice je ugotovila, da so si v letu 1986 posebno prizadevali pri okrasitvi Javornika z rožami in zelenjem naslednji prebivalci: Zofka Brelih, Milan Dolinar, Majda Malenšek, Vida Prešeren, Minka Torkar, Tehnični biro, Franc Treven in Rozka Troha.

Turistično društvo Jesenice

PEVKA PAVONE		OGRADA ZA SVINJE		NAJMANJ KVAINTI SVETLOB. ENERGIJE	
VRSTA SLADICE PREDV. TRENTA		PLETENINA		ORALO	
PRALIK		HRAVŠKI PETROL		NORD. IZRAZ ZA SMUČI	
PRVI KUHAR ZIMSKI SPORTNIK		SISAK		LEPOTNA KRAJICA	
NOVINAR LIPICER		SPLETKA		DEREK	
RIMSKI ZALOŽNIK		BRANE OBLAK		KAMP	
IT. PEVEC IN FILM. IGRALEC		PESNICA RALKA ŽAVONČEV OČE		NAPOR-NOST	
OTOK V KVARNERU VRSTA TRAVE		IGRALKA MIRANDA		STAR NA ZEV ZA SRI LANKO	
AMERIŠKI KENIK (LARS)		ZBIRANJE HNENJ		PREMIK PO ZRAKU	
ZNAHKA TEPTAL-STROJA		PEVEC FESTNER		PRINC IZ MAHAB-HARATE	

REBUSOID

AVTOR: ANDREJ BOBIČ

REBUS

AVTOR: ANDREJ BOBIČ *

Hokej na ledu

MLADI HOKEJISTI JESENIC ZMAGALI NA TURNIRJU V ITALIJI

Pionirsko moštvo Hokejskega kluba Jesenice se je udeležilo mednarodnega turnirja v Feltrah v Italiji in doseglo velik uspeh. Na turnirju so nastopila moštva pionirjev Bolzana, Feltra, ORE in Jesenice.

Mladi jeseniški hokejisti so v prvi tekmi premagali Bolzano z rezultatom 11:2 (2:1, 4:1, 5:0). Gole so dosegli: Varl 3, Sodja, Bešliagić in Jan 2 ter Vukčević in Omerzel enega.

V finalu pa so Jeseničani premagali še domačine Feltra, prav tako prepričljivo z rezultatom 9:1 (1:1, 2:0, 6:0). Gole so dosegli: Omerzel 6, Vukčević 2 in Varl enega.

Jeseniški pionirji so za prvo mesto prejeli velik pokal, za najboljšega igralca in strelca turnirja pa so proglasili Boštjana Omerzela.

Moštvo je na turnirju uspešno vodil trener Janez Mlakar.

Pionirsko moštvo je nastopilo v postavi: vratar Simon Krajzelj, branilci: Uroš Škofič, Miha Piber, Klemen Babič, Jovo Pavlovič, Boris Lotrič in Aleš Kemperle. Napadalci: Boštjan Omerzel, Borut Vukčević, Dejan Varl, Ivo Jan, Jure Smolej, Matej Poljanšek, Anže Sodja, Gaber Klinar, Elvis Bešliagić, Renato Beravs, Matjaž Mahkovič in Aleš Škofič. J.R.

KOŠARKA

KADETI:

ČETRFINALE DRŽAVNEGA PRVENSTVA

Jeseniški kadeti so dosegli velik uspeh z uvrstitvijo med 22 najboljših klubov v Jugoslaviji. Imeli so priložnost za uvrstitev na polfinalni turnir, vendar so jo predvsem zaradi neizkušenosti izpustili iz rok, saj takih tekmovalcev niso vajeni. Nasprotno so kadeti večjih klubov vajeni potovanja in težkih tekem. Kljub vsemu pa Jeseničani v Kopru niso povsem razočarani. Najbolj so zatajili nekateri ključni igralci, kar je razumljivo, saj so tudi najbolj psihično obremenjeni, zelo slabo so izvajali tudi proste mete (na treh tekmah 23:66). Vendar so izvrstno skakali za odbitimi žogami in prijetno presenetili prisotne strokovnjake. Najbolje so zaigrali na zadnji tekmi proti Kopru. Rezultati:

Jesenice: Grahovac 11, Čatak 6, Peternel 10, Rebol 5, Ulčar, P. Šučur, Jovanovič 8, Todorovič 2, Samar 8, Vauhnik 6, Milakovič 16.

III. kolo: Ilirija — Smelt Olimpija 78:74 (49:43)

Jesenice — Koper 123:82 (64:42)

Jesenice: Grahovac 39, Čatak 6, Peternel 35, Rebol 2, P. Šučur, Ulčar, Jovanovič 2, Todorovič 17, Samar 16, Vauhnik, Milakovič 6.

ČLANI:

Iskra Delta Ježica B — Jesenice 81:72 (47:39)

Prvenstvena tekma II. SKL — zahod, sodnika Pavlič (Lj) in Bremec (Kr).

Domači so zaigrali presenetljivo dobro in borbeno, zadevali so iz najbolj nemogočih situacij. Čeprav Jeseničani niso igrali slabo, so zasluženo izgubili. Za zmago bodo morali prihodnjič pokazati kaj več, saj igrajo precej slabše kot zmožejo.

Jesenice: Šučur 4 (4:4), Janša, Peternel 22 (3:3), Naumovski 9 (6:3), Čatak, Kovač 27 (4:3), Jovanovič, Samar, Košir 8, Milakovič, Domevček 2.

I. kolo: Smelt Olimpija — Koper 108:59 (69:33) Jesenice — Ilirija (Ljubljana) 81:89 (41:49)

Jesenice: Grahovac 20, Čatak, Peternel 36, Rebol, Ulčar, P. Šučur, Jovanovič 3, Todorovič 8, Samar 8, Vauhnik, Milakovič 6.

II. kolo: Ilirija — Koper 71:49 (41) Jesenice — Smelt Olimpija 72:99 (56:32)

SANKAŠKI KLUB OBVEŠČA

Sankaški klub obvešča vse zainteresirane, da bo zaradi priprave proge pri Savskih jamah za evropsko prvenstvo sindikalna tekmovalna možno organizirati po 22. februarju. Vse ostale informacije dobite pri Ljubu Špendovu (☎ 81 - 861, int.96).

Zimski nogometni turnir

Nogometni klub Jesenice je letos prvič organiziral ZIMSKI NOGOMETNI TURNIR. Na turnirju se sodelovalo 18 rekreativskih ekip s 180 nastopajočimi igralci.

V soboto, 17. januarja in nedeljo, 18. januarja, je bilo v telovadnici OŠ Tone Čufar odigranih 16 tekem, na katerih je bilo doseženo kar 121 zadetkov.

Kvalifikacije:
Hladna valjarna Jesenice : Vatrostalna II 5:4
Jeklovlek : KS ZSMS Železarne 0:3

1. kolo:
Grill Pogorelič : Hladna valjarna Bela 8:0
Hladna valjarna Jesenice : Partizan K.Gorica 3:2
Zora : Puma 3:8
TNT : Mlada Bosna 0:15
Železniško gospodarstvo : Sutjeska 5:3
Vatrostalna I : Kdo je naslednji 5:10
Donat : Zadruga 4:2
KS ZSMS Železarne : Železar 5:6

Četrtfinale:
Grill Pogorelič : Hladna valjarna Jesenice 3:0
Puma : Mlada Bosna 1:0
Železniško gospodarstvo : Kdo je naslednji 1:3
Donat : Železar 4:2

Jeseniški sankarji na Koroškem

Člani Sankaškega kluba Jesenice že več let uspešno sodelujejo tudi s športniki na Koroškem. Trije tekmovalci so se letos udeležili mednarodnega sankakega deželnega prvenstva Koroške v sankanju. Na Lobniku so ga organizirali člani slovenskega športnega kluba Obir.

Jeseničani so dosegli naslednje uvrstitve: pri pionirjih je Grega Špendov zmagal, Marko Cesar pa je zasedel 3. mesto. Pri mladincih je Boštjan Cesar zasedel 5. mesto.

J.R.

Na evropskem prvenstvu v Paraskiju padalci ALC v ospredju

Zimski čas za padalce ni mrtva sezona. V Evropi so na programu tekmovalna za evropski PARASKI POKAL in do lanskega leta tudi svetovni pokal, ki je zdaj preimenovan v svetovno prvenstvo. Prvo svetovno prvenstvo bo marca letos v Sarajevu na olimpijskih progah Bjelašnice.

Leški padalci se teh tekmovalnih udeležujejo redno od leta 1974 dalje. Prvo je bilo leta 1968 v Švici. Ker so v programu tekmovalja padalski skoki v dolino in v hribih na pobočje ter veleslalomsko tekmovalje, so imeli doslej največ uspeha Švicarji in Avstrijci, ki so namreč ob dobrem padalskem znanju tudi dobri smučarji. Leški padalci pa so že za njimi. S teh tekmovalj imajo že številna odličja za posamične in ekipne uvrstitve.

Za letošnja tekmovalja so se pripravljali predvsem v padalski disciplini, to je skokih na cilj, smučali pa so bolj malo (zaradi pomanjkanja snega). Zato so na letošnji prvi preizkušnji bili najboljši v padalskih skokih in nekoliko slabši v smučanju. Avstrijci in Švicarji so tu razred zase.

Prva letošnja tekma evropskega pokala PARASKI je bila 10. in 11. januarja v avstrijskem turističnem kraju St. John/Pongau v organizaciji salzburškega aerokluba. Sodelovalo je 22 ekip s 86 posamezniki iz sedmih držav: Švice, Avstrije, Zah.Nemčije, Švedske, Francije, Nizozemske in Jugoslavije. Ekipa so imele po štiri tekmovalce.

Padalci ALC so se spet izkazali v skupinskih skokih na cilj. V treh serijah, zaradi poslabšanja vremena četrte niso uspeli izvesti, so zbrali 21 centimetrov, kolikor je dosegla tudi zahodnonemška ekipa, ter si tako delili prvo mesto. Posamično sta si prvo mesto delila Šved Sven Mörtberg in Nemec Edmund Bay z dvema centimetroma, naš Darko Svetina je s tremi centimetri dobil tretje mesto z Avstrijcem Ofnerjem. Na peto mesto se je uvrstil mladinski svetovni prvak v skokih na cilj Leščan Bogdan Jug, na sedmo pa Dušan Intihar. Četrti član ekipe, Roman Pogačar, je v tretjem skoku skočil na sedem centimetrov in si s skupnim rezultatom devet centimetrov delil 25. mesto. Dušan Frank je tekmoval v kombinirani mednarodni ekipi in si še s tremi tekmovalci in devetimi centimetri delil 27. mesto.

V veleslalomu so bili najuspešnejši Avstrijci s posamično zmago Aleksandra Stufferja (45,28) in sedmimi tekmovalci med petnajsterico, kjer so Švicarji imeli štiri, Švedi in Nemci pa po dva. Naš najboljši je bil Roman Pogačar s 23. mestom (49,71), ostali pa so se zvrstili do 48. mesta. Ker je bil zmagovalac v skokih na cilj, Šved Mörtberg, odličen peti v veleslalomu (47,09), je bil tudi končni zmagovalac v kombinaciji in si vpisal prvih 25 točk v evropskem pokalnem tekmovalju. Do konca februarja bodo še tri tekmovalja in na vsakem se točkuye uvrstitev do 15. mesta, tako kot pri smučarjih.

V kombinaciji je bil najboljši Jugoslovian Darko Svetina s 14. mestom in dvema točkama za evropski pokal. Leška ekipa ALC pa je bila četrta, med 20. ekipami. Zanimiva je tretje uvrščena ekipa Avstrije, ki nosi ime znane tovarne smuči KASTLE. Pod tem imenom zelo uspešno tekmuje in propagira tovarno KASTLE, ki oskrbuje ekipo s celotno opremo, na tekmovaljih pa imajo tudi tovarniškega serviserja. Tudi petouvrščena ekipa Švedske je podobno opremljena od glave do pete in z enotnimi smučmi ene firme, to je švedski ELAN. Žal tako ni tudi z našo ekipo ALC, kjer imajo tekmovalci lastno opremo in različne tipe smuči. Glede na kvalitete leške ekipe bi morali tudi Leščani na zmagovalnih stopnicah kazati samo Elanovo opremo.

Zaradi pomanjkanja sredstev se leški padalci preostalih treh tekmovalj za evropski pokal ne bodo udeležili. Delno tudi zaradi dopustov, ki jih je težko razdeliti na vsa tekmovalja, pa tudi delovne obveznosti jim preprečujejo daljše odsotnosti, zato bodo tekmovali na domačem slovenskem in državnem prvenstvu v PARASKIJU, ki bo v februarju na letališču v Lescah — dva skoka, in v Bohinjski Bistrici — dva skoka. Veleslalom bodo izvedli na Kobli. V marcu pa jih čaka že 1. svetovno prvenstvo v Sarajevu, kjer se bodo priključile tudi ekipe ZDA in Kanade. Prijavljenih je že 12 držav.

Leška ekipa pa je za letošnja tekmovalja močno oslabiljena zaradi odsotnosti

Branka Mirta, stebra ekipe za paraski. Pred tremi tedni si je na treningu veleslaloma v Kaprunu zlomil nogo in ekipa nekaj mesecev ne bo mogla računati na njegovo udeležbo na tekmovaljih.

REZULTATI: Posamežno — trije skoki na cilj (86): 1. - Sven Mörtberg (SWE), Edmund Bay 0,02 m, 3. - 4. Darko Svetina (YU) in Günter Ofner (A) 0,03 m, 5. - 6. Bogdan Jug (YU) in Karl Kreuzer (A) 0,04 m, 7. Dušan Intihar (YU) 0,05 m, 25. Roman Pogačar (YU) -0,09 m, 27. Dušan Frank (YU) 0,10 m.

Skupinski skoki na cilj (20 ekip): 1. in 2. ALC — Lesce in ZR Nemčija 0,21 m, 3. Švica 1. 0,24 m, 4. Avstrija — Vzhod 0,30 m.

Veleslalom: 1. Aleksander Struher (A) 46,73, 2. Thomas Saurer (Švica) 45,86, 3. Walter Stralz (A) 45,28, 4. Peter Biernat (ZRN) 47,02, 5. Sven Mörtberg (SWE) 47,09, 23. Roman Pogačar 49,71, 32. Dušan Frank 56,19, 43. Bogdan Jug 56,62, 48. Dušan Intihar 57,89 (vsi YU).

Kombinacija (86): 1. Mörtberg (SWE) 25 točk, 2. Saurer 20 točk, 3. Schmitzhofer (A - vzhod), 15 točk, 4. Flotz 12 točk, 5. Kreuzer (oba A - ;Kastle), 14. Darko Svetina 2 točke, 18. Bogdan Jug, 20. Roman Pogačar, 24. Dušan Intihar, 32. Dušan Frank (vsi YU).

Kombinacija ekipno (20): 1. Švica 1. 91 točk, 2. Avstrija vzhod 102 točk, 3. Avstrija — Kastle 115 točk, 4. ALC Lesce 186 točk, 5. Švedska in Švica II. 210 točk.

Leon Mesarič

Bogdan Jug — mladinski svetovni prvak v skokih na cilj, Darko Svetina — najuspešnejši na prvi letošnji tekmi za evropski pokal Para Ski, Roman Božić — predlanski mladinski in članski državni prvak (foto: L. Mesarič)

Osmi tek treh dežel — 30 km

Turistični društvi Kranjska gora in Trbiž ter organizacijski komite SKI TOUR 3 Podkloster tudi letos organizirajo tradicionalni tek treh dežel, ki bo v nedeljo, 15. februarja, s skupinskim štartom ob 9.30 v Kranjski gori na urejenem startnem prostoru vzhodno od hotela Kompas. Proga bo dolga 30 kilometrov in bo tekla iz Kranjske gore v Rateče, čez jugoslovansko - italijansko mejo, mimo vasi Bela peč, pred Trbižem pa zavila v dolino proti avstrijski meji in od tam do vasi Selce nad Podklosterom.

Teka se lahko udeležijo rekreativci — moški in ženske nad 18. letom. Prijavnino v višini 3000 dinarjev je treba plačati do 4. februarja pri Turističnem društvu Kranjska gora (po poštni položnici ali pri blagajni društva vsak dan med 8. in 13. uro).

Štartne številke naj udeleženci teka treh dežel dvignejo s potrdilom o vplačani štartnini na dan tekmovalja med 8. in 9.15 uro v pisarni osnovne šole v Kranjski gori. Vsak udeleženec teka mora imeti pri sebi veljaven potni list ali maloobsejno propustnico.

Razglasitev rezultatov bo na dan tekmovalja na glavnem trgu v Trbižu ob 14. uri in 30 minut. Prehodni pokal dr. Julija Kugyja bo dobila tista dežela, iz katere bo največ tekmovalcev. Izžrebali pa bodo tudi nekaj udeležencev teka, ki bodo prejeli praktična darila.

Pokal Kresa

Organizator tekmovalja je upravni odbor rekreacijskega centra Kres, pokrovitelj pa ZTKO občine Jesenice, za tehnično izvedbo je zadolžen TVD Partizan Javornik - Koroška Bela.

Tekmovalje bo v rekreacijskem centru Kres, in sicer v soboto, 31. januarja, s pričetkom ob 18. uri NOČNI SLALOM za kategorije od 11 do 15 in v nedeljo, 1. februarja, ob 10. uri za kategorije od 1 do 4, ob 14. uri pa za kategorije 5 do 10.

Prijave zbirajo eno uro pred tekmovaljem, žrebanje pa bo pol ure pred štartom.

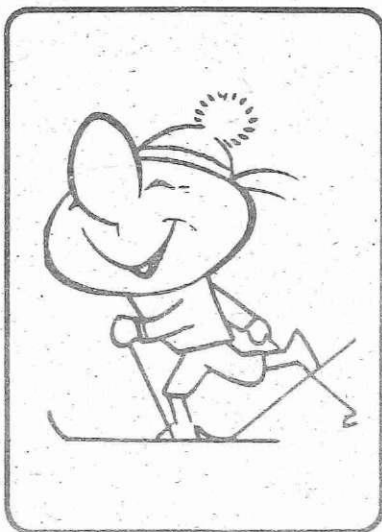
Kategorije:

1. kategorija: deklice letnik 1982, 1983, 1984
2. kategorija: dečki letnik 1982, 1983, 1984
3. kategorija: deklice letnik 1979, 1980, 1981,
4. kategorija: dečki letnik 1979, 1980, 1981
5. kategorija: deklice 1. in 2. razred
6. kategorija: dečki 1. in 2. razred
7. kategorija: deklice 3. in 4. razred
8. kategorija: dečki 3. in 4. razred
9. kategorija: pionirke 5. do 8. razred
10. kategorija: pionirji 5. do 8. razreda
11. kategorija: mladinke do 27 let
12. kategorija: članice nad 27 let
13. kategorija: mladinci do 27 let
14. kategorija: člani od 27 do 40 let
15. kategorija: člani od 40 do 50 let
16. kategorija: člani nad 50 let

Pravico do nastopa imajo vsi občani občine Jesenice. Štarnine NI. Temovalci tekmujejo na lastno odgovornost.

Uradna objava bo v soboto, 31. januarja ob 16. uri v RADIU TRI-GLAV.

UO RC KRES

Namizni tenis

Občinsko prvenstvo osnovnih šol

V izvedbi Namiznoteniškega kluba Jesenice je bilo te dni v domu TVD Partizan na Jesenicah letošnje prvenstvo občine v namiznem tenisu za učence in učenke osnovnih šol. Na tekmovalje se je prijavilo 106 udeležencev iz osnovnih šol Tone Čufar in Prežihov Voranji z Jesenic ter OŠ Karavanskih kurirjev NOB s Koroške Bele in OŠ 16. december Mojstrana. Tekmovali so ekipno in posamežno, ločeno za učenke in učence.

Med najmlajšimi je v skupini 1. — 2. razred zmagal Tomaž Morić (OŠ PV) pred Dejanom Kocijančičem (OŠ PV), v skupini 3. — 4. razred Marko Stare (OŠ

TC) pred Matcem Fabijanom (OŠ TC), v skupini 5. — 8. razred pa Zmago Pem pred Gregom Rožičem (oba OŠ PV).

V skupini učenek 1. — 2. razred je zmagala Maša Sladič pred Martino Lipicer (oba OŠ TC), v skupini 3. — 4. razred Majja Šest pred Jano Cenček (oba OŠ TC), v skupini 5. — 8. razred pa Mojca Smolej pred Urško Samar (oba OŠ PV).

V tekmovalju ekip je zmagala ekipa učencev OŠ PV I (Pem - Markez) pred ekipo OŠ PV II (Rožič G. - Rožič P.), pri učenkah pa ekipa OŠ PV (Smolej - Samar - Zupancič) pred ekipo OŠ TC (Klemenc - Koselj).

Regijsko prvenstvo osnovnih šol

Učenci in učenke iz osnovnih šol vseh petih občin Gorenjske so se pomerili med seboj na Jesenicah v Domu TVD Partizan na regijskem prvenstvu. Organizator je bil tudi tokrat NTK Jesenice. Na tekmovalje se je prijavilo 14 ekip učencev, 11 ekip učenek, 46 učencev in 25 učenek. Zmagovalci so postali:

V skupini učencev Zmago Pem (OŠ PV) pred Zečevićem (OŠ S.Jenko Kranj), v skupini učenek Nina Teran (OŠ F.Prešeren Kranj) pred Mojco Smolej (OŠ PV).

V igrah dvojic je zmagala pri učencih dvojica Pem - Markez pred dvojico Rupnik - Joklič (vsi OŠ PV), pri učenkah pa

dvojica Teran - Plut (OŠ F.Prešeren - OŠ S.Jenko Kranj), pred dvojico Soklič - Krivic (OŠ A.T. Linhart Radovljica). Ekipa učencev OŠ PV I je zmagala pred ekipo OŠ PV II, ekipa OŠ S.Jenko Kranj in OŠ Kokrški odred Krize pa sta zasedli 3. — 4. mesto. Ekipa učenek OŠ PV Jesenice je osvojila 1. mesto pred ekipo OŠ S.Jenko Kranj, 3. — 4. mesto pa je pripadlo ekipama OŠ TC Jesenice in OŠ A.T. Linhart Radovljica.

Najbolje uvrščeni so prejeli pokale in kolajne, obenem pa so si pridobili pravico do nastopa na republiški finalu ŠSD, ki bo marca v Mariboru. Š